Tartós dekonjunktúra

Atomenergia: takaréklángon

Az elmúlt évtizedek olajválságai nyomán szinte biztosra vehető volt, hogy az atomenergia részesedése számottevően növekszik majd a világ elektromos áramának termelésében. A várakozásokkal ellentétben a részesedés egyelőre nem növekszik, sőt csökken a nukleáris energia részaránya a világ energiamérlegében.

A Nemzetközi Atomenergia Ügynökség adatai szerint tavaly 420 reaktor termelt áramot a világon, kilenccel kevesebb, mint 1989 elején. Ezek együttesen 2009 terawattóra elektromos áramot állítottak elő, összteljesítményük pedig 326 gigawatt. Az elmúlt esztendőben a világ teljes áramtermelésének 16,6 százaléka származott atomerőművekből, s az előrejelzések szerint ez a részarány az ezredfordulón 16,1, öt esztendővel később pedig 15,2 százalék lesz. 2005-ig természetesen növekszik a világ elektromosáram-termelése, a bővülés azonban elsősorban a hagyományos, mindenekelőtt a szenet felhasználó hőerőművekből származik majd.

Leállított reaktorok

A statisztikák tanúsága szerint a világ nukleáris erőműkapacitásának mintegy 80 százaléka a 25 OECD-országban található, ezek összteljesítménye 254 gigawatt. Az ipari országok nagy mértékben visszafogták békés célú nukleáris iparuk fejlesztését, hiszen egy 1972-ben készült OECD-előrejelzés 1990-re még ezer gigawatt kapacitással számolt.

Kontinensünk nyugati részén - Franciaország és Németország kivételével - a következő években nem bővítik a nukleáris erőműveket. Franciaországban jelenleg 6 új reaktort építenek, Németországban pedig az újraegyesítést követően a volt NDK valamennyi atomreaktorát biztonsági okokból leállították. Svédország 12 reaktorából ötöt már leállítottak, Belgiumban, Spanyolországban, Svájcban és Olaszországban pedig felfüggesztették a korábban megkezdett új atomerőművek építését. Nagy-Britanniában csak kis mértékű kapacitásbővítés folyik.

A korábbi jelentős fejlesztések eredményeként az atomenergia aránya az áramtermelésben Franciaországban a legmagasabb a világon, részesedése megközelíti a 73 százalékot. Belgiumban ez az arány 59,3, Svédországban 51,6, az Egyesült Államokban 21,7, a FÁK-ban pedig mintegy 13 százalék. (Érdemes megjegyezni, hogy Magyarország esetében a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség statisztikái szerint ez az arány 48,4 százalék.) Ami az óceán túlsó partját illeti: az USA-ban 15 éve nem rendeltek új reaktort, sőt több mint száz korábban tervbe vett reaktor megépítéséről mondtak le véglegesen. Az Egyesült Államokban 111 reaktor termel áramot, Kanadában a meglévő 20 mellé további két reaktort építenek.

A Worldwatch intézet felmérése szerint Kelet-Európában - a FÁK-at is beleértve - 58 szovjet gyártmányú atomreaktor termel áramot. A csernobili katasztrófa óta a volt Szovjetunió területén 11 új reaktort helyeztek üzembe, ennél azonban többet állítottak le. A felmérések szerint térségünkben 26 reaktor minősül veszélyesnek - Oroszországban, Ukrajnában, Litvániában és Bulgáriában -, ezeket nem érdemes „feljavítani", hanem mielőbb be kell zárni.

A fennmaradó 32 kelet-európai reaktor a szakemberek véleménye szerint megerősítésre és feljavításra szorul. A vezető ipari országok G7 csoportja még 1992-ben 700 millió dolláros tervet dolgozott ki a kelet-európai atomreaktorok biztonságának fokozására. A pénzügyi alapot a tervek szerint az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank fogja kezelni. Érdemes megjegyezni, hogy Kelet-Európában egyelőre nincsen szó újabb atomerőművek építéséről vagy a meglévők bővítéséről.

Csernobil után

A már említett Worldwatch szerint az atomenergia-ipar kiszorul a világ energiapiacáról. Ennek az irányzatnak egyik jele, hogy eddig közel 80 reaktor fejezte be működését, s a következő években több tucat további erőmű ideiglenes leállítása, illetve végleges bezárása várható.

Nem így Ázsiában, amely jelenleg az egyetlen kontinens, ahol számottevő atomenergetikai beruházások vannak folyamatban. Japánban - ahol a 42 atomreaktor a szigetország energiaigényének egynegyedét fedezi - tíz új reaktor áll építés alatt, s a tervek szerint 2010-re a reaktorok száma eléri majd a nyolcvanat.

A gyors ütemben növekvő energiaigény kielégítésére Dél-Koreában és Tajvanon nagy ívű atomerőmű-építési és -bővítési programot valósítanak meg. A tervek szerint az ezredforduló táján Malajzia, Thaiföld és Indonézia is megkezdi első atomerőművének építését. Néhány éven belül Kínában további öt reaktor kezdi meg az áramtermelést.

Az atomenergia-ipar borús kilátásai meglehetősen kedvezőtlenül érintik a nukleáris energiaipar berendezéseinek legnagyobb gyártóit, többek között a Westinghose-t, a General Electricet és az ABB/Combustion Engineeringet. Az atomerőművek iránti kereslet zuhanása miatt az érdekelt cégek kénytelenek módosítani tevékenységüket: az újatomerőművi berendezések gyártása helyett a meglévők javítása, karbantartása, biztonságának fokozása kerül előtérbe.

Bezárt bányák

Az atomerőművi piac tartósnak ígérkező dekonjunktúrája kedvezőtlenül érinti az urántermelőket és -exportőröket is. Az urán ára 1978-hoz képest egyötödére csökkent, az érc iránt a kereslet alig bővül. Ennek következtében sorra zárják be az uránbányákat az Egyesült Államokban, Kanadában és a kelet-európai országokban. Az előrejelzések szerint a világ atomerőműveinek urániumigénye az ezredfordulóig mindössze 17 százalékkal növekszik. Az urántermelők kilátásait az is rontja, hogy az elmúlt években számottevően mérséklődött a kőolaj és a szén világpiaci ára.

Az atomenergetikai apályban fontos szerepet játszik az ágazat beruházás-igényessége is. 1991-es árakon számolva 1980 és 1991 között az OECD-országok 90 milliárd dollárt fordítottak nukleáris energetikai kutatásokra. Az érintett országok kormányai hajlanak arra, hogy a jövőben ezeknek a tízmilliárdoknak egyre nagyobb részét inkább arra fordítsák, miként lehet több energiát kinyerni a szénből, amelyből a világ még jelentős készletekkel rendelkezik, elsősorban a fejlődő államokban.

A szakemberek arra számítanak, hogy a világ villamos energia termelésében továbbra is meghatározó szerepük lesz a szénnel, a kőolajjal, a földgázzal és a vízenergiával működő erőműveknek, az atomenergia pedig a mind távolabbi jövő „zenéje" marad.

Gonda György

Egy leértékelés margójára

Önmagában nem sokat ér

A forint leértékelése kényszerű és elkerülhetetlen volt. Legfeljebb a devalválás mértékén lehet vitatkozni. Hogy elegendő-e vagy sem az augusztus 5-én végrehajtott nyolcszázalékos kormányzati leértékelés, azt a közeljövő remélhetőleg eldönti. A leértékelés önmagában nem tudja megoldani a gazdasági egyensúly hiányát, más gazdaságpolitikai intézkedésekre is szükség van. A nagyobb arányú leértékelés gyakorlatának nem szabad meghonosodni, mert ez nem csak a pénzérték állandó romlását okozza, hanem bizonytalanságával a gazdasági életet is dezorganizálja.

A legfontosabb tehát, hogy a kormány következetesen végrehajtsa azokat a feladatokat, amelyeket előbb a koalíciós megállapodásban, majd a kormányzati programban megfogalmazott. Ez pedig a gazdaság jelenlegi helyzetében sajnos nem jelenthet mást, mint fájdalmas, a széles tömegeket is érintő megszorító intézkedéseket. Felesleges azon vitatkozni, vajon ki a felelős ezért. Az tény, hogy a szocialista-liberális kormánykoalíciónak kell elvégeznie ezt a „piszkos munkát".

A politika közbeszólt

Már több éve nyilvánvalóvá vált, hogy a hazai inflációs ráta és a nemzetközi árszínvonal-emelkedések között olyan rés keletkezett, amelynek következtében a forint - még a végrehajtott minidevalválások ellenére is - felülértékeltté vált. Ennek egyik következménye jelentkezett a külkereskedelmi, folyó fizetési mérleg alakulásában is. A cselekvési kényszer legélesebben idén tavasszal vetődött fel. Addigra vált nyilvánvalóvá: a folyó fizetési mérleg elmúlt évi hiánya nem átmeneti volt. Az adatok szerint már az idei év első három hónapjában „sikerült" összehozni 1 milliárd dolláros deficitet. Az árfolyam radikális rendbetétele tehát nem tekinthető valamilyen politikai törekvés érvényesítésének.

Más kérdés az, hogy a májusra kitűzött országgyűlési választások miatt a leköszönő kormány már nem volt hajlandó jelentős döntéseket, mondjuk: tíz százalék körüli forintleértékelést végrehajtani. A Magyar Nemzeti Bank pedig a szabályok értelmében két kormányzati árfolyampolitikai döntés között csupán öt százalékkal változtathatja meg saját hatáskörében a forint árfolyamát. Így a jegybank jobb híján nem tehetett mást, mint több alkalommal, esetenként egy százalék körül módosította nemzeti fizetőeszközünk értékét, hogy teljesítse a monetáris politikában erre az évre kitűzött célt: a forint értékének reálszinten tartását. Ebben az esetben eddig 14 százalék volt a forint leértékelése. Ha az inflációs előrejelzések valóra válnak, tehát idén 20 százalék lesz az infláció, úgy az eddigi devalválások még nem vezettek - sokak véleménye szerint - a nemzetközi versenyhelyzetek által igényelt támogatáshoz. Azt is meg kell jegyezni, hogy a leértékelések inflációs hatása is érvényesül, ha azt más gazdaságpolitikai intézkedések nem semlegesítik. A forint leértékelés korábbi elmaradása miatt ugyanakkor előtérbe került a kamatpolitika, mint egy olyan eszköz a jegybank kezében, ami szintén részben alkalmas a belföldi kereslet szűkítésére. Ám az elhalasztott leértékelés hatására több hónapig is fennmaradtak a devalválási várakozások. Ez arra késztette a bankokat, hogy minél nagyobb összegű devizát tartsanak „raktáron". Hiába emelte fel tehát a repokamatokat a jegybank sorozatosan, nem sikerült elérni a kívánt hatást. Tulajdonképpen a leértékelési várakozás mindig a kamat nagyságát és a leértékelés várható mértékét veti össze. Úgy tűnik, hogy nemcsak a bankok, hanem a devizához jutó magánszemélyek is úgy értékelték, hogy előnyösebb a leértékelést megvárni, mint a devizaforrásaikat forintban „gyümölcsöztetni". Óvakodni kell azonban a leértékelési várakozások további gerjesztésétől, mert így a nemzetgazdaságot károk érik, még akkor is, ha azok a dolgok természetéből fakadóan nem számszerűsíthetőek.

LEÉRTÉKELÉSEK (1990. I—1994. VIII.)

Időpont		Százalék
1990.	I. 31.	1,0
	II. 6.	2,0
	II. 20.	2,0
1991.	I. 7.	15,0
	XI. 8.	5,8
1992.	III. 16.	1,9
	VI. 23.	1,6
	XI. 9.	1,9
1993.	II. 12.	1,9
	III. 26.	2,9
	VI. 7.	1,9
	VII. 9.	3,0
	XI. 29.	4,5
1994.	I. 3.	1,0
	II. 16.	2,6
	V. 12.	1,0
	VI. 10.	1,2
	VIII. 5.	8,0

Forrás: MNB

Szigorú IMF

A Horn-kormány beiktatása után alig három héttel meglepő bátorsággal hozzányúlt a forint árfolyamához. Akadnak olyan rémhírek, hogy a devalválás mértékének a Nemzetközi Valutaalap (IMF) ajánlására el kell érnie a huszonöt százalékot. Bár a leértékelésről hozott döntés előtt az IMF delegációja valóban Budapesten járt, ám szigorú követelményeket nem a leértékelés mértékéről határozott meg. Nem is szokott tenni ilyet a washingtoni székhelyű pénzintézet, csupán az esetleges egyensúlyhiány megszüntetése érdekében várja el az intézkedéseket, a cél eléréséhez azonban a szükséges eszközök kiválasztását a kormányokra bízza.

Ám az kétségtelen, hogy a Valutaalap szakértői nem nézték jó szemmel, hogy a költségvetési és a fizetési mérleg hiánya egyre növekvő méreteket ölt. Meg is fogalmazták, hogy az újabb hitelmegállapodásra (ami jelzés értékű a többi, Magyarországnak hitelező pénzintézetnek, illetve befektetőnek) csak akkor kerülhet pont, ha az államháztartás (az állami költségvetés és a társadalombiztosítás együttes) hiányának finanszírozási szükségelte nem haladja meg a bruttó hazai termék (GDP) három százalékát, miközben a folyó fizetési mérleg deficitjét másfél milliárd dollár alá kell szorítani 1995-ben.

Lépcsőfokok

Ezek bizony kemény feltételek, amelyek teljesítéséhez csak az egyik lépcsőfok lehet a mostani nyolcszázalékos forintleértékelés. Persze figyelembe kell venni, hogy az IMF a kormányoknak tett ajánlásaiban általában nem veszi tekintetbe az intézkedések szociális hatását. A jelenlegi magyar szociálliberális kormánynak ezért nem szabad kritika nélkül elfogadni és végrehajtani a Valutaalap receptjeit. Nagyon fontos, mind-

A fekete arany

Keringő a világ olajpiacán

A statisztikák tanúsága szerint a világ viszonylag gyorsan alkalmazkodott a hetvenes évek olajválságaihoz. Akkor egy évtized alatt meghétszereződött a „fekete arany" ára, s hordónként elérte a 80 dollárt. (Egy hordó mintegy 159 literrel egyenlő.) Napjainkban a kőolaj világpiaci ára 18 dollár körül alakul hordónként, s annak ellenére, hogy az OPEC és a Szovjetunió utódállamainak olajtermelése és -exportja számottevően csökkent, a világpiacot a túlkínálat jellemzi.

Az olajárrobbanások okozta megrázkódtatások az ipari országokat arra kényszerítették, hogy energiafelhasználásukban nagyobb szerepet juttassanak az úgynevezett alternatív energiaforrásoknak a kőolaj rovására. Emellett a gazdaságokat sikerült rövid idő alatt átállítani az energiatakarékos termelési technológiákra. Az elhúzódó recesszió nyomán az elmúlt négy esztendőben csak kis mértékben növekedett a világ energiaigénye és -felhasználása. 1986 és 1992 között a világ olajkereslete mindössze évi 1,3 százalékkal bővült. Ebben az időszakban Nyugat-Európában az olajigény 2, Észak-Amerikában 1, a Közel-Keleten, Afrikában és Latin-Amerikában pedig 4-6 százalékkal növekedett évente. Japánban a kőolaj iránti kereslet stagnált.

Előtérben a fejlődők

Érdemes megjegyezni, hogy térségünkben is számottevően zsugorodott az ipari termelés visszaesése nyomán a kőolaj kereslete és felhasználása. A Nemzetközi Energiaügynökség előrejelzése szerint az évtized hátralévő részében a kőolaj iránti kereslet évi 1,5 százalékkal, 2000 és 2010 között pedig évi 1,8 százalékkal bővül majd. (A kereslet legnagyobb mértékű bővülésére Ázsia és Latin-Amerika újonnan iparosodó országaiban, valamint Kínában lehet számítani.)

A fejlődő országok olajfogyasztása 1970-ben a világ kőolajfogyasztásának 15,9 százalékát képviselte, tavaly viszont már elérte a 29 százalékot. Néhány merész előrejelzés szerint a következő harminc évben ez az arány akár a 75 százalékot is elérheti!

1991-ben a világon naponta 64,8 millió hordó kőolajat hoztak a felszínre, 1992-ben 65, tavaly pedig mintegy 65,5 milliót. A világ teljes energiatermelésében a „fekete arany" részesedése mintegy 38 százalék, jóval kevesebb mint 10-15 évvel ezelőtt. Az első számú termelő az Egyesült Államok, a listán az USA-t Szaúd-Arábia, majd Oroszország követi. Tavaly Szaúd-Arábia és Oroszország kitermelése csökkent, de egyenként még mindig két és félszer több olajat hoznak a felszínre, mint a lista negyedik helyén álló Irán. Különösen Oroszországban drámai a visszaesés: 1992-ben még 398 millió tonna olajat bányásztak, tavaly viszont a kitermelés nem haladta meg a 350 millió tonnát. A FÁK-országokban a tornyosuló műszaki gondok és a tőkehiány miatt várhatóan a következő esztendőkben is csökkenni fog a termelés, bár ezen az irányzaton valamelyest változtathat az ágazatba mind nagyobb mennyiségben beáramló külföldi tőke.

Nagy változásokat hozott az elmúlt másfél évtized a valamikor nagy hatalmú OPEC helyzetében is. A Kőolajexportáló Országok Szervezete bevételei egyrészről a világ olajkeresletében bekövetkezett változások, másrészről a kőolaj árának drasztikus csökkenése miatt 1979 és 1994 között csaknem 70 százalékkal csökkentek. 1971 és 1977 között a világ kőolajtermelésének mintegy 55 százaléka az OPEC-országokból származott, napjainkban ez az arány nem haladja meg a 41 százalékot. (Az OPEC közelkeleti tagállamainak részesedése a világ olajtermelésében 29 százalék.)

Bajban az OPEC

Az OPEC-et évek óta nemcsak a világpiaci kereslet igen lassú bővülése, hanem a tagországok közötti szűnni nem akaró ellentétek is sújtják. A miniszteri értekezleteken kialkudott kitermelési plafont a tagországok egy része rendszeresen túllépi, s ez természetesen hatással van az árak alakulására is. Tavaly például - amikor az olaj hordónkénti ára 16 dollár körül mozgott - az OPEC-tagok összesített termelési plafonja napi 23 millió hordó volt, ezzel szemben rendszeresen napi 25 millió hordónyit bányásztak. S ebben nem szerepel Irak kvótája, hiszen az ENSZ-embargó miatt egyelőre nem exportálhat.

A részletes számítások azt bizonyítják, hogy a kőolaj felszínre hozatala még mindig a közel-keleti országokban a legolcsóbb. Ennek ellenére a szervezet tagjai komoly anyagi nehézségekkel küszködnek, mindenekelőtt a bevételek drámai csökkenése miatt. Jól jellemzi a helyzetet, hogy a szaúdi költségvetésnek 1992-ben 79 milliárd dollár kölcsönt kellett felvennie kiadásainak fedezésére bel- és külföldről. Ebben a helyzetben meglehetősen kevés anyagi erőforrással rendelkeznek az OPEC-tagok a termelés korszerűsítésére, valamint a lassan, de mégis növekvő kőolajkereslet kielégítéséhez szükséges kapacitásbővítésre. Egy londoni intézet tanulmánya szerint 1994 és az ezredforduló között összesen 66 milliárd dollárt kellene beruházásra fordítaniuk. Összehasonlításul: ugyanebben az időszakban a szervezet tagországai az olajkivitelből várhatóan 74 milliárd dollár bevételre tesznek szert.

Csökkenő árak

A gazdasági előrejelzők arra számítanak, hogy az ipari országokban tartóssá válik a nemrégiben megindult fellendülés. Térségünk országaiban is várhatóan növekedni fog a következő években az olaj iránti kereslet, párhuzamosan az ipari termelés előrejelzett bővülésével. Délkelet-Ázsia továbbra is a világgazdaság egyik lokomotívja marad, abban a térségben is növekvő olajkeresletre és -felhasználásra lehet számítani. Nemkülönben az Egyesült Államokban.

Ennek ellenére nem várható jelentősebb áremelkedés a belátható jövőben a kőolaj világpiacán. A termelés ugyanis bőséggel lépést tud tartani a bővülő kereslettel, sőt továbbra is számottevő marad az úgynevezett túlkapacitás. Nem beszélve arról, hogy egyre növekedik a feltárt olajkészletek mennyisége. A British Petroleum szakértői szerint 1967-ben a világ ismert, kiaknázásra váró olajkészlete 415 milliárd hordó volt. Az intenzív kutatómunka eredményeként azóta ez a mennyiség ezer milliárd hordóra emelkedett. A jelenleg ismert készletek 77 százaléka az OPEC-országokban található.

Az olaj árának és a termelés mennyiségének alakulásában nagy kérdőjel Irak majdani visszatérése az exportőrök sorába. Szakértők szerint erre már 1995-ben sor kerülhet, de ez sem jelent majd megrázkódtatást sem a termelés, sem pedig az ár oldalán. Amennyiben nem történik a világpolitikában valamilyen drámai esemény, a kőolaj ára az ezredfordulóig várhatóan nem haladja majd meg a 25 dollárt hordónként.

G. Gy.

Konferencia a földgáz áráról

Az Energiagazdálkodási Tudományos Egyesület szeptember elején konferenciát szervez a földgáz árával kapcsolatos kérdésekről. A rendezvény céljáról Wiegand Győző, az egyesület alelnöke adott tájékoztatást.

A földgáz-árának viszonylagos torzulása az elmúlt négy-öt évben csak fokozódott. Nagyrészt emiatt az iparág felélte belső tartalékait, s azon a ponton van, hogy termelése veszteségessé válik.

Az Energiagazdálkodási Tudományos Egyesület vállalta, hogy lehetőségeihez képest nyilvánosságot biztosít ennek a problémakörnek. Közel tucatnyi vitát rendezett az ország különböző pontjain az elmúlt hónapokban ebben a témában, főleg a szakmabeliek és az önkormányzatok szakemberei részére.

A szeptemberi vita mintegy összefoglalója az eddigi eszmecseréknek, bizonyos fokig más résztvevőkkel: az államigazgatás, a pártok, a társegyesületek jelenlétére számítunk a földgáztermelők, -szállítók és -értékesítők, továbbá az önkormányzatok képviselői mellett.

Az alapvető momentum, amelyre a földgázzal foglalkozó szakemberek fel kívánják hívni a figyelmet: a vezetékes földgáz fogyasztói (lakossági) ára, s ennek az árnak egyes tényezői. A földgáz fogyasztói ára évtizedünk elején - a kitermelési és eljuttatási költségekhez és használati értékéhez képest - eleve rendkívül alacsony szintről indult.

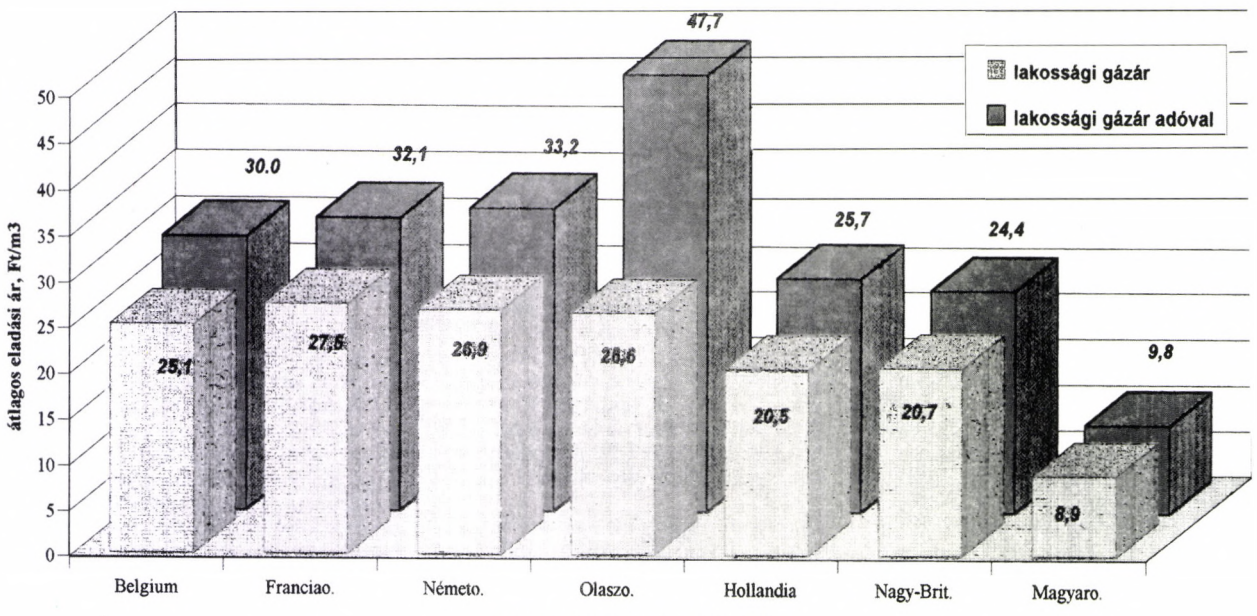
Az elmúlt években a költségek emelkedtek (geológiai és gazdasági okokból egyaránt), a fogyasztói árak növekedése viszont nemhogy az előbbi tényezőket, de még az infláció ütemét sem követte. Az alágazat költségviselő képességének határához érkezett.

Ez az alágazat belső helyzete szempontjából elsősorban azzal jár, hogy nincsenek már belső forrásai önmaga megújításához és fejlesztéséhez, nem tudja érvényesíteni az amortizációt, nincsenek beruházási eszközei, miközben állami költségvetési eszközökre nem számíthat jobban, mint bárki más.

A témának természetesen számos fontos részletkérdése is van - így többek között a privatizáció -, amelyekről bizonyára szintén szó lesz a konferencián.

F. Gy.

A földgáz fogyasztói árának nemzetközi összehasonlítása

1993. márciusi adatok alapján

PÉNZPIAC

Kedvezően alakul a német konjunktúra

Günter Rexrodt gazdasági miniszter szerint nem kizárt, hogy idén a német GDP növekedése eléri az 1,75 százalékot a korábban előrejelzett egyszázalékos bővüléssel szemben. A legújabb statisztikai adatok fényében a független kutatóintézetek azt valószínűsítik, hogy az idei GDP-bővülés 2 százalékos lesz.

Rexrodt szerint az idei gazdasági növekedéshez a keleti országrész 8, a nyugati pedig 1 százalékkal járul hozzá. (Érdemes megjegyezni, hogy a volt NDK-ban kiemelkedő konjunktúrának örvend az építőipar.) A miniszter szerint bíztató jel a gazdaság jövője szempontjából, hogy a munkanélküliség szintje stabilizálódni látszik. Az állástalanok száma növekedésének megtorpanásában jelentős szerepet játszik a béremelkedések mértékét számottevően korlátozó bérmegállapodás. A kelet-német tartományok továbbra is befektetési támogatásban részesülnek, s a miniszter szerint az ország keleti része legkorábban 1998-ban lesz képes fenntartani a gazdasági növekedést saját erejéből. Bonn a kelet-német gazdaság megerősödéséhez a befektetések támogatása mellett főleg a szociális kiadások fedezetének biztosításával, a kutatási és fejlesztési tevékenység támogatásával, valamint a kis- és közepes méretű vállalatok támogatásával járul hozzá a következő években. Az OECD egyébként 1995-re 2-2,5 százalékos gazdasági növekedéssel számol Németországban. A berlini DIW gazdaságkutató intézet szerint idén és jövőre a GDP 2-2 százalékkal bővül az országban. Az intézet szakemberei szerint a pénzromlás az idén 3, jövőre pedig 2,5 százalékra csökken. Az állástalanok aránya viszont az idei 9,9-ről jövőre 10,1 százalékra növekszik.

Egy másik német gazdaságkutató intézet jelentése rámutat, hogy a német gazdaság helyzetének javulásához nagymértékben hozzájárulhat az Európai Unió gazdaságainak talpra állása. Ez ugyanis együtt jár a német export bővülésével, s ezen keresztül a beruházási tevékenység élénkülésével. A kamatlábak mérséklődése ugyancsak ösztönzi a beruházásokat az ország keleti és nyugati felén.

OECD-jelentés a munkanélküliségről

A mind határozottabbá váló gazdasági fellendülés ellenére nem várható lényeges javulás a fejlett országokban a munkanélküliség alakulását illetően. A 25 tagországot tömörítő OECD előrejelzése szerint az ipari államokban 1995-ben a munkanélküliek száma 34,7 millió lesz. Ez a szám az aktív korú lakosság 8,3 százalékával egyenlő, s csak árnyalatnyi csökkenést jelent az idei 35,3 millió állástalanhoz képest.

Az európai OECD-államokban idén 22,4 millió az állástalanok száma, jövőre várhatóan 200 ezerrel emelkedik a munkanélküliek tábora. A legkedvezőbb helyzet az Egyesült Államokban várható: az óceán túlsó partján 1993-ban az aktív korú lakosság 6,8 százaléka volt állástalan, jövőre azonban ez az arány nem haladja meg az 5,8 százalékot. Nagy-Britanniában is látványos csökkenésre lehet számítani, a munkanélküliség az előrejelzések szerint két esztendő alatt 10,3-ról 8,9 százalékra mérséklődik. Továbbra is magas marad a munkanélküliek aránya Németországban: jövőre a munkaképes lakosság 10 százaléka, azaz 3,8 millió ember keres majd állást. Meglehetősen szerényen emelkedtek az OECD-országokban az elmúlt években a bérek. 1992-ben 5,2, tavaly viszonyt már csak 3,4 százalékos volt a bérnövekedés az ipari államokban.

A munkaügyi szakértők véleménye szerint a jelenlegi fellendülés nyomán elsősorban új részmunkaidős állások keletkeznek. Figyelemre méltó, hogy a korábbi fellendülési szakaszokhoz képest azért teremtődik kevesebb új munkahely, mert a szolgáltatási ágazat konjunktúrája elmarad a termelésétől. Új jelenség, hogy az OECD azt tanácsolja a tagországok kormányainak, hogy segítsék elő a munkaadók és a munkavállalók közötti hosszú távra szóló munkaügyi megállapodások létrejöttét.

A Crédit Lyonnais az USA-ban

A Franciaországban komoly anyagi nehézségekkel küszködő állami bank, a Crédit Lyonnais a tervek szerint hamarosan kibővíti tevékenységi körét az Egyesült Államokban. A pénzintézet amerikai leánybankjának vezetője, ***Robert Cohen*** bejelentette, hogy a Crédit a kereskedelmi mellett a jövőben beruházási banki tevékenységgel is foglalkozik majd. Ezt az üzletágat az USA irányába eddig elsősorban a pénzintézet holland érdekeltsége végezte.

A Crédit Lyonnais amerikai tevékenysége igen eredményes, az ottani leánybank tavaly 170 millió dolláros adózás utáni nyereséget ért el, ez 24 százalékos megtérülésnek felel meg.

Az USA-ban a Crédit hírneve az utóbbi hónapokban kissé megsérült, miután sikertelenül vett részt a megroggyant MGM filmstúdió finanszírozásában. Ennek ellenére a bank az Egyesült Államokban működő külföldi kereskedelmi bankok élvonalába tartozik. Öt esztendő alatt munkatársainak száma 400-ról 700-ra növekedett, s mintegy 10,5 milliárd dollár hitelt nyújtott. Robert Cohen szerint a következő hónapokban nagy erővel indul majd meg a beruházási banki tevékenység, amelyet egyelőre 60 alkalmazottal végeznek.

A tervek szerint a Crédit amerikai érdekeltsége európai és amerikai kormánykötvényeket forgalmaz majd az USA-ban. Emellett underwritteri tevékenységet fog végezni európai és amerikai cégek számára.

Érdemes megjegyezni, hogy az Egyesült Államok pénzügyi életében mind nagyobb szerepet játszanak a külföldi pénzintézetek. 1982-ben a külföldi bankok részaránya az amerikai vállalatok finanszírozásában mintegy 23 százalék volt, 10 évvel később ez az arány már elérte a 47 százalékot.

Gyorsított privatizáció

A tervek szerint 1997-ben az albán GDP mintegy 70 százalékát a magánszektor állítja elő annak eredményeként, hogy a balkáni országban három éven belül privatizálni akarják a gazdaság nagyobbik részét. ***Bashkim Kopliku*** miniszterelnök-helyettes szerint 1996 végéig magántulajdonba kerül az ország kis- és középvállalatainak 95 százaléka. Kisvállalatnak számítanak Albániában azok a cégek, amelyek értéke nem haladja meg az egymillió leket, illetve nem foglalkoztatnak többet 50 dolgozónál. A középvállalatok kategóriájába azok a cégek tartoznak, amelyek értéke legfeljebb ötmillió lek, alkalmazottaik száma pedig 300-nál kevesebb. (Egy lek 0,1 dollárral egyenlő.)

Kopliku szerint a nagyvállalatokat - ahol ez lehetséges - kisebb egységekre bont- ☞

ják. Ha ez nem megoldható, a privatizálásnál a kormány azokat a befektetőket részesíti előnyben, akik legalább a szóban forgó nagyvállalat 20 százalékára tesznek ajánlatot. A földtulajdon visszaadását az országban már korábban megkezdték az eredeti tulajdonosoknak, illetve örököseiknek. A privatizáció során a tulajdonosoknak lehetőségük lesz a területükön lévő vállalat megvásárlására. Ha ezt nem teszik, akkor a céget árverés útján értékesítik, s az árat a piaci érték alapján fogják megállapítani. A külföldi befektetők 99 évre kaphatnak földbérleti jogot, de a bérleti díjat nem a tulajdonosnak, hanem az államnak fizetik. Érdemes megjegyezni, hogy az albán nemzeti bank elnöke a nyár derekán bejelentette: a központi bank hamarosan tárgyalásokat kezd a hitelező kereskedelmi bankokkal az adósságelengedési megbeszélések beindításáról. ***Vri-oni*** bankelnök szerint az ország teljes külföldi adósságállománya 700 millió dollár, ebből a kereskedelmi bankok felé fennálló tartozás mintegy 470 millió dollár. Szakértők szerint a tárgyalásokat nehezíti, hogy Albánia jelentős összeggel tartozik korábbi - még 1991 előtti - nem rendezett valutatranzakciókból is. Nyugati bankárok egybehangzó véleménye szerint szükséges a tárgyalások mielőbbi megkezdése, amelyek nyomán képet kaphatnak az ország fizetési mérlegének helyzetéről és pénzügyi lehetőségeiről.

Lassan halad a privatizáció

A török alkotmánybíróság megsemmisítette a privatizáció gyorsításával kapcsolatos törvényt, s ezzel igen nehéz helyzetbe hozta ***Tansu Ciller*** kormányfőt, akinek 1993. évi gazdasági reformprogramjában kiemelt szerepet kapott a magánosítás.

A miniszterelnök-asszony véleménye szerint idén a költségvetés privatizációból származó bevétele semmiképpen sem csökkenhet egymilliárd dollár alá. Ez meglehetősen sovány eredménynek tűnik ahhoz képest, hogy idén az államkassza 2,5 milliárd dollár bevételre számított a privatizációból. Törökországban a privatizáció elsősorban a politikai ellenállás miatt halad igen lassan, noha az országnak már tíz esztendeje van magánosítási programja. 1994 januárjában némileg felgyorsult a privatizáció. Ennek az volt az oka, hogy a Moody's leértékelte az ország fizetőképességét a GNP 10 százalékára rugó költségvetési hiány miatt. Ennek „eredményeként" a töröl líra 50 százalékot vesztett értékéből a dollárhoz képest. Rókafogta csuka helyzet alakult ki, ugyanis a kormány idén jelentős szerepet szánt volna a privatizációs bevételeknek abban, hogy a költségvetés hiánya ne haladja meg a GNP 3,6 százalékát.

Az alkotmánybírósági határozat ellenére a kormány nem mond le a privatizáció felgyorsításáról, s ebben a témában több törvényjavaslatot terjeszt a törvényhozás elé. A jelentősebb cégek közül privatizálásra vár az állami távközlési vállalat, több olajfinomító, valamint a Petrol Ofisi nevű állami benzinkúthálózat.

Miközben az elmúlt 10 évben Törökországban csak csigalassúsággal haladt előre a magánosítás, a világ privatizációs „piacán" a külföldi befektetők számára új versenytársak jelentek meg. Franciaország, Kelet-Európa és Latin-Amerika nagy ívű privatizációs programokat indított be, s ezzel kisebb lett a török állami vállalatok esélye a magántulajdonba kerülésre. Szakértők véleménye szerint a törökök nem tudtak jelentős hasznot húzni abból sem, hogy a külföldi befektetők számának jelentős növekedése miatt az isztambuli értékpapírpiac fejlődése tavaly az egyik legdinamikusabb volt a világon.

Tajvani beruházások külföldön

A tajvani vállalatok az idei év első felében számottevően fokozták külföldi beruházási tevékenységüket. A statisztikák tanúsága szerint a kormány összesen 936,3 millió dollár értékű külföldi beruházásra adott ki engedélyt a helyi cégek számára. (Ebben az összegben nem szerepelnek a Kínába irányuló beruházások). A csaknem egymilliárd dolláros összeg 54 százalékkal magasabb, mint az előző év azonos időszakában. Feltűnően visszaestek viszont a tajvani cégek Kínába irányuló beruházásai. A tajvani gazdasági minisztérium adatai szerint 1993-ban összesen 3,6 milliárd dollár működő tőke érkezett Tajvanról Kínába, az idei esztendő első hat hónapjában viszont a befektetések alig haladták meg a 434 millió dollárt. Szakértők véleménye szerint a Kínába irányuló tajvani beruházások meredek csökkenése több tényezővel magyarázható. Egyrészről nőtt a két ország között a politikai feszültség, másrészről pedig Peking a tajvani cégek számára nyújtott korábbi beruházás-ösztönzési és adózási kedvezményeket számottevően mérsékelte.

A tajvani tőke első számú célpontjai továbbra is a délkelet-ázsiai országok. Az idei év első felében a sort Malajzia vezette, ahová Tajvanról 101,5 millió dollár működő tőke érkezett. Egy évvel korábban ez az összeg mindössze 42,2 millió dollár volt. Ugyancsak nagy mértékben növekedtek a tajvani beruházások Thaiföldön.

Kedvelt célpontja újabban a tajvani tőkének Európa, elsősorban a brit Virgin-szigetek, ahonnan adómentesen invesztálhatnak „tovább" az Európai Unió országaiba.

A tajvani kormány az első félévben 639 millió dollárt ruházott be a hazai állami szektorba. Az állami beruházások 49 százalékkal emelkedtek 1993 első félévéhez képest. A legnagyobb mennyiségű állami pénzeszközt a tajvani petrolkémiai ipar, az élelmiszeripar, valamint a szolgáltatási ágazat kapta.

Treuhand-adósság

Az idei esztendő végén befejezi tevékenységét a német privatizációs ügynökség, a Treuhand. Előzetes számítások szerint a kapuk bezárásakor a hivatal 270 milliárd márkás adósságot hagy hátra, ötmilliárddal kevesebbet a tervezettnél.

Heinrich Hornef pénzügyi igazgató szerint a privatizációval kapcsolatos későbbi esetleges kiadásokat az állami költségvetés fedezi majd. A Treuhand adósságait a következő évtizedekben bankkölcsönökből és az állam által garantált kötvényekből finanszírozzák. A pénzügyi igazgató szerint a Treuhand adósságait a következő generáció is fizetni kényszerül. Németország keleti felében a Treuhand 1990 júniusában kezdte meg a privatizációt. Az eredeti elképzelések még azzal számoltak, hogy a 13 ezer kelet-német állami vállalat magánosítása 600 milliárd márka bevételt hoz. A számításokat azonban keresztülhúzta a német egyesítés minden várakozást felülmúló magas számlája, valamint a kelet-európai piacok összeomlása. A legújabb számítások szerint az idei év végéig a Treuhand összesített privatizációs bevétele 53,2 milliárd márka lesz.

1990 júniusában a Treuhandot 7 milliárd márkás kezdőtőkével alapították, egy esztendővel később ezt az összeget még

10 milliárddal toldották meg. 1992-ben az ügynökség részére 38 milliárd márkás hitelvonalat állapítottak meg, amelyet azóta minden évben igénybe is vett. Mostanáig a Treuhand deficitjét bankhitelekkel, kötvényekkel és középlejáratú kincstárjegyekkel finanszírozták. Az intézmény megszűnése után a deficit, a korábbi NDK minden más adósságával együtt egy pénzügyi alapra száll, amelyet még 1990-ben a két Németország egyesítése után hoztak létre.

1995-ben az akkorra már megszűnt Treuhand pénzügyi kötelezettségei elérik majd a 45 milliárd márkát, ennek egy része fedezésére a költségvetés külön tartalékot képez. Jövőre a költségvetés 5,4, 1996-ban pedig 6,5 milliárd márka „késleltetett" privatizációs bevételhez jut. Az idei év hátralévő részében a Treuhandnak még néhány jelentős vállalatot kell privatizálnia, s ennek nyomán egyrészről nőhet az ügynökség hiánya, illetve forrásigénye. Privatizálásra kerül a kelet-német országrész legnagyobb barnaszénbányája, a Laubag. Németország első számú közüzemi vállalata, az RWE a tervek húsz év alatt összesen 8,1 milliárd márkát fizet a bányakomplexumért. Ugyancsak magánosításra kerül a volt NDK legnagyobb villamos erőműve, a Veag, amelyet egy RWE által vezetett konzorcium fog megvásárolni. A konzorcium a Veagért 8 milliárd márkát szándékozik fizetni, emellett pedig 40 milliárd márkás beruházásra vállalt kötelezettséget a következő húsz évben.

Valószínűleg még az idén privatizálják a Buna vegyiműveket, s ugyancsak magántulajdonba kerül az olajfinomítással és vegyianyagok gyártásával foglalkozó Leuna-művek is. Még nem ismeretes az Ekostahl acélipari óriáscég sorsa, miután az olasz Riva cég visszalépett vételi szándékától.

Új dollárbankók

Az Egyesült Államok pénzügyminisztériuma bejelentette, hogy a következő években új külsejű és az eddiginél biztonságosabb dollár bankjegyeket bocsát ki. A minisztérium ezzel a nagyszabású akcióval is fel kíván lépni a mind nagyobb méreteket öltő dollárhamisítás ellen. 1929 óta a most bejelentett „akció" ígérkezik a legjelentősebb változásnak a dollár bankjeggyel kapcsolatban. (1929-ben 25 százalékkal csökkentették a dollár méretét.)

Miközben az elmúlt hónapokban a dollár nem tartozott a világ pénzpiacainak „kedvencei" közé, népszerűsége semmit sem csökkent a hamisítók körében. Nincsenek pontos adatok arról, hogy mennyi hamis dollár van forgalomban a világon. (***Guy Caputo***, az amerikai titkosszolgálat munkatársa, a pénzügyminisztérium dollárhamisítás ellen küzdő részlegének irányítója úgy véli, hogy 1994-ben az Egyesült Államokban 70, külföldön pedig 130 millió hamis zöldhasút foglalnak le. A statisztikák tanúsága szerint 350 milliárd dollár névértékű eredeti amerikai bankjegy van forgalomban, ennek több mint fele az USA-n kívül „forog". Az elmúlt években a világ különböző országaiban számos dollárhamisító-műhelyt fedeztek fel és számoltak fel, a hamisítási láz azonban nem látszik csillapulni. A titkosszolgálati adatok szerint a legtöbb dollárt a Közel-Keleten hamisítják.

Lloyd Bentsen pénzügyminiszter cáfolta azokat a híresztelléseket, hogy az Egyesült Államok egy adott napon érvénytelenítí a forgalomban lévő bankjegyeket, s helyettük csak az új bankókat tekinti majd érvényesnek. A pénzügyminiszter szerint ez az eljárás ugyan sok haszonnal - a pénzmosodák tevékenységének ideiglenes megszüntetésével, a pénzhamisító-műhelyek ellehetetlenítésével stb. - jár, a dollár iránti bizalom megőrzése azonban mindennél fontosabb. A miniszter szerint az USA soha sem „hívta vissza" valutáját, s a jövőben sem fog így cselekedni.

Az új dollárbankjegyekkel párhuzamosan a régiek is forgalomban maradnak mindaddig, amíga bankjegycsere be nem fejeződik. A bevont dollárokat megsemmisítik, helyettük a piacot már az új bankjegyekkel látják majd el. Természetesen a titkosszolgálat aktivitása az átmeneti időszakban sem csökken, a hamisítókat a mostanival azonos módszerekkel és vehemenciával igyekeznek lefülelni és megbüntetni.

A pénzügyminisztérium nem szándékozik megváltoztatni az „új" dollárok méretét, a rajtuk szereplő portrékat és a bankjegyek színét. A tervek szerint a jelenleg a bankjegyek közepén szereplő portrét a középpontból elcsúsztatják és méretét felnagyítják. Az új dollárbankjegyeket olyan biztonsági „jegyekkel" látják majd el, amelyek gyakorlatilag lehetetlenné teszik a hamisítást. Bevezetik a vízjelet, valamint az úgynevezett biztonsági szálat. (Érdemes megjegyezni, hogy az 1990-ben kibocsátott 50 és 100 dolláros bankjegyek már rendelkeznek a biztonsági szállal.) A bankjegyen nagyobb szerepet kap a mikronyomás, valamint a fényvisszaverő anyagok használata.

Az új bankjegyek olyan szempontból interaktívak lesznek, hogy megsemmisítik önmagukat egy esetleges fénymásoláskor. Az új dollárbankjegyeken számos olyan titkos, azonosítási kódot is „elrejtenek", amelyeket csak a pénzjegyazonosító műszerek tudnak „elolvasni".

Előzetes számítások szerint egy-egy dollár bankjegy előállítási költsége 1 százalékkal növekszik majd a jelenlegihez képest. Az amerikai pénzügyminisztérium tájékoztatása szerint az első „új", biztonságosabb 100 dolláros bankjegyek 1996-ban kerülnek majd forgalomba. Bentsen pénzügyminiszter a fokozatos bankjegycserétől azt várja, hogy az alkalmazandó újcsúcstechnikák nyomán számottevően csökken majd a dollár hamisíthatósága. S nagyon hosszú időbe telhet, amíg a profi dollárhamisítók fel tudnak készülni a szuperbiztos dollárbankjegyek „hiteles", high-tech-en nyugvó reprodukálására.

Feljövőben Mexikó gazdasága

Pedro Aspe pénzügyminiszter szerint Mexikó gazdasági növekedése idén 2-3 százalék körül alakul. Abban az esetben, ha a kormány újabb gazdaságélénkítő intézkedéseket hoz, a GDP bővülése még ennél is magasabb lehet. A miniszter szerint az OECD huszonötödik tagállamában az ipari termelés jelzőszámai fellendülésről tanúskodnak. A gazdasági élénkülés hajtóereje elsősorban az építőipar, valamint a villamosenergia-termelés.

Az elmúlt év második felében Mexikóban a bruttó hazai termék csökkent, 1994 első negyedében pedig 0,5 százalékos GDP-növekedést regisztráltak. A korábbi kedvezőtlen gazdasági növekedésben a miniszter szerint két tényező játszott fontos szerepet. Egyrészről a NAFTA-szerződés amerikai jóváhagyása körüli bizonytalanság, másrészről pedig az a politikai természetű nyugtalanság, amely Luis Donaldo Colosio elnökjelölt meggyilkolásával kulminált.

Aspe véleménye szerint az augusztusi elnökválasztás után jó ideig nem várható a nemzeti valuta leértékelése annak ellenére, hogy sok szakember a gazdaság élénkítése érdekében sürgeti a devalválást.

Gonda György

EBRD-hitel

Az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) 113 millió dollár hitelt nyújt Lengyelországnak az energetikai rendszer korszerűsítésére. A londoni székhelyű pénzintézet tájékoztatása szerint a hitel két részből áll: az első összege 38 millió dollár, amelyet az EBRD tíz év alatt folyósít. A nagyobbik hányadot kereskedelmi, jórészt osztrák bankok szindikátusa nyújtja öt évre a nemzetközi pénzintézeten keresztül.

Világszabadalom

Fővállalkozói szerződést kötött a Furukawa Electric Kompozit Szigetelő Kft. (FCI) az esztergomi Suzuki gyárat is építő ASA Kft. céggel egy 200 millió forintos beruházás létrehozására. Az Újpalotán megépítendő új üzemben évente fokozatosan növekvő mennyiségben kompozit szigetelőket készítenek majd. Az üvegszálas epoxirúdból és a szilikongumi tányérokból álló kompozit szigetelő magyar világszabadalom.

Orosz körbetartozás

Tízezer milliárd rubellel tartoznak a hőerőművekben előállított energiát használó vállalatok fogyasztásukért. Ugyanakkor a hőerőművek adóssága 2,5 ezer milliárd rubelt tesz ki a nyersanyagot - szenet és gázt - szállító vállalatokkal szemben. Különösen súlyos a helyzet a Távol-Keleten, ahol a széntartalék a tavalyi mennyiséghez képest 1 millió tonnával, a fűtőolajé pedig 75 ezer tonnával csökkent.

Gazdag a japán kormány

Átlagosan egymilliárd jen (körülbelül egymilliárd forint) értékű magánvagyona van ***Murajama Tomiicsi*** japán miniszterelnöknek és kormánya 20 tagjának. Ez derült ki a kabinetminiszterek vagyonbevallásából, amelynek adatait a közelmúltban hozták nyilvánosságra. Az előző miniszterelnök, ***Hata Cutomu*** júniusban lemondott kormányának tagjai átlagosan „mindössze" 720 millió jen értékű magánvagyonnal rendelkeztek.

PM a gazdaságról

A szinte minden nemzetgazdasági ágra kiterjedő gazdasági növekedés kiélezte az egyensúlyi helyzetet. A központi költségvetés hiánya félévkor 184 milliárd forintot, a társadalombiztosítási alapoké május végén 17 milliárd forintot tett ki. A gazdálkodás feszültségei a monetáris folyamatokban is érzékelhetők. Mindezt a Pénzügyminisztérium jelentése állapítja meg, amely a gazdaság első féléves folyamatait összegzi.

Tömeges privatizáció

A bolgár kormány végül is 340 állami vállalat tömeges privatizációjáról döntött, jóllehet korábban még 1500 vállalat egyidejű magánkézbe adásáról készített terveket. A vállalatok egyötöde nyereséges, míg 80 százalékuknál a tavalyi veszteség nem haladja meg az adott vállalat alaptőkéjének a 18 százalékát. A tömegesen privatizálandó vállalatok alaptőkéje 100 milliárd leva. Ennek megfelelően 4 millió privatizációs bónt bocsátanak ki 25 ezer leva névértékben. A 100 milliárd 10 százalékát ingyen bocsátják a privatizálandó vállalatoknál dolgozók rendelkezésére.

EBRD-hitel

Az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) 100 millió dolláros hitelt ad az orosz kormánynak, a kereskedelmi bankok helyi fiókhálózata fejlesztésére. A hitel szétosztására munkacsoport alakul az orosz pénzügyminisztériumban, és az összegből 30-40 kereskedelmi banknak jut majd. Az EBRD-ben úgy vélik, hogy az orosz tömeges privatizálás első szakasza után, melyben 12 ezer közepes és nagyobb cég került magánkézbe, ideje fejleszteni a kereskedelmi banki hálózatot, annál is inkább, mert Oroszországban, fejlett tőkepiac híján, ezekre a bankokra főszerep hárul a gazdasági átalakításban. A 100 millió dolláros hitelből az orosz kereskedelmi bankok stratégiai tervezési mechanizmusát és információs technológiáját fejlesztik, és erősítik pénzügyi szilárdságukat.

Új jegyrendszer Varsóban

Hatszázmilliárd zlotys beruházással új jegykezelő rendszert akarnak bevezetni a varsói tömegközlekedésben. Az eddigi vonaljegyeket mágneskártyákkal váltják fel, és természetesen felszerelik a leolvasásukhoz szükséges berendezéseket is. A rendszert az a francia Monetel cég szállítja, amely Magyarországon kártyás telefonjairól vált ismertté.

Októberben IC Bank

Októberben kezdi meg a pénzintézeti működést egy új, 100 százalékos külföldi tulajdonban lévő bank: a Nemzetközi Kereskedelmi Bank (IC Bank). A pénzintézet teljes körű kereskedelmi banki tevékenységre kapott engedélyt az Állami Bankfelügyelettől. Az egymilliárd forintos alaptőkéjű bank részvényein egyenlő arányban osztozik négy malaysiai üzletember. Az IC Bank alapítói úgy vélik: a kelet-európai térség jó üzleti lehetőségekkel kecsegtet, így elképzelhető, hogy a bank után újabb vállalkozásokba kezdenek Magyarországon vagy a közeli országokban.

Tőkebeáramlás

Az év első öt hónapjában összesen 433 millió USA-dollár értékű pénzbeni külföldi tőke áramlott az országba. Januárban 88 millió USA-dollár értékű tőkebefektetést hajtottak végre Magyarországon a külföldiek. Az első öt hónap mélypontja

Felemás gazdasági program

Az ukrán kormány a nyár végén nyilvánosságra hozta gazdasági programjának tervezetét. Szakértők véleménye szerint a tervezetet erősen jellemzi a tervutasításos rendszer, annak ellenére, hogy abban néhány piacgazdasági elem is felelhető.

A tervezet szerint az állam szerepvállalását a gazdaságban Kijev nem kívánja számottevően korlátozni. Továbbra is központilag állapítanák meg az alapvető nyersanyagok, a gyermekélelmezési és a közszükségleti cikkek jó részének, valamint a monopolhelyzetben lévő vállalatok termékeinek árát. A mezőgazdaság és az energetikai ágazat fejlesztése számíthat a legnagyobb mértékben központi anyagi forrásokra, de kiemelten kezelik az energiatakarékos termelési módszerekkel, valamint a környezetvédelemmel kapcsolatos beruházásokat is.

Amennyiben a parlament elfogadja a kormányprogramot, 1995 januártól a vállalatok jövedelme helyett a nyereséget adóztatják majd meg. Ehhez azonban át kellene alakítani az ország adórendszerét. Szó van a személyi jövedelemadó rendszer módosításáról, valamint a jelenleg 28 százalékos forgalmi adó csökkentéséről is. Ukrajna új kormánya elvben a szigorú pénzpolitika híve, ez alól azonban a mezőgazdaság és az ipar húzóágazatai kivételt képeznek. 1995-ben szeretnék megfékezni az inflációt. Ezzel párhuzamosan meg kívánják állítani a gazdaság zuhanását és a költségvetési hiány további növekedését.

Ukrajna igyekszik teljesíteni a Nemzetközi Valutaalap kívánságait annak érdekében, hogy az ország hozzájuthasson az ipari országok által az átfogó gazdasági reformok bevezetése esetére ígért 4 milliárd dolláros támogatáshoz. Elemzők véleménye szerint azonban ***Kucsma*** elnök meg kívánja tartani a gazdaság erős központi felügyeletét, mintegy engedve a konzervatív parlament nyomásának. Erre az irányzatra utalnak az augusztus második felében bejelentett felemás pénzügyi intézkedések, amelyek súlyos kompromisszumok árán születtek.

Az elnök rendeletében szerepel a tavaly novemberben bezárt bankközi devizapiac októberi megnyitása, valamint a karbovanyec kettős árfolyamának fokozatos megszüntetése. Az intézkedést régóta váró pénzügyi körök csalódásukat fejezték ki a jogszabály homályos szövegezése és bizonytalan, távoli időpontjai miatt.

Nehéz helyzetben a Lloyd's

A Világ első számú biztosítási szindikátusát, a londoni székhelyű Lloyd's sem kíméli a behajthatatlan kinnlévőségek magas állománya, valamint a beruházásokra jutó nyereség csökkenése. Erre a következtetésre jutott a brit Chatset cég, amely a londoni biztosítási piac elemzésével foglalkozik.

Ismeretes, hogy a biztosítási piacon a könyvelési rendszer az úgynevezett három év elvét és gyakorlatát követi, vagyis a Lloyd's tavalyi gazdálkodásáról szóló végleges jelentést 1996-ban teszik közzé. A Chatset számításai szerint 1993-ban a Lloyd's 800 millió font nyereséget ért el, ebből az összegből azonban félmilliót kell majd a felelősségbiztosítási károk kifizetésére fordítania.

Ezek a kárigények az esetek többségében nem a biztosítás megkötésének évében jelentkeznek. A Lloyd's ezzel a gonddal egy újonnan felállítandó viszontbiztosítón keresztül kíván megküzdeni. A tervek szerint 1996 elején létrehozza a NewCo nevű céget, amelybe „beviszi" majd az 1986 előtt megkötött biztosítások ügyfélköveteléseit.

A Chatset szerint a nemzetközi kötvénypiac kedvezőtlen alakulása nyomán csökkenő hozadékkal számolhat a Lloyd's befektetései területén. Ez elsősorban az 1992 . évi eredményre lesz kedvezőtlen hatással. (A hároméves eltolódás miatt az 1992-es esztendő gazdálkodásáról szóló jelentést jövőre hozzák nyilvánosságra.)

1993-ban a biztosítási szindikátus befektetéseinek hozadéka 6 százalék volt. Az idei év első felében a dollárban eszközölt befektetések csak 0,5 százalékos profitot hoztak, a fontbefektetések viszont 2 százalék veszteséget „termeltek".

Mindent összevetve, a Chatset szerint a Lloyd's 1992 évi vesztesége 135 millió font körül alakul. Ugyanebben az üzleti évben a behajthatatlan követelések összege eléri a 300 millió fontot. Ennek első számú oka az, hogy mind nagyobb ütemben növekszik a viszontbiztosítók csődjének száma. Érdemes megjegyezni, hogy több mint 20 év után a Lloyd's először 1988-ban mutatott ki veszteséget. Az azóta eltelt időszakban a veszteség összege a becslések szerint eléri a 7 milliárd fontot.

A Commerzbank Lengyelországban

Németország egyik legnagyobb kereskedelmi bankja, a Commerzbank tőkeemelés keretében 20 százalékos részesedést kíván szerezni a lengyel Bank Rozwoju Eksportu (BRE) pénzintézetben. A két bank előmegállapodást írt alá a „házasságról", ezt azonban - a lengyel banktörvény rendelkezéseinek megfelelően - a központi banknak is jóvá kell hagynia. A megállapodás értelmében a BRE kétmillió új részvényt bocsát ki, amelyet a varsói tőzsdén a Commerzbank piaci árfolyamon vásárol meg. A tranzakcióhoz a lengyel bank jelenlegi tulajdonosainak jóváhagyása is szükséges. Az utóbbi hónapokban a BRE-részvények tőzsdei árfolyama 15 dollár körül mozgott.

Az előmegállapodás kötelezi a német pénzintézetet, hogy két évig ne értékesítse megszerzendő tulajdoni hányadát, s részesedése ugyanebben az időszakban nem emelkedhet 21 százalék fölé.

A két pénzintézet együttműködése a BRE számára azért is tűnik előnyösnek, mert a Commerzbank kiterjedt nemzetközi hálózata révén számottevően javíthatja szolgáltatásai színvonalát. A tulajdonszerzés nyomán a Commerzbank viszont lehetőséget kap arra, hogy növelje szerepét Lengyelországban és a kelet-európai térségben. A német óriásbank jelenleg a német-lengyel kereskedelem 12 százalékához kapcsolódó pénzforgalmat kezeli, illetve bonyolítja le.

A tőkeemeléses tulajdonszerzés nyomán a Commerzbank szeretne részt kapni a BRE vezetésében. Hírek szerint az igazgatótanácsba egy, a felügyelőbizottságba pedig két képviselőjét szeretné bejuttatni. Szakértők véleménye szerint a lengyel központi bank nem fog akadályt gördíteni a BRE pénzintézet tőkeemelésen keresztül megvalósuló részleges privatizálása elé. ☞

Bankreform Kínában

A Kínai Népköztársaság nagy lépést tett elavult pénzügyi és bankrendszerének megreformálása irányába azzal, hogy a központi bankról szóló új törvénytervezet a parlament illetékes bizottsága elé került véleményezésre és megvitatásra. A kommunista párt központi bizottsága 1993 novemberében döntött arról, hogy gyökeres változásokra van szükség az ország pénzügyi rendszerében. A kínai gazdasági reformok ugyanis egyértelműen a piacgazdaság fokozatos bevezetése irányába mutatnak, s ezzel a folyamattal eddig képtelen volt lépést tartani a pénzügyi szektor. A döntéshozók felismerték, hogy amennyiben nem változtatják meg gyökeresen és viszonylag rövid idő alatt az ország pénzügyi rendszerét, a korszerűtlen és a központosításon alapuló rendszer a gazdasági fejlődés kerékkötőjévé válik.

A törvénytervezet egyrészről újrafogalmazza a központi bank feladatát, másrészről egyértelművé teszi, hogy a Népi Bank első számú feladata az infláció elleni küzdelem irányítása. Érdemes megemlíteni, hogy a törvénytervezet megerősíti a központi bank ellenőrző szerepét a kínai pénzintézeti rendszer fölött.

Az elmúlt években a kínai gazdaság irányítói a piacgazdasági intézkedések széles palettája révén felgyorsították az ország integrálódását a világgazdaságba. Ennek megfelelően olyan központi bank megteremtését tűzték ki célul, amelynek autoritása szinte azonos az amerikai FED-ével, illetve a japán központi bankéval. Ezzel párhuzamosan a pekingi gazdaságirányítók a hatalmas adósságállománnyal rendelkező kínai kereskedelmi bankokat is szeretnék a nemzetközi előírásoknak, szokásoknak megfelelően „fazonírozni".

A központi bank a tervek szerint a jövőben nem lesz a veszteséget termelő állami vállalatok fejőstehene. A statisztikák tanúsága szerint az ország kis- és középméretű vállalatainak 50 százaléka veszteséges, s ezek a cégek - együtt a nagy számú veszteséges állami óriáscégekkel - továbbra is szeretnének olcsó hitelekhez jutni a központi banktól. A törvény elfogadása ennek a gyakorlatnak véget fog vetni, a hitelezés ugyanis elsősorban a kereskedelmi bankok feladata lesz. Ezeket a pénzintézeteket viszont a központi bank meglehetősen szoros gyeplőn tartja majd a szabályozáson és a szabályozókon keresztül. A központi bank egyik vezetője nemrégiben hitet tett amellett, hogy a Népi Bank jelentősen visszafogja a pénzellátás növekedését, s nem köt majd kompromisszumot az állami cégekkel.

A központi bankra vonatkozó törvénytervezet szerint a jövőben az infrastrukturális beruházások finanszírozása nem a kereskedelmi bankok feladata lesz. Ezeket a beruházásokat eddig 4 szakosodott kereskedelmi bank finanszírozta elsősorban. A Népi Építőipari Bank, az Agrárbank, az Ipari és Kereskedelmi Bank, valamint a Kínai Bankkezében összpontosul a kereskedelmi banki tevékenység mintegy 90 százaléka Kínában. A tervek szerint a jövőben az ország infrastrukturális beruházásainak hatalmas finanszírozási igényét két új pénzintézet, az Állami Fejlesztési Bank és az Agrárfejlesztési Bank elégíti majd ki.

Jelentős változások várhatók a központi bank átszervezésével. Jelenleg a Népi Bank alkalmazottainak száma 170 ezer, s az országban mintegy 3 ezer fiókkal rendelkezik. Az átszervezés nyomán várható a létszámcsökkentés, valamint a fiókok számának megnyírbálása. Az áramvonalasítás során a regionális központi bankközpontok nagyobb szerepet és hatáskört kapnak a monetáris politika megvalósításának, valamint a kereskedelmi bankok tevékenységének ellenőrzésében. A mintegy 15 regionális bankközpont a tervek szerint „fegyelmezi" majd a helyi pénzintézeteket. A törvénytervezet szerint a központi bank a kormány felügyelete alatt áll majd, ugyanakkor ellen kell állnia az esetleges politikai befolyásolásnak.

A bankreform sikeres folytatása nem kis mértékben múlik azon, miként sikerült korszerűsíteni az ország igencsak elavult pénzintézeteit. Külön gondot jelent, hogy a statisztikák megbízhatatlanok. Ez a megállapítás elsősorban a kétes és az úgynevezett rossz hitelek állományára vonatkozik.

A kínai gazdaság reformerei jól tudják, hogy a pénzügyi rendszer reformja - amelynek kulcskérdése a hitelellenőrzés - csak szigorú intézkedések bevezetésével hozhat sikert. A „fegyelmezés" ugyan már megkezdődött, ez azonban még nem tart lépést a gazdasági reform más területeivel. Elemzők arra számítanak, hogy a kínai bankreform rövid időn belül felgyorsul, mert ez elengedhetetlen az országnak a nemzetközi pénzügyi rendszerbe való mielőbbi integrálódásához.

Gonda György

Az amerikai Eximbank bővíti hitelezését

Szélesebb körben nyújthat ezentúl hiteleket az USÁ-ban az Eximbank, amelyet eddig - mint a kormány hitelügynökségét - a szabályok távol tartottak a hadiipari termékek fejlődő országokba irányuló kivitelének hitelezésétől. Miután napirendre került a hadiipari kapacitások polgári termelésre történő széles körű átállítása, az USA kongresszusa olyan törvényt hagyott jóvá, amely lehetővé teszi az „életet nem veszélyeztető" termékek exportjának hitelekkel való előmozdítását. A tilalmakon egyébként már 1992-ben enyhítettek, amikor kábítószer-kereskedelmet megakadályozni hivatott felhasználás esetén már engedélyezték katonai felszerelés kivitelét. Most viszont - feltéve, hogy a törvényjavaslatot a szenátus is elfogadja - hadiipari kapacitások elsődlegesen polgári - alkalmanként katonai - célú szállításait és szolgáltatásait is finanszírozhatja külpiacokon az Eximbank.

Az amerikai Eximbank egyre inkább kulcsszerepet kezd játszani az USA külgazdasági politikájában és ennek megfelelő változások is zajlanak le az intézménynél. A külföldi segélyek például ma már nem annyira népszerűek az Eximbanknál, mint korábban, ezért a közép-európai térség és a Szovjetunió utódállamai megsegítése is mindinkább a Külföldi Magán Befektetési Társaság (OPIC) bevonásával bonyolódik le. Ezek a fejlesztési hitelek kormánygarancia nélkül is folyósíthatók, biztosítékul az adott program keretében létesülő kapacitáson gyártott termékek szolgálnak.

Az amerikai törvényhozás egy másik törvényjavaslata értelmében 35 millió dolláros alap létesítésével próbálnák előmozdítani a környezetvédelmi termékek előállításával, illetve ilyen szolgáltatások nyújtásával foglalkozó amerikai kisvállalkozások exportját. A javaslatot ***Joseph Kennedy*** képviselő vetette fel: szerinte ez az alap éves szinten mintegy 600 millió dolláros amerikai exportbővülést tenne lehetővé.

Balog Károly

Indokolatlan dicséret

A reklámetikai szabályok szerint tilos az indokolatlanul feldicsérő, a megtévesztő, a versenytársakkal összehasonlító, illetve azok hirdetésére utaló reklám. Megtévesztésnek minősül minden olyan szolgáltatás vagy annak kilátásba helyezése, amelynek megfelelő színvonalú nyújtására a biztosító nem képes.

Tilos különlegesnek vagy kizárólagosnak hirdetni olyan tevékenységet, amely általánosan bevezetett, illetve amit más társaság is nyújt. A fogyasztók érdekében nem lehet olyan terméket reklámozni, amellyel kapcsolatos ajánlatokat a biztosító nem, vagy csak korlátozott mértékben fogad el. Tevékenység hirdetése esetén tilos a tulajdonosi szerkezetre - elsősorban külföldi részesedésre - hivatkozva a biztosítót kedvezőbb színben feltüntetni. Ez a rendelkezés azonban nem zárja ki a nemzetközi tapasztalatokra való tárgyszerű hivatkozást.

A szabályzat tiltja a piac monopolizálására, bojkottra, illetve kikapcsolásra irányuló reklámot. Hatósági díjas biztosítási szerződéseknél tilos a szerződés megkötése esetére anyagi vagy más előnyt ígérni, illetve az elfogadottnál nagyobb értékű reklámajándékot adni.

A kódex szövegét megsértő tevékenységet folytató társaságok szankciói nem túlságosan szigorúak. A tagok mindent elkövetnek azért, hogy harmadik személyek verseny- és etikai normákat sértő magatartását feltárják és megszüntessék - írja a szabályzat. A kódex megszegői ellen a szövetség Etikai és Versenyfóruma lép fel, elsősorban erkölcsi jellegű szankciót alkalmazva.

A szabályok súlyosabb megsértése esetén bírósági eljárást vagy a Gazdasági Versenyhivatal vizsgálatát kérheti a fórum, de ezeknek a szervezeteknek a kódex nem jelent „jogszabályt".

A Mabisz, mielőtt a fenti hatóságokhoz fordulna a szabályok megsértése miatt, „házon belül" kísérli meg rendezni az ügyet. A fórum dönt arról, hogy nyilvánosság elé tárja-e az ügyet. A szankciók között szerepel a vétséget elkövető elégtételadása is, ami azonban nem lehet anyagi természetű. Nagyon súlyos vétség esetén a Mabiszból való kizárásnak is megvan a lehetősége, ami azzal járhat, hogy bizonyos biztosítási tevékenységet az érintett társaság nem folytathat.

F. L.

Lengyel adósság-visszavásárlás

Kolodko pénzügyminiszter a nyár végén bejelentette, hogy Lengyelország visszavásárolja a nyugati kereskedelmi bankokkal szemben fennálló több mint 13 milliárd dollárnyi adósságának több mint egynegyedét. A miniszter szerint az ügylethez a hitelező bankok döntő többsége hozzájárult.

Az 500 hitelező kereskedelmi bankból 495 járult hozzá, hogy Varsó az adósságot 41 százalékos árfolyamon vásárolja meg, a fennmaradó tartozások ellenében pedig államkötvényeket bocsát ki. A bankokkal szemben fennálló 13 milliárd dollárnyi adósságból 8 milliárd dollár a tőkerész, 4 milliárd a ki nem fizetett kamat, s mintegy 1 milliárd dollárt tesznek ki a kereskedelmi hitelek.

A varsói pénzügyminisztérium szerint a bejelentett adósság-visszavásárláshoz szükséges 2 milliárd dollárt a kormány részben a monetáris tartalékok terhére, részben a Nemzetközi Valutaalap és a Világbank hiteleire támaszkodva teremti elő. A lengyel pénzügyi körök azért tulajdonítanak igen nagy jelentőséget a kereskedelmi bankokkal kötött megállapodásnak, mert az egyezséget négyéves kemény tárgyalások előzték meg.

A nyugati kereskedelmi bankokkal kötött megállapodással szinte egy időben tette közzé jelentését a külföldi beruházások alakulásáról Kelet-Európában az ENSZ szakosított szervezete, az UNCTAD. A jelentés megállapítja, hogy 1989 és 1994 áprilisa között külföldi vállalatok és pénzintézetek összesen 3,7 milliárd dollárt ruháztak be Lengyelországban. Idén eddig 700 millió dollár érkezett be az országba és mintegy 200 befektető vállalt kötelezettséget további 4,3 milliárd dollár összegben.

Lengyelország legnagyobb külföldi befektetőinek listáját a FIAT vezeti: az olasz autóipari óriáscég eddig 260 millió dollárt fordított a Cinquecento modellt gyártó üzem beindítására és működtetésére.

A második helyen az American International Paper Corp. áll, amely 193 millió dolláros beruházással létesített papírfeldolgozó üzemet az országban. A Coca-Cola 180 millió dollárt fektetett be, a lengyel-amerikai vállalkozási alap pedig 163 millió dollárért vásárolt részvényeket a magánszektorban.

Lengyelország nagyobb külföldi beruházói között tartják még számon többek között az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bankot, valamint a Világbank leányvállalatát, az International Finance Corpora-tiont. Az előbbi 138, az utóbbi pedig mintegy 123 millió dollárt invesztált a lengyel gazdaságba.

Érdemes megjegyezni, hogy az UNCTAD-jelentés szerint a vizsgált időszakban az egy főre jutó külföldi befektetések tekintetében Magyarország volt az első. Hazánkat a listán a volt Csehszlovákia, Észtország és Lengyelország követi.

Wall Streeti cégeredmények

A New York-i értékpapírtőzsdén a bejegyzett brókercégek az idei esztendő második negyedévében 404 millió dolláros nettó veszteséget értek el. 1993 második negyedében ezen cégek összesített nyeresége még 1,5 milliárd dollár volt. De nyereséggel zárták az idei év első három hónapját is, amikor 852 millió dolláros rekordprofitra tettek szert.

A második negyedévben a tőzsdei cégek bevétele 16,4 milliárd dollár volt, egy évvel korábban 17,9 milliárd dollár. 1994 első félévében a Wall Street brókercégeinek adózás utáni nyeresége 448 millió dollár volt, ami jócskán elmarad az egy évvel korábbi 3 milliárdos profit mögött.

Elemzők szerint az adatok arról tanúskodnak, hogy az emelkedő amerikai kamatlábak megzavarták a pénzpiacokat az óceán túlsó partján, s számottevően „leszívták" a brókercégek jövedelmét.

A New York-i értékpapírtőzsdének 302 brókercég küldött pénzügyi jelentést. Közülük kétszáz cég összesen 888 millió dollár nyereséget ért el, 102 vállalat összesített vesztesége viszont 1,5 milliárd dollár volt. Az egyes cégek jelentése arra utal, hogy a veszteségek nagyobbik ré- ☞

szét a kötvényárfolyamok zuhanása, valamint a kereskedelmi ügyletek számának csökkenése idézte elő.

Kevesebb okuk volt a panaszra a tőzsde úgynevezet specialista cégeinek, amelyek kizárólagos joggal adnak és vesznek részvényeket a brókercégek, illetve azok ügyfelei számára a parketten. Ezek a második negyedévet is nyereséggel zárták, adózás utáni összesített profitjuk elérte a 29 millió dollárt. A specialisták a hanyatló piacon is nyereségesek szoktak maradni.

Tartós fellendülés a repülőgéppiacon

A világ vezető pénzintézetei finanszírozási tevékenységében jelentős helyet foglal el a repülőgépgyártás. Hatalmas összegű beruházásokról lévén szó, a kereskedelmi bankok nagy összegekkel finanszírozzák az új repülőgépek vásárlóit, a lízingcégeket, valamint a géplízinget igénybevevő légitársaságokat.

A nemzetközi légi forgalomban az elmúlt négy esztendőben a konjunktúra volt a jellemző: a nemzetközi járatokat is üzemeltető légitársaságok összesített vesztesége meghaladta a 7 milliárd dollárt. Ebben a helyzetben a világ légicégei a tervezettnél jóval kevesebbet tudtak új repülőgépek vásárlására, illetve a kiöregedett gépek lecserélésére fordítani.

Anyagi nehézségeik miatt kénytelenek voltak korábbi repülőgép-megrendeléseik egy részét lemondani, illetve a gépek átvételét és kifizetését egy későbbi időpontra halasztani. A légitársaságok kedvezőtlen konjunktúrája természetesen nem hagyta érintetlenül a világ vezető repülőgépgyártó cégeit, a Boeinget, a McDonnall Douglast, valamint a nyugat-európai Airbus Industries-t sem.

Az idei év első felének összesített eredményei arról tanúskodnak, hogy a nemzetközi légi közlekedés kilábalóban van az elhúzódó recesszióból. A légitársaságok többsége idén már várhatóan ismét nyereséges lesz, s jelentősen emelkedik mind az utasok száma, mind pedig a szállított áruk mennyisége.

Kínai aranytermelés

Nyugati szakértők nem kis meglepetésére szeptember elején Kínában hivatalos adatokat közöltek az ország aranytermeléséről. Eszerint Kínában 1993-ban 90 tonna aranyat bányásztak. A mennyiség közlése azért volt meglepő, mert 1949 óta Peking csak arról ad számot, hogy az előző évhez képest hány százalékkal emelkedett vagy csökkent az aranytermelés. Korábban például csak azt közölték, hogy 1993-ban az aranytermelés 7,5 százalékkal haladta meg az előző évit.

Az aranypiaci szakértők számára meglepő volt a 90 tonna, ez a mennyiség ugyanis jóval elmarad a nem hivatalos termelési becslések mögött. A szakma egyik legelismertebb piackutató cége, a Gold Field Minerals Services korábbi becslése szerint tavaly a kínai aranytermelés 127 tonna volt. A piackutató cég egyik vezetője, **Kevin Crisp** szerint a pekingi hivatalos adat csak az ellenőrzött, állami termelést mutatja. Cége becslése viszont tartalmazza a nem hivatalos termelés adatait is. Ismeretes, hogy a kínai aranybányák kötelesek eladni a „sárga fémet" a központi banknak. Miután a központi bank árait nem igazítja az aranyár nyugati alakulásához, a termelők a világpiaci árak emelkedésekor igyekeznek más értékesítési lehetőségeket is találni. Crisp szerint Kína tényleges aranytermelése 1993-ban 120 és 130 tonna közé tehető.

Az aranypiac szakértői igyekeznek választ találni a rejtélyre, hogy miért tárta fel Peking éppen most az aranyipar hivatalos adatait. Szerintük az új nyilvánosság azzal magyarázható, hogy a kínai vezetés szeretne minél több külföldi befektetést és befektetőt látni az aranyiparban.

Peking számára viszont az is egyértelmű, hogy az ország aranyipara csak akkor számíthat külföldi invesztíciókra, ha minél több és minél pontosabb statisztikai adatot hoznak rendszeresen nyilvánosságra.

Aranytőzsde-tervek

Moszkvában bejelentették, hogy az illetékes minisztériumok, a bankok és az aránybányák a közeljövőben úgynevezett aranyklubot hoznak létre. A nem kereskedelmi jellegű szervezet célja az aranybányászat koordinálása, valamint az arany másodlagos piacának megteremtése. Ez utóbbi a számítások szerint évi egymilliárd dolláros pótlólagos beruházást jelenthet majd az ágazat számára.

A klubalapítási szándékkal egy időben került nyilvánosságra, hogy az orosz kormány aranytőzsdét szándékozik nyitni, amelyen keresztül kialakulna a „sárga fém" hivatalos belföldi ára. Az aranytőzsde egyúttal arra is lehetőséget nyújtana, hogy az ország megroggyant aranybányászata beruházási forrásokhoz jusson. A tervek szerint az orosz aranytőzsde működése hasonló lesz a nyugati testvérintézményekéhez, az aranyat grammban jegyzik majd, s szabadon adhatják-vehetik azt a jogosítvánnyal rendelkező kereskedők, illetve beruházók.

Az aranyklub még nem dolgozta ki részleteiben a tőzsde működését, s még nem tudni, hogy mikor nyitja majd meg kapuit. Mindössze annyi bizonyos, hogy Oroszország aranytermelése az elmúlt években meredeken zuhant. Ennek oka többek között a szükséges beruházások elmaradása, a korszerű kitermelőeszközök hiánya, valamint az elektromos áram, az üzemanyag árának és a szállítás költségeinek jelentős emelkedése. 1993-ban Oroszország aranytermelése 150 tonna volt, ez a mennyiség jóval elmarad a korábbi érvek rekordjaitól.

1993 decemberében a kormány bejelentette, hogy az aranyipari vertikumban jelentős reorganizáció szükséges. Az átszervezéssel párhuzamosan lehetőség nyílik külföldi tőkeberuházásra is az ágazatban. Hírek szerint két ügylet keretében eddig 300 millió dollár külföldi tőkeinjekcióban részesült az orosz aranyipar.

Az állam egyelőre nem kívánja lazítani ellenőrzését e fontos stratégiai ágazat felett, a külföldi beruházók viszont nem fektetik be szívesen pénzüket olyan kényes területre, ahol az államnak túl nagy a szerepe.

Gonda György

Megszületett a rég várt banktörvény

Amikor a senátus is jóváhagyta a székhelyállamon kívüli bankfiók-nyitást megengedő új banktörvényt, a bankár lobby fellélegzett az USA-ban. ***Lloyd Bentsen*** pénzügyminiszter szerint „nagy lépés ez az amerikai bankrendszerben", amelyre immáron a negyedik kormányzat tett jelentős erőfeszítést. A szövetségi államok határain túlnyúló banktevékenység a bankok és ügyfeleik számára egyaránt előnyös és ennek kapcsán a bankok költségtakarékos reorganizációjában jelölte meg a legjelentősebb előnyt.

Az új törvény értelmében a holding keretében működő bankok egy éven belül bármely bankot bárhol megvásárolhatnak az országban. 1997. június 1-jétől bármelyik két, különböző tagállamban bejegyzett amerikai bank összeolvadhat egymással, feltéve, hogy az illetékes helyi kormány nem hozott ezt tiltó törvényt. Mindazonáltal, a többi szövetségi államban a bankok csak abban az esetben nyithatnak fiókokat, ha erre megszületik a helyi kormány szintjén is a megfelelő törvény.

Azok a külföldi bankok, amelyek jelenleg egy külön leánybankon, illetve otthonról irányított saját bankfiókon keresztül vannak jelen az USA-ban, a jövőben az amerikai bankokkal azonos jogokat élvezve nyithatnak új fiókokat az országban. Ennek kapcsán azonban - amennyiben az amerikai bankfelügyelet azt szükségesnek ítéli - a külföldi bankoknak helyben irányított leánybankot is alapítaniuk kell.

Az elmúlt 15 év folyamán az amerikai bankrendszer tagállamok szerinti elkülönültsége egyébként is fokozatosan megtört. Ma már csak néhány állam tiltja, hogy a területén található bankokat bank-holdingok „kívülről" megvásárolják. Egyidejűleg jóval könnyebb lett az ügyfelek dolga is, hiszen az USA-ban különösen a mobil lakosság így otthonától távol is könnyen hozzájuthat pénzéhez. Eddig mindez csak regionális szinten érvényesült; betéteket például a bankok ma sem fogadnak el másik szövetségi államból, még akkor sem, ha az ügyfél egyben saját ott működő fiókjuk ügyfele is.

Lengyel bankprivatizáció

A lengyel központi bank külföldi stratégiai befektetők bevonásával akarja megerősíteni az állami, illetve már részben magántulajdonban lévő pénzintézeteket. A nehéz helyzetbe került Interbank megvásárlására nemrégiben érkezett két, egymástól független vételi ajánlat. A szóban forgó magánbankot mindkét pályázó - a Deutsche Bank és a hollandiai ABN Amro - egyaránt 100 százalékban szándékozik kivásárolni. Miután az Interbank megmentése érdekében a központi bank 80 milliárd zlotyi értékben (3 millió USD) kötvényeket vásárolt tőle, a pénzintézetet most maga irányítja.

Eddig összesen 10 külföldi bank - többek között a Chase Manhattan is - jelentett be igényt teljes egészében külföldi kézben lévő lengyelországi fiókok nyitására. A jegybank azonban egyelőre - a lengyel bankok működésének kivásárlások útján történő megjavítása előmozdítására - felfüggesztette a nyitási engedélyek kiadását. A Deutsche Banknak 1989 ősze óta van képviseleti irodája Varsóban, míg az ABN Amro részvényes az IBP Bankban, amely a Crédit Lyonnais, a Banca Commerciale Italiana, az International Finance Corporation (IFC) és két helyi bank vegyes vállalkozásaként működik.

Miután a Dresdner Bank fontos szerepet játszott a Lengyelországnak hitelező külföldi kereskedelmi bankokat tömörítő Londoni Klubbal folytatott tárgyalásokban, az általa és a Banque Nationale de Paris részvételével benyújtott saját lengyelországi fiók nyitására irányuló kérelmet mégis kedvezően bírálták el. Lengyelország három éve ad ki teljesen külföldi tulajdonban lévő bankfiókok nyitására engedélyeket. Eddig 9 ilyen pénzintézet működik az országban, többek között a Citibank és a Creditanstalt.

Amerikai tanácsadók Európában

Az Európában lebonyolított nemzetközi fúziók és vállalat-kivásárlások ügyében különösen az USA befektetési bankjai aktív (és jól fizetett) tanácsadók - írja az Acqusitions Monthly szakfolyóirat. Eszerint az M and A üzletágban 1994 első félévében mindenekelőtt a New Yorkban bejegyzett Morgan Stanley jeleskedett: 13 ügyletet zárt le összesen 7,66 milliárd dollár kötési értékben. Utána a szintén amerikai Goldman Sachs befektetési bank következik 16 ügylettel és 6,8 milliárdos összértékkel. A Lazard és a Morgan Grenfell, amelyek 1993-ban vezettek ezen a listán, most a kilencedik, illetve az ötödik helyre estek vissza.

A Morgan Stanley és a Goldman Sachs annak köszönhetően ért el ilyen jó eredményt, mert - a „pálya" ellentételes oldalán ugyan - de mindketten részt vettek 1994 eddigi legnagyobbnak számító M and A - ügyletének lebonyolításában. E tranzakció kapcsán a hollandiai Akzo kivásárolta a svédországi Nobel Industries vegyianyag- és robbanószergyárat.

Miután egyetlen ilyen nagyértékű ügylet is erősen átrendezheti az Acqusitions Monthly által vezetett nem hivatalos tabellát, ***Stephen Waters*** , a Morgan Stanley európai befektetési banktevékenységének vezetője az ügyről tömören így nyilatkozott: „egy fecske nem csinál nyarat". Annál is inkább, mivel egy-egy ilyen ügylet lezárása (és bejelentése), valamint az érdemi üzleti tevékenység időszaka között számottevő időbeni eltérés van. A szóban forgó toplistával kapcsolatban azt is figyelembe kell venni, hogy nem tartalmazza az Európában növekvő szerepet játszó privatizációs, illetve vegyes vállalat alapítási akciókat. Ennek ellenére e lista alapján levonható az a következtetés, hogy az USA az európai befektetési banküzletben is előretör.

Balog Károly

Beruházás az IFC-nél

Közzétette éves jelentését az International Finance Corporation (IFC), a Világbank magánszektort finanszírozó leányvállalata. A jelentés szerint 1993-ban az IFC a fejlődő országokban és az úgynevezett feljövő piacokon 2,5 milliárd dolláros beruházási tevékenységet hagyott jóvá. Ez az összeg rekordnak számít az IFC történetében. A Világbank leányvállalata nettó bevételei tavaly ugyancsak csúcsot értek el: 82 százalékkal haladták meg az előző évit, s elérték a 258 millió dollárt. ***Jannik Lindbaek*** alelnök szerint a fejlődő államokban nagy ☞

ütemben fokozódik az igény az IFC szolgáltatásai, elsősorban beruházási támogatásai és részvétele iránt. 1993-ban az IFC 15 százalékkal növelte befektetéseit. Összesen 231 projekt társfinanszírozásában vett részt, amelyek együttes értéke 15,8 milliárd dollár. A projektek igen széles skálát ölelnek fel: farmprivatizációt Oroszországban, a tőkepiac fejlesztését Zambiában, a távközlési ágazat privatizálását Kelet-Európában, magán nyugdíjalapok létesítését Peruban és Argentinában, lízingcég alapítását Romániában, stb.

A korábbi esztendők IFC-beruházásainak többsége nyereséges invesztíció volt. Ismeretes, hogy az IFC a beruházás után néhány esztendővel sok esetben eladja üzletrészét. Ez a tevékenység tavaly 241 millió dollár tőkegyarapodást eredményezett a leányvállalat számára. (Az IFC általában a projektekből azok érett szakaszában „száll ki".) 1993-ban az IFC beruházási politikája megkülönböztetett figyelmet szentelt az infrastruktúra-fejlesztésnek. Ebbe az ágazatba irányult a befektetések nagyjából egynegyede. Természetesen a maga anyagi eszközeivel az IFC a világ infrastruktúra-finanszírozási igényeinek csak kis részét tudja kielégíteni. A Világbank szerint a következő tíz évben a világnak évi 200 milliárd dollárra volna szüksége infrastruktúra-fejlesztésre. Az IFC a maga számára ugyancsak fontos területnek tartja a tőkepiacok fejlesztésében való közreműködést. Ennek keretében részt vesz lízingvállalatok létrehozásában, kereskedelmi bankok, nyugdíjalapok és biztosítótársaságok alapításában és finanszírozásában. Az IFC kizárólag a magánszférában tevékenykedik.

Az elmúlt esztendőben a tőkepiaci projektekre az IFC 579 millió dollár beruházást hagyott jóvá. Jelentős összeg jutott például Kínának és Vietnamnak tőkepiacuk jogi és szabályozási rendszerének továbbfejlesztésére. 157 millió dollárral az IFC 57 projektet finanszírozott a Szaharától délre fekvő afrikai országokban az Afrikai Vállalkozási Alapon keresztül. Az IFC a következő években számottevően kívánja fokozni beruházásait, finanszírozási tevékenységet: 1999-ig évi 5 milliárd dollárra növeli beruházásait.

Berlinben terjeszkedik a NordLB

A német bankvilág történetének egyik legnagyobb üzlete keretében a Norddeutsche Landesbank-Girozentrale (NordLB) egymilliárd márkáért 10 százalékos tulajdoni részt szerzett a Bankgesellschaft Berlinben (BGB). A BGB bejelentette, hogy Berlin város a bankban lévő 67,7 százalékos részesedéséből 10 százalékot elad a hannoveri NordLB-nek.

A BGB az idei esztendő elején holdingvállalatként és beruházási bankként jött létre azt követően, hogy fuzionált a Berliner Bank, a Landesbank Berlin és a Berlin Hyp ingatlan-finanszírozó intézmény. A három pénzintézet egyesülése egyébként az első eset volt, hogy a bankszektorban állami és magánintézmények „léptek házasságra". A BGB-ben Berlin városa mellett a Gothaer Insurance biztosítótársaság 10, kisebb befektetők pedig összesen 22,3 százalékos tulajdoni részaránnyal rendelkeznek. A BGB alaptőkéje 7,8, vagyona pedig 220 milliárd márka. Működésének kezdete óta eltelt időszakban 734 millió márka konszolidált üzleti nyereséget ért el. A NordLB Németország egyik vezető regionális pénzintézete. Tavalyi üzleti nyeresége 400,4 millió márka volt, ami jelentős növekedést jelent az 1992. évi 145,9 millió márkás profithoz képest. Az ügylet mindkét bank számára igen előnyös, vezetőik fontos stratégiai döntésnek minősítették a tranzakciót. A 10 százalékos tulajdoni hányad eladása nyomán a BGB lakossági szolgáltatásai számára megnyílik az észak-német piac. A NordLB viszont jelentősen fokozhatja tevékenységét Berlinben, amely mind Németországban, mind pedig a nemzetközi bankvilágban egyre fontosabb pénzpiacnak számít.

Csökken a bevétel

Az olajexportőr arab államokat tömörítő OAPEC nemrégiben tette közzé a szervezethez tartozó tíz ország és Tunézia tavalyi eredményeiről szóló jelentést. A tizenegy ország tavalyi olajjövedelme 92 milliárd dollár volt, 4 milliárddal kevesebb, mint egy évvel korábban. A bevételek csökkenése a szervezet szerint a „fekete arany" világpiaci árának visszaesése miatt történt. A Közel-Keleten tavaly a legnagyobb olajbevételre Szaúd-Arábia tett szert, a kőolaj exportjából összesen 43,5 milliárd dollárhoz jutott. Egy évvel korábban a sivatagi királyság olajbevételei még elérték a 47,5 milliárd dollárt. A térségben egyedül Kuvait olajjövedelme növekedett. Egy esztendő alatt az olajbevétel 6,2-ről 9,5 milliárd dollárra nőtt, ez a látványos bővülés azonban annak tudható be, hogy az iraki invázió miatt dasztrikusan lezuhant a számítási bázis. A térség egyik legjelentősebb olajexportőre Irak, az országnak azonban gyakorlatilag nincs bevétele a Kuvait lerohanása óta tartó olajkiviteli embargó miatt. Az OAPEC adatai szerint a kőolaj világpiaci átlagára tavaly 10 százalékkal volt alacsonyabb, mint 1992-ben. Ennek ellenére nem következett be törés a térség olajexportőr országainak gazdasági fejlődésében.

Az OAPEC szerint a tagországok többségének sikerült semlegesíteni az exportőrök számára kedvezőtlen olajpiaci tendenciákat, vagyis az ár és a kereslet csökkenését. A bevételkiesés ellensúlyozására a tagállamok többsége mérsékelte az állami kiadásokat és értékesítette a korábban külföldön szerzett állami érdekeltségek egy részét. Az elmúlt évben a GNP értéke Szaúd-Arábiában 130,5, Algériában 75,2, Egyiptomban 70, Irakban pedig 14,2 milliárd dollár volt. Az iraki GNP még a harmadát sem érte el az Öböl-háború előtti szintnek.

Részvény-kibocsátás

A milániói Mediobanca vezetői bejelentették, hogy a pénzintézet ismételten napirendre tűzte új részvények kibocsátását. A pénzintézet először április végén adott hírt részvénykibocsátási szándékáról. Akkor a kibocsátási minimum ár 15 ezer líra lett volna, miközben egy Mediobanca-részvény piaci ára 18 500 líra körül alakult.

A kibocsátásra azonban több ok miatt nem került sor. Egyrészről az olasz részvénypiacot sújtó árfolyamzuhanás, másrészről pedig korrupciós gyanú miatt. A bank négy felső vezetője ellen ugyanis vizsgálat folyik a Ferruzzi és a Montedison-csoport hamis adatszolgáltatási gyanúja miatt. A Mediobanca tagadta még a közreműködés gyanúját is, ennek ellenére részvényeinek árfolyama 15 ezer líra alá esett, így a pénzintézet egy időre elállt a kibocsátástól.

A bankvezetés most elérkezettnek látta az időt az újabb kibocsátási szándék be-

jelentésére, időpontot azonban nem tűztek ki. A bankot nem sürgeti tőkehiány a kibocsátásra. A június 30-án zárult pénzügyi évet a pénzintézet 215,9 milliárd líra (138,4 millió dollár) nettó nyereséggel zárta. A profit egy esztendő alatt 7,8 százalékkal növekedett.

A Mediobanca nettó értéke 37,5 százalékkal 4416 milliárd lírára növekedett. Likvid vagyona elérte a 6481 milliárd lírát, ez 7,8 százalékos bővülésnek felel meg. A portfóliójában lévő részvények piaci értéke 2902 milliárd lírát ért el.

Az igazgatótanács - hasonlóan az előző üzleti évhez - részvényenként 200 lírás osztalék kifizetését javasolja, s egyben kérte a részvényesek hozzájárulását az igazgatók számának csekély bővítéséhez. A Mediobanca részvényeinek több mint 50 százaléka három pénzintézet, a Banca Commerciale Italiana, a Banca di Roma és a Credito Italiano tulajdonában van. A részvények több mint 40 százalékát intézményi befektetők tudhatják portfóliójukban.

Gonda György

Privatizáció Görögországban

Csaknem egy esztendőre volt szüksége ***Andreas Papandreu*** szocialista kormányának, hogy „megbarátkozzék" az előző, konzervatív kormány privatizációs politikájával. Ismeretes, hogy a Papandreu-kormány a tavaly októberi győzelem után felfüggesztette a magánosítást.

Az újrainduló privatizációtól a kormány azt várja, hogy a következő három évben 700 milliárd drachmával (3 milliárd dollár) gyarapodjék a kincstár bevétele. Ebben az időszakban elsősorban a görög közüzemi vállalatok egy részének részleges privatizációja jöhet számításba. Ami pedig a privatizációs technikát illeti: az állami tulajdonos a cégrészvények 25-30 százalékát kívánja értékesíteni a tőzsdén keresztül.

A gazdasági minisztérium nemrégiben készült el azzal a tanulmánnyal, amely a felügyelete alá tartozó 45 állami vállalat sorsával foglalkozik. A cégek egy részét részlegesen privatizálják, egy másik részét lízingbe adják magánvállalatoknak, a „maradék" pedig tartós állami tulajdonban marad. Az idegenforgalmi minisztérium is hasonló tanulmányt készített a turisztikai ágazatról: az állami szállodák egy részét privatizálják, a jachtkikötők nagyobbik részére pedig működtetési megállapodást kötnek magáncégekkel.

A tervek szerint a vezető állami vállalatok közül először az OTE távközlési óriáscég részvényeinek 25 százaléka jelenik meg az athéni tőzsdén még az idei év vége előtt. (Érdemes megjegyezni, hogy az előző kormány már 1993 novemberében szerette volna megkezdeni az OTE tőzsdei értékesítését.) A számítások szerint a kormány 300 milliárd drachma bevételre számít a részvénycsomag tőzsdei értékesítéséből. Ennek az összegnek várhatóan kétharmada származik majd külföldi intézményi befektetőktől. A befektetők között lesznek várhatóan a görög állami nyugdíjalapok, amelyek likviditása igencsak jelentős.

A kormány a CS First Bostont és a Schröderst bízta meg a tanácsadói és a koordinációs feladatok ellátásával. A Schröders feladata a tőzsdei bevezetés gördülékeny lebonyolítása, a CSFB-é pedig elsősorban a külföldi befektetők mozgósítása. Az OTE vagyonának újraértékelésével az American Appraisalt bízták meg.

A görög üzleti életben nem mindenki bizakodó az OTE-részvények értékesítési lehetőségeivel kapcsolatban. Sokak véleménye szerint a világon egy időben túl sok távközlési vállalat privatizálása folyik, így a befektetőknek széles körű választási lehetőségük van. Nem egyértelmű az sem, miként alakul majd az OTE jövedelmezősége. A kormány ugyanis ragaszkodik ahhoz, hogy az OTE-t állami menedzsment irányítsa, habár szó lehet külföldi magántelefontársaságok tanácsadói alkalmazásáról is. A kétkedők érvei között az is szerepel, hogy noha az OTE-nek a következő hat esztendőben mintegy 30 szolgáltatás területén megmarad a monopolhelyzete, az ezredfordulóig nem vehet részt a mobil távközlési bizniszben. Jelenleg az OTE a görög állami szektor legsikeresebb vállalata: 1993-ban 330 milliárd drachma forgalom mellett 130 milliárdos profitra tett szert.

A második legeredményesebb görög állami vállalat a DEP-holding, amely az állami olajfinomítókat, az olajszármazékok gyártóit és az üzemanyagtöltő állomásokat fogja össze. A vállalatcsoport tavalyi konszolidált nyeresége 25 milliárd drachma volt, az előrejelzések szerint idén pedig 30 milliárd lesz. A tervek szerint a kormány 1995-ben viszi majd tőzsdére a DEP-részvény 25-30 százalékát.

Gonda

Új adatközlési rendszer Hongkongban

Sok tekintetben eloszlik az a titokzatosság, amely Hongkongban a bankok mérlegeit övezi, és a befektetőknek rövidesen lehetőségük lesz arra, hogy a két évig még brit gyarmat pénzintézeteinek profitjáról tudomást szerezzenek. A múltban ugyanis a hongkongi bankok titkos, a mérlegekben is szereplő tartalékokkal, illetve azokban történő átutalásokkal el tudták kendőzni valódi pénzügyi helyzetüket.

A fenti bejelentést a Hongkongi Monetáris Hatóság (HKMA) tette, közölve az érdekeltekkel, hogy ez év december 31. után a bankoknak minden, a tartalékokba, illetve az onnan történő átutalást be kell jelenteniük.

Ezen kívül az eddiginél jóval részletesebb adatokat kell szolgáltatniuk kihelyezéseik, illetve betéteik szerkezetére vonatkozóan is, megkönnyítendő a mérlegeikben való eligazodást. A HKMA szerint a bankok ezentúl már csak a korábban tartalékaikba utalt összegek fölött tarthatják fenn a „homályt", mivel jövőbeni ilyen pénzforgalmuk ismertté válik a mérlegelem-zők számára is.

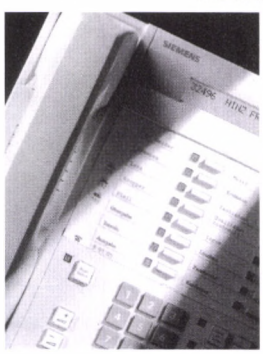
Az új szabályzással összhangban módosítják a Hongkongi Értéktőzsde jegyzési eljárásában a bankok jegyzésére vonatkozó előírást, kötelezővé téve az ott jegyzett bankok számára tartalékaik nyilvánosságra hozatalát. Eddig csupán a HSBC Holdings és a leánybankjaként bejegyzett Hang Seng Bank hozta a tőzsdén nyilvánosságra pénzügyi pozícióját.

Herbert Hui, az értéktőzsde ügyvezető igazgatója arra számít, hogy a bankok számára kötelezővé tett tájékoztatás áttekinthetőbbé teszi a helyi pénzintézetek működését.

- Balog -

SIEMENS

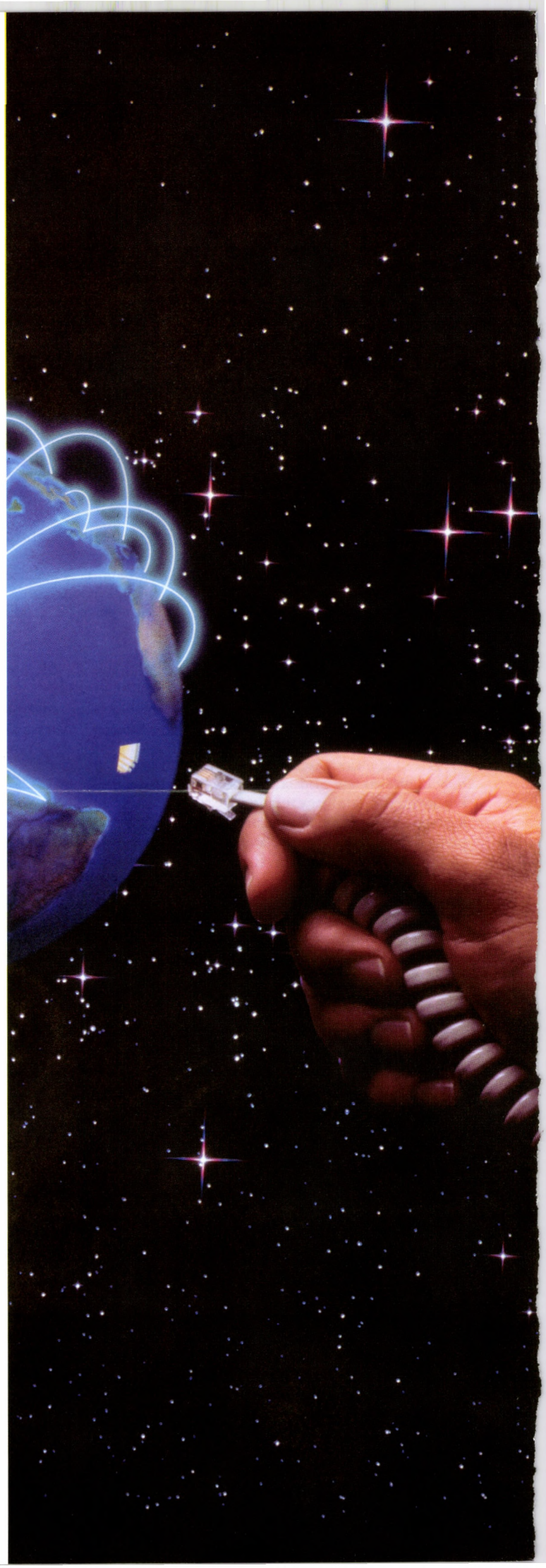
Csak egy kapcsolás a világ!

Hicom
kapcsolatot teremt

Alközpontjaink tetszőleges kiépítésre alkalmasak, és optimális megoldást nyújtanak irodák, kis- és nagyvállalatok, bankok és szállodák részére. Komplex létesítmények megvalósítására is vállalkozunk. Szervizszolgálatunk mindig vonalban van – ha erre egyáltalán szükség lenne. Ma már Ön is megteheti, hogy egy gombnyomásra akár a világ másik felével teremtsen összeköttetést. Ha mégsem, lépjen velünk kapcsolatba.

Siemens Rt.
Telefonalközponti rendszerek
Tel.: 252-0222, 269-7455
Fax: 269-7475

Világbank-jelentés a világgazdaságról

A Nemzetközi Valutaalap és a Világbank madridi közgyűlése előtt tették közzé a Világbank jelentését a tavalyi esztendő fontosabb gazdasági folyamatairól. A jelentés szerint 1993-ban a világkereskedelem bővülése valamelyest lelassult, s nem haladta meg a 2,6 százalékot. A növekedési ütem mérséklődését mindenekelőtt az európai recesszió és a japán gazdaság visszafogottsága magyarázza.

Ami a külső adósságállományt illeti: a fejlődő országok tartozása nominálértékben 1700 milliárd dollárra növekedett, ez 6,5 százalékos bővülésnek felel meg. Ebből az állományból a hosszú lejáratú hitelek 1410 milliárd dollárt képviselnek.

Kedvező növekedés

Az ipari országok gazdasági növekedése 1993-ban mindössze 1,2 százalékos volt, elsősorban az elhúzódó európai recesszió és a japán gazdaság lassú javulása miatt. Az ipari országok közül tavaly elsősorban az Egyesült Államokban volt tapasztalható erőteljesebb fellendülés: az utolsó negyedévben a GDP bővülése elérte a 7 százalékot.

Tavaly is jó eredményt mutattak a fejlődő államok növekedési statisztikái: a GDP ebben az országcsoportban 4,5 százalékkal bővült. (1992-ben a GDP ezekben az országokban átlagosan 3,6 százalékkal növekedett.) Továbbra is Kína volt a világ leggyorsabban fejlődő országa, ahol a gazdasági növekedés tavaly is elérte a 13 százalékot. Hasonló eredményekről adott számot Malajzia és Thaiföld is. Összességében a délkelet-ázsiai és a csendes-óceáni térség tavaly 9,4 százalékos gazdasági növekedésről adhatott számot. A latin-amerikai és a karibi térségben a GDP növekedése átlagosan 3,5 százalék volt.

Beáramló tőke

A Világbank tanulmánya megállapítja, hogy sok fejlődő ország esetében a kimagasló gazdasági teljesítmény szorosan összefügg a következetes reformpolitikával, az alacsonyabb nemzetközi kamatokkal, valamint a mind nagyobb összegben beáramló külföldi működő tőkével. Közép- és Kelet-Európában (beleértve a FÁK tagállamait is) a gazdaság teljesítménye 7,4 százalékkal csökkent, valamivel kisebb mértékben, mint az előző években. A teljesítmény-zsugorodás elsősorban azzal magyarázható, hogy a FÁK-országok újabb 13 százalékos visszaesést voltak kénytelenek elkönyvelni.

Erősödő magánszektor

A világbanki jelentés rámutat, hogy Lengyelországban már második éve tart a gazdasági növekedés, Csehország és Magyarország esetében pedig megállni látszik a hanyatlás. A fenti három országban a magánszektor mind nagyobb mértékben járul hozzá a gazdaság teljesítményéhez, valamint a fellendülés megalapozásához. A térségünkkel foglalkozó fejezetben a Világbank jelentése megállapítja, hogy a régió országainak 1993-ban kedvezőtlen külső gazdasági környezetben kellett megküzdeniük gazdaságuk átalakításának problémáival.

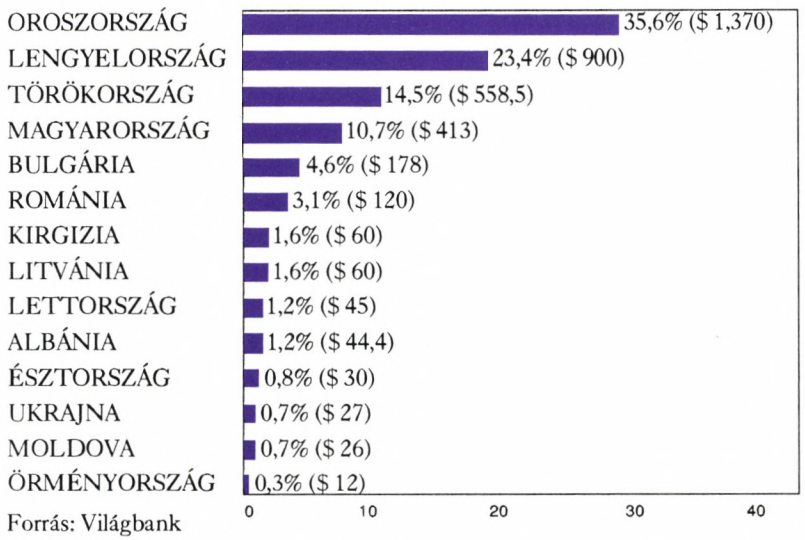
A nyugati partnerek kedvezőtlen gazdasági helyzete miatt csökkent például számottevően Bulgária, Románia, Lengyelország és Magyarország exportja.

A Világbank adatai szerint 1993-ban térségünkben Magyarország volt a külföldi működőtőke-áramlás első számú célpontja, de Csehország és Lengyelország is mind több külföldi tőkét vonz. 1992-hez képest megkétszereződtek a külföldi beruházások Kazahsztánban, a balti államokban és Szlovákiában.

Gonda György

A Világbank hitelnyújtása Kelet-Európának és Közép-Ázsiának

(százalékban és millió dollárban)

Forrás: Világbank

Az adóskonszolidáció vége

Alku a pénzpiacon

Ritka véletlen, hogy egyszerre három fórumon is foglalkozni kezdjenek egy olyan témával, amelyet közel fél éve mélységes hallgatás vesz körül. Vagy lehet, hogy talán nem is véletlen, hiszen az adóskonszolidáció problémájának megoldását a Horn-kormány éppen úgy nem halogathatja tovább, mint ahogy körmére égett az előző kabinetnek is. Márpedig az a közel ötéves vajúdás, amely a vállalati adóssághalmazok továbbcipelésének vagy elengedésének kérdése körül forog, nehezen halogatható tovább úgy, hogy a gazdaság egésze ne sérüljön.

A Kelet-nyugati Tanulmányok Intézete a Világbank és az EBRD felkérésére elemzést készített a magyar adóskonszolidációról. A nemzetközi kutatócsoport arra a következtetésre jutott, hogy lehetőleg még 1994 decemberében be kell fejezni, le kell zárni a konszolidációt, és engedni kell, hogy a hitelezők és adósok alkuja normális piaci viszonyok között folytatódjon. Lényegében ugyanezt a filozófiát vallotta ***Mihályi Péter***, a privatizációs kormánybiztos helyettese, aki az alakuló új vagyonkezelő társaság vezető tisztségviselője lesz.

A pénzügyi kormányzat képviseletében ***Simóka Kálmánné***, helyettes államtitkár gyakorlatilag ugyanezt az álláspontot képviselte. A két utóbbi vélemény a Magyar Menedzsment Intézet október végi konferenciáján hangzott el. A tanácskozás címe pontosan tükrözte az alapkérdést: „Hogyan tovább, adóskonszolidáció?"

Bénító adósánc

Az adóskonszolidáció problémája gyakorlatilag 1988-ra vezethető vissza. Ekkoriban kezdtek beszélni gazdaságkutatók és gyakorló szakemberek arról, hogy a gazdaságot megbénítja az úgynevezett adósánc, a vállalati sorbanállás, az adósságok egymásra halmozódó tömege. A Németh-kormány, bár többféle variációt kidolgozott, mégis örökül hagyta a problémát az Antall-kabinetnek, amely kezdettől fogva a halogatás taktikájára rendezkedett be.

A problémát nem oldotta meg, csak legfeljebb tünetileg kezelte, az 1991-ben megkezdődött, majd 1992-ben és 1993-ban folytatódott a hitelkonszolidáció, amely a banki szféra oldaláról közelítette meg a kérdést. Az elképzelés az volt, hogy ha a bankok úgynevezett rossz hiteleit vagy kétes követeléseit kiváltják, akkor a bankoknak marad ereje a meglévő követelésállomány gondozására.

Erőltetett menet

Csakhogy igen rövid idő alatt kiderült, hogy a bankok nincsenek berendezkedve arra, hogy vállalati válságokat menedzseljenek, és az adóssághalmaz újrakeletkezik. Lényegében ez a megfontolás vezette el 1993 decemberében a Boross-kormányt oda, hogy végre meghirdette egy kormányrendeletben az adóskonszolidációt. De azonnal, gyorsított formában, amely igen erőltetett menetet jelentett. Ennek az volt a következménye, hogy az érdekelt vállalati kör szinte még nevezni sem tudott, olyan rövid határidőt szabtak arra, hogy a vállalatok megpályázzák az adóskonszolidációban való részvételt. Voltaképpen 1994. január 31-ig már le kellet tenniük egy olyan koncepciót az asztalra, amely feljogosította volna a vállalatokat, hogy részt vegyenek a programban.

Jellemző példa, hogy a bankok 13 ezer vállalatnak küldték ki december és január fordulóján a részvételre szóló felhívást, és mindössze kétezer cégtől kaptak választ. Holott a Boross-kormány kitágította az adóskonszolidációban érdekelt vállalatok lehetséges körét azzal, hogy nemcsak az állami vállalatok, hanem a privát szférához tartozó cégek is részt vehettek benne. Ezt egyébként már annak idején a Világbank, az IMF és az EBRD szóvá is tette, hiszen a magánszféra finanszírozására és eladósodásának megakadályozására ez a koncepció eredetileg nem szolgálhatott volna. Végül is 1994 januárjában összesen 55 céget vettek fel az úgynevezett indikatív listára, azzal, hogy legkésőbb ez év március 31-éig be kell nyújtaniuk reorganizációs tervüket a tárcaközi egyeztető bizottságnak.

Az eredményt inkább eredménytelenségnek lehetne nevezni. Az 55 vállalatból, mire a lista végleges lett, már csak 46 lett, ezek közül 13-nál sikerült valamilyen megegyezést elérni, amely valószínűsíti, hogy a cégek talpon tudnak maradni. Huszonkét vállalatnál a mai napig tart a az egyezkedés, a többinek az ügye még napirendre sem került. A program annyira cseppfolyóssá és bizonytalanná vált, hogy a kormányváltás idején a jobb helyzetben lévő cégek már azért lobbiztak, hogy kikerüljenek a konszolidációs programból.

Vitatható megoldások

A megoldások is igazában erősen vitathatók. A megoldott esetekben sem az eredeti célt szolgálta a konszolidáció - nevezetesen a vállalatok válságmenedzselését -, hanem a banki hitelek egyfajta kiváltását. Az Állami Vagyonkezelő úgy zárta le a konszolidációs eseteket, hogy úgynevezett nettó áron kivásárolta az adós vállalatot. A nettó ár ebben az esetben azt jelentette, hogy az ÁVÜ kifizette az érdekelt banknak a követelését, és plusz annak a céltartaléknak az összegét, amelyet a hitelfolyósításhoz biztosítania kellett.

Az ily módon konszolidált vállalat megszabadult ugyan adósságának jó részétől, viszont semmilyen tőkéje nem volt

Növekvő kínai hitelek

A kínai pénzügyminisztérium egyik vezetője szerint az ország a következő öt esztendőben mintegy 10 milliárd dollárt szándékozik felvenni a nemzetközi pénzpiacokon az ország infrastruktúrája fejlesztésének részleges finanszírozására.

Gao Fian, a minisztérium főosztályvezetője szerint Peking elsősorban a hosszabb lejáratú hitellehetőségeket részesíti előnyben. Idén a minisztérium mintegy 1 milliárd dollár értékben bocsát ki külföldön kötvényeket.

A magas rangú hivatalnok azt is bejelentette, hogy a kormány az eddiginél nagyobb figyelmet szándékozik fordítani a különféle állami intézmények és a vállalatok külföldi hitelfelvételeire. Erre azért kerül sor, mert nem lenne kívánatos, hogy az ázsiai ország adósságszolgálati mutatója - amely jelenleg 11 százalékos - meghaladja a 15 százalékot.

Kína az év első kilenc hónapjában több mint 100 milliárd jüan (11,7 milliárd dollár) értékben bocsátott ki kincstárkötvényeket. Míg a nyolcvanas évek végén a kötvénytulajdonosoknak Kína évi 6-10 milliárd jüant fizetett ki, a következő esztendőkben az évi kifizetések átlaga eléri majd a 70 milliárd jüant.

A várakozások szerint az ezredfordulóig Kína fontos szereplője lesz a nemzetközi hitelpiacoknak, forrásgyűjtési tevékenysége azonban meglehetősen költségérzékeny marad. Az ország külföldi adósságai 1993 végén elérték a 83,5 milliárd dollárt, s az előrejelzések szerint ez az összeg az idei év végére eléri a 100 milliárdot.

Pénzügyi reformok

Dél-Korea pénzügyminisztere a közelmúltban bejelentette, hogy a kormány felgyorsítja a pénzpiac liberalizálását. A valutabeváltás és egyéb pénzügyi műveletek szabályozására vonatkozó enyhítések várhatóan 1995 és 1999 között lépnek életbe.

A tervezett intézkedések közül a külföldi elemzők véleménye szerint a legjelentősebbnek a valutabeváltás szabályozásának enyhítése tűnik. A jelenlegi rendelkezések szerint a külföldiek tőkehozzájárulása beruházásonként nem haladhatja meg a 10 százalékot. A tervek szerint ezt a határt a jövő év elején 15 százalékra emelik. A későbbiekben viszont - a pénzügyminiszter szerint - a Dél-Koreában legalább két éve tartózkodó külföldieket a befektetések elbírálásakor úgy kezelik majd, mintha belföldiek lennének. Egy ilyen szabályozás igencsak meg fogja könnyíteni a külföldi befektetők számára a dél-koreai tőkepiacra való belépést.

Park pénzügyminiszter szerint növelni fogják a tőzsdei árfolyammozgásokra érvényben lévő (az egyes részvényeknél más és más szintű) 3-6 százalékos limitet. Ennek nyomán a jövőben a jelenleginél nagyobb árfolyammozgások is lehetővé válnak. Érdemes megjegyezni, hogy a pénzügyminiszteri bejelentés hírére a szöuli tőzsdén rekord magasságot ért el az árfolyamok alakulását kifejező átlagindex.

A tervek szerint 1999 végére teljes mértékben felszámolják a dél-koreai cégek külföldi tőkebefektetéseire vonatkozó korlátozásokat.

Az EBRD Kelet-Európáról

Az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank részletes jelentést készített a pénzintézet által „ellátott" 25 ország helyzetéről. Az összefoglaló tanulmány megállapítja, hogy a 25 országból csak kilencben származik a GDP több mint 50 százaléka a magángazdaságból.

A kelet-európai térség legtöbb országában már liberalizálták a külkereskedelmet, felszabadították az árakat és privatizálták a kis- és közepes vállalatokat. Viszonylag kevés eredményt sikerült azonban felmutatni a bankreform, a nagyvállalatok szerkezeti átalakítása és magánosítása területén.

Az EBRD szerint 1994-ben a balti és a kelet-európai országokban a GDP jelentős növekedésére lehet számítani. Ez az irányzat várhatóan 1995-ben is folytatódik. A FÁK-országokban viszont mind idén, mind pedig 1995-ben a termelés stagnálásával, illetve visszaesésével kell számolni.

Az EBRD értékelése szerint Csehországban a GDP 65 százalékát állítja elő a magángazdaság. Lettországban, Észtországban, Lengyelországban, Szlovákiában és Magyarországon ez az arány 55 százalék körül alakul. Oroszországban, Litvániában és Albániában a magángazdaság aránya a GDP-ben mintegy 50 százalék. Egyéb ismérvek szerint a londoni székhelyű pénzintézet a legfeljettebb országokhoz sorolta még a volt Jugoszlávia néhány utódköztársaságát is.

A „Jelentés az átmenetről" című tanulmány Oroszországgal kapcsolatban megállapítja: noha az utóbbi időben látványosan felgyorsult a privatizáció, jelentős lemaradás tapasztalható viszont a pénzügyi reformban és a vállalatok szerkezeti átalakításában.

Az EBRD 1-től 4-ig terjedő skálán osztályozta a 25 kelet-európai ország teljesítményét a következő területeken: nagyvállalati privatizálás, kisvállalati magánosítás, vállalati szerkezetváltás, árliberalizálás és -verseny, bankreform, kereskedelmi és devizarendszer. Ezen ismérvek alapján a legjobb „bizonyítványt" Csehország kapta. A sorban Csehország után Magyarország és Lengyelország következik - azonos teljesítménnyel.

Gonda György

ESCOM

intel inside

Intel Inside Pentium az Intel Co. bejegyzett védjegyei

Desktop P60/PCI
4 MB RAM/420 MB HDD
14" SVGA színes monitor 0,28
199.990 Ft

Torony P60/PCI
8 MB RAM/525 MB HDD
14" SVGA színes monitor 0,28
229.990 Ft

Torony P90/PCI
16 MB RAM/1GB HDD, CD ROM
15" SVGA színes monitor
399.990 Ft

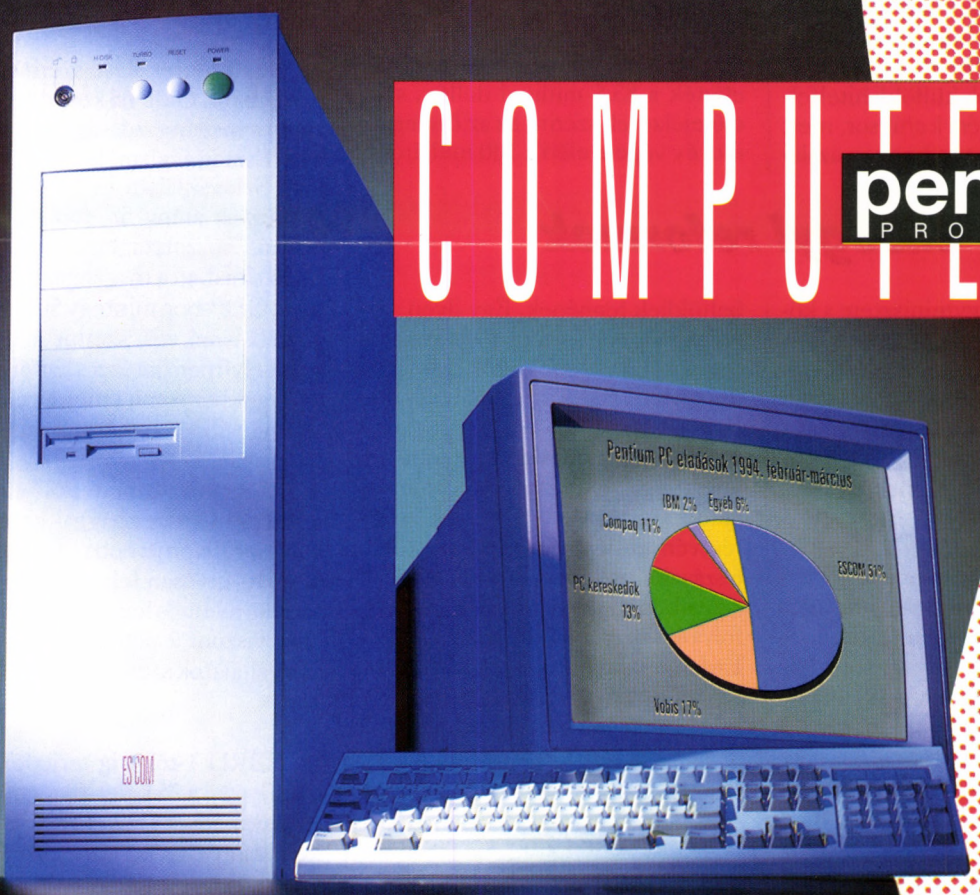
POWER SCANNER

1200 dpi
69.990 Ft

Ez az ár egy ESCOM PENTIUM vásárlásával együtt érvényes

COMPUTER

pentium PROCESSOR

ESCOM COMPUTER

ESCOM Budapest, 1089
Visi I. u. 6. Telefon: 210-1145
Fax: 113-1045

ESCOM Budapest,
1011 Batthyány tér 2.
Tel/Fax: 201-8219

ESCOM Budapest,
1081 Rákóczi út 67.
Tel/Fax: 133-6199

ESCOM Szeged,
Bólyai János u. 4.
Tel/Fax: (62) 318-986

ESCOM Miskolc,
Dózsa György u. 23.
Tel/Fax: (46) 355-217

ESCOM Debrecen,
Kálvin téri üzletház II. em.
Tel/Fax: (52) 416-506

ESCOM Győr,
Aradi Vértanúk útja 8.
Tel/Fax: (96) 313-404

ESCOM Székesfehérvár,
Távirda u. 26.
Tel/Fax: (22) 319-337

ESCOM Pécs, Jókai u. 9.
Tel/Fax: (72) 322-744,
Tel.: (72) 333-037

ESCOM Kecskemét,
Korona u. 2.
Tel/Fax: (76) 329-803

ESCOM Veszprém,
Budapest út 67.
Tel/Fax: (88) 402-071

Csalás akkreditívekkel

Bár az exportszállítások okmányos meghitelezése - az akkreditív - már régóta bevett fizetési forma, a csalók mégis sikeresen „vágják át" az eladót, a vevőt és a bankot egyaránt. Miután a nemzetközileg érvényes akkreditív érvénytelenítése vagy visszavonása meglehetősen nehéz, a Financial Times e veszély elhárítására inkább megelőző lépéseket javasol.

Mint ismeretes, az okmányos meghitelezés keretében az importőr bankja visszavonhatatlan kötelezettséget vállal az exportőr kifizetésére - feltéve, hogy az be tudja mutatni a megállapodásban rögzített dokumentumokat. Amennyiben ez utóbbiakban a bank nem talál hibát, úgy köteles az ügyfelet kifizetni. Ha viszont akár egy ilyen okmányban is hibádzik valami az előzetesen rögzítetthez képest, a bank akkor is megtagadhatja a fizetést, ha egyébként az áru teljes egészében megfelel a kívánalmaknak. Ha hiányzik például a berakodást tanúsító szignó a szállítólevélen vagy a biztosítást nem az akkreditívben megjelölt céggel kötötték.

Egy csalárd vevő ilyen esetekben követelhet. A Nagy-Britanniában bejegyzett Üzleti Bűnözési Iroda (ICC), amely a párizsi Nemzetközi Kereskedelmi Kamara szakosított részlegeként működik, az úszó rakományként szereplő cukorral folytatott kereskedelemben különösen gyakran fedez fel csalást. Ez az áru ugyanis „kvótán kívüli" és a folyó piaci árnál jóval olcsóbb voltával lehet vonzó a hiszékeny vevőknek, akiknek visszavonhatatlan megrendelést és jelentős kauciót kell prezentálniuk. Csak éppen rendre kiderült, hogy a szóbanforgó áru nem is létezik, és a tapasztalatlan vevő vagy bank becsapására vagy éppen pénzmosásra tett kísérletről van szó.

Az okmányos beszedés is gyakran okoz veszteségeket az exportőröknek. Ilyenkor az eladó a bankrendszer közbeiktatásával - saját, illetve a vevő bankján keresztül - mutatja be a szükséges dokumentumokat, amelyek ellenében a vevő bankja fizet. Csalárd vevők azonban gyakran hamisított papírokkal jutnak - fizetés nélkül - a raktárakban vagy éppen a szállítóeszközön lévő áruhoz. Ilyen és ehhez hasonló esetek elkerülése érdekében az ICC az alábbiakat ajánlja:

Ismerd meg ügyfeled legalább olyan alaposan, mintha ellenséged lenne!

Sose higgy teljesen az eléd tárt dokumentumoknak! Ellenőrizd és újra ellenőrizd őket!

Ne feledd, hogy semmit sem kapsz ingyen! Ha az üzlet „túl szép, hogy igaz legyen", rendszerint nem is az.

Veszteséges japán takarékbank

Legalább 1374 milliárd jen (mintegy 15 milliárd dollár) árfolyamveszteséget szenvedett el a jen árfolyamának folyamatos erősödése miatt a Japán Postaügyi Minisztérium felügyelete alatt lévő takarékbank, a világ legnagyobb ilyen pénzintézete.

A márciusig terjedő pénzügyi évben bekövetkezett árfolyamnö-vekedés miatt a bank veszteségei 36 százalékkal nőttek, ami tovább rontotta a minisztérium amúgy sem felhőtlen viszonyát a pénzügyi tárcával. Ez utóbbi végül informális csatornákon arra kérte a postabanki vezetőket, hogy - a jen árfolyam-növekedésének megállítását elősegítendő - ne forgalmazzanak külföldi értékpapírokat. Pedig - az árfolyamkockázat kivédésére - engedélyt is kértek a pénzügyminisztériumtól, hogy megfelelő származékos ügyletekkel biztosíthassák be magukat. De a pénzügyi tisztviselők nem szívesen látnák, ha állami intézmények alkalmaznának olyan pénzügyi eszközöket, amelyek - állítólag - megingatták a Tokiói Értéktőzsde stabilitását.

A postai pénzintézetek árfolyamveszteségeinek növekedése Japánban egyébként nem okozott meglepetést, mivel 1993-ban (amikor úgy látszott, hogy a jen árfolyama a dollárral szemben 120 körül stabilizálódik) igencsak bevásároltak külföldi értékpapírokból. ***Robert Feldman***, a Solomon Brothers Ázsia-kutatórészlegének igazgatója azonban hosszabb távon arra számít, hogy a postai takarékpénztárak külföldi holdingjaik révén továbbra is meg tudják őrizni jövedelmezőségüket.

Balog Károly

Németország gazdasági növekedése

A vezető német gazdaságkutató intézetek legújabb jelentése arról tanúskodik, hogy idén a GDP az áprilisban előrejelzettnél nagyobb mértékben növekszik. Az áprilisi előrejelzés még 1,5 százalékos növekedést prognosztizált 1994-re. Ezen belül 7,5 százalékos bővülést a volt NDK területén, míg 1 százalékot a korábbi NSZK-ban. Ezzel szemben az új előrejelzés 1994-re 2,5 százalékos összném et gazdasági növekedéssel számol.

A keleti országrészben a hat gazdaságkutató jelentése szerint 8,5, a nyugatiban pedig 2 százalékos GDP-bővülésre lehet számítani. A legújabb előrejelzés szerint 1995-ben Németországban 3 százalékos gazdasági növekedés várható.

A kutatóintézetek jelentésében szó van arról is, hogy a tágabb értelemben vett pénzkínálat növekedése a korábban javasolt 5-7 százalékos sáv felső határához közelít. Ez a határ a Bundesbank által előirányzott 4-6 százalékos érték felett van, s az elemzések a jövő évre is hasonló növekedéssel számolnak. A pénzkínálat bővülése az első intő jel az inflációra vonatkozóan, s ezért a jegybank monetáris politikájának alakításában megkülönböztetett figyelmet fordít rá.

A prognózis szerint a nyugat-német nettó bérek csökkenése 1995-ben átlagosan mintegy 3 százalékos lesz. Ez részben a 7,5 százalékos pótadó bevezetésével, részben pedig az infláció 2 százalékos növekedésével magyarázható. A bérek növekedésének mértéke már az elmúlt években is fokozatosan csökkent: 1992-ben 6, tavaly 3,5, idén pedig csak 2 százalékos bővülést regisztráltak. A gazdasági növekedés fenntartásához elengedhetetlenül szükséges, hogy a bérek emelkedése elmaradjon az inflációtól. Németországban - a jelentés szerint - a munkanélküliek száma eléri a 3,6 milliót. A keleti tartományokban a munkaképes korú lakosság 13,9 százaléka állástalan, az ország nyugati részén pedig a munkanélküliség 8,2 százalékos.

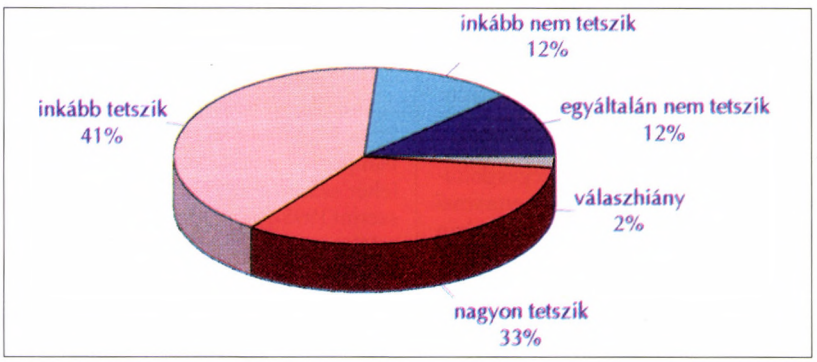
Költségvetési hiány az USA-ban

A szeptember harmincadikával véget ért pénzügyi évben az Egyesült Államok költségvetési hiánya 203 milliárd dollár volt. Az előző pénzügyi évben -

A táblákon látható plakátok hatásának vizsgálatán túl a felmérés kiterjedt az óriási hirdetőtábla, mint hirdetőeszköz megítélésére is. Tetszik vagy nagyon tetszik ez a tábla a megkérdezettek 74%-ának.

„Önnek mennyire tetszik az óriás hirdetőtábla, mint hirdetőeszköz?"

(a válaszok százalékos megoszlása)

A megkérdezett autósok 97%-a indokolta meg válaszát. A pozitív jellemzők sorában a legkiemelkedőbb helye a hirdetőeszköz jól látható, jól olvasható volta, valamint figyelemfelkeltő jellege szerepelt. Sokan utaltak még a nagyságra és arra, hogy éjjel is látható.

Észlelési időtartam

A táblák észlelhetőségét mindkét irányból három alkalommal mérték, (mivel a forgalmi viszonyok különböző napszakokban eltérő sebesség elérését teszik lehetővé). A Győr felé 120-80 km/h sebességgel haladók 30-45 mp-en keresztül, az onnan érkezők 13-20 mp-en keresztül láthatják az M1-es út melletti táblát. A Szentendrére vezető úton a forgalom ritmusa más, a 100-60 km/h sebességtartományban utazók 38-64 mp-en keresztül, Budapest felé haladók pedig 44-73 mp-en keresztül láthatják az ott álló táblát.

Reklámszakemberek véleménye

A Szonda Ipsos 54 olyan gazdálkodó szervezet egy-egy reklámszakemberét is megkérdezte, amelyeknek a CMC Rt. korábban tájékoztatót küldött a Contact-300-ról. Közülük 48 hallott vagy olvasott már a Contact-300 hirdetőtáblákról. Legfontosabb jellemzőjükként a tábla extra méretét, elhelyezését és éjszakai kivilágítását említették.

A Contact-300 hirdetőtáblák elsősorban az autópályák, autóutak mellett elhelyezett óriásplakát tábláknak lehetnek versenytársai. A reklámszakemberek az újfajta hirdetési formához egy speciális reklámozási lehetőséget társítanak, az image reklámot.

Az óriási hirdetőtáblákon való megjelenés legnagyobb előnyének azt tartják, hogy méreténél fogva hangsúlyozottabban utal a rajta hirdető cégek erős piaci pozíciójára, dinamizmusára.

Költség-hatékonyság számítások

Helyszín	1 000 db kontaktus költsége (CPT exl.)/ hó	1 000 fő elérésének költsége (CPT) /hó	Egy főre jutó kontaktusok száma OTS) /hó
11-es út Budapest felől	624 Ft	1 836 Ft	2,94 db/fő
11-es út Budapest felé	624 Ft	1 907 Ft	3,05 db/fő
M1-es út Budapest felől	845 Ft	1 441 Ft	1,70 db/fő
M1-es út Budapest felé	845 Ft	1 581 Ft	1,87 db/fő

amely ***Bill Clinton*** elnökségének első esztendeje volt - a büdzsédeficit 255 milliárd dollárt ért el. Ez az összeg a GDP három százalékával volt egyenlő.

Ismeretes, hogy a szövetségi költségvetés hiánya különösen a nyolcvanas években ***Ronald Reagan*** és ***George Bush*** elnöksége alatt növekedett meg. A csúcsot 1992-ben érte el 290 milliárd dollárral. A GDP-hez viszonyítva viszont 1983 volt a legrosszabb év: akkor a kormányzati kiadások és a bevételek közötti eltérés elérte a bruttó hazai termék 6,3 százalékát.

Clinton elnök szerint az öt év óta legalacsonyabb költségvetési hiány elsősorban kormányzata kiadáscsökkentő gazdaságpolitikájának köszönhető. 1992-ben - tehát még az előző, republikánus párti kormányzat idején - 305 milliárd dolláros deficitet jósoltak a szeptemberben zárult pénzügyi évre, de még tavaly júliusban is 220 milliárdot jeleztek előre. Egy clevelandi konferencián az amerikai elnök bejelentette, hogy a kormányzat számításai szerint az új pénzügyi évben a költségvetés hiánya nem haladja majd meg a 179 milliárd dollárt. Ez azt fogja jelenteni, hogy három egymást követő évben zsugorodott a költségvetési deficit. Clinton a konferencián nem mulasztotta el hallgatóságát arra emlékeztetni, hogy a republikánusok szerint a demokraták szüntelenül emelik az adókat és önmérséklet nélkül költekeznek, ha ők vannak kormányon.

Az elnök szerint a költségvetési hiány folyamatos csökkentése ennek éppen az ellenkezőjét bizonyítja.

Növekedési rangsor '95: Ázsia az élen

Az Ázsiai Fejlesztési Bank tanulmánya szerint 1995-ben is Ázsia lesz a világ legdinamikusabban fejlődő régiója. Az előrejelzés szerint a kontinens országainak gazdasági növekedése átlagban 7,3 százalékos lesz. Annak ellenére, hogy a GDP-bővülés valamelyest elmarad az idei 7,8 százaléktól, az ázsiai gazdasági növekedés jövőre is „lekörözi" a világot.

A fejlesztési bank közgazdászai a legnagyobb GDP-bővülésre Vietnamban számítanak, ahol várhatóan 9,6 százalékos lesz a gazdasági növekedés. A Kínai Népköztársaság az előrejelzés szerint az idei 11,5 százalékos növekedés után 1995-ben 9 százalékos GDP-bővüléssel számolhat. A térség újonnan iparosodó államai (Hongkong, Dél-Korea, Tajvan és Szingapúr) a számítások szerint idén 7,1 százalékos gazdasági növekedésről adhatnak számot, jövőre viszont a GDP „csak" 6,9 százalékkal bővül majd.

Ázsia fejlődő államaiban - Indozénia, Malajzia, Thaiföld, Vietnam, Fülöp-szigetek - idén 7,3 százalékos gazdasági növekedést regisztrálnak, jövőre viszont a GDP növekedése 7,7 százalékra emelkedik. Az Ázsiai Fejlesztési Bank közgazdászai szerint a világ pénzpiacain tapasztalható „felhajtóerő" nem veszélyezteti a tartós gazdasági növekedést az ázsiai országokban. A tartós és magas gazdasági növekedésben a térségben jelentős szerepet játszanak a lakossági megtakarítások, valamint az erőteljes hazai és külföldi beruházási tevékenység.

EBRD - tőkeemelés várható

Az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) elnöke, ***Jacques de Larosiere*** egy francia lapnak nyilatkozva nemrégiben elmondotta, hogy két éven belül szükségessé válik a tőkeemelés a pénzintézetnél.

A bankelnök szerint az EBRD erőforrásait jelentős mértékben terhelik meg a kelet-európai államokban az atomerőművek biztonságával kapcsolatban vállalt kötelezettségek. Eddig ilyen programok keretében a pénzintézet Bulgáriának, Litvániának és Oroszországnak juttatott nagyobb összegeket, de tárgyalnak Szlovákiával is ilyen célú hitelek folyósításáról. Ami az EBRD háza táját illeti, de Larosiere elmondta, hogy az átszervezés keretében megszüntették azokat a határokat, amelyek korábban élesen elválasztották egymástól az állami és a magánszférával foglalkozó részlegeket. Ezáltal lehetővé vált, hogy az egyes országokban az átalakulással kapcsolatos problémákat összességükben vizsgálják. Az átszervezés keretében egyébként a pénzintézet teljes létszáma mintegy 10 százalékkal csökkent. A bankműveletekkel foglalkozó részlegeknél ezzel párhuzamosan 25 százalékkal növekedett a bértömeg. A bankelnök utalt arra is, hogy a jövőben arányosabban akarják elosztani a hiteleket a tagországok között, így a pénzintézet tevékenységének földrajzi megoszlásában is változások várhatók. Eddig a kihelyezések 75 százalékát 4-5 ország kapta, ami de Larosiere szerint elfogadhatatlan egy multilaterális szervezet esetében.

Nyilatkozatában az EBRD elnöke kitért azokra a panaszokra is, amelyek a 23 fős vezető testületet illetik. Sokan ugyanis túlméretezettnek tartják a döntéshozó testület méreteit. (A „végrehajtó bizottság" a bank összes működési költségének 12 százalékát emészti fel.) De Larosiere véleménye szerint a testület fontos feladatokat lát el az irányításban, az EBRD kifelé irányuló képviseletében, valamint a stratégia kidolgozásában.

Új ukrán nemzeti valuta

A tervek szerint 1995 január elsején hozzák forgalomba Ukrajna új nemzeti valutáját, a hrivnyát, amely a szinte teljesen elértéktelenedett karbovanyecet hivatott felváltani. Az ipari országok és a nemzetközi pénzügyi szervezetek erőteljes támogatásának köszönhetően Ukrajna számára jó esély kínálkozik, hogy a hrivnya stabil valuta legyen. A hét vezető ipari országot tömörítő G-7 csoport nemrégiben a kanadai Winnipegben tartott tanácskozást Ukrajna megsegítéséről. A konferencián a Nemzetközi Valutalap 1,5 milliárd dolláros készenléti hitelt helyezett kilátásba, amely folyósításának feltétele az, hogy Kijev teljesítse a beígért szigorú reformintézkedéseket. Az IMF azt is bejelentette, hogy a rendszerátalakító hitelkeretből 371 millió dollár összegű támogatást nyújt Ukrajnának. Az EBRD pedig kilátásba helyezte, hogy másfél milliárd dollárt folyósít az országnak különböző projektekhez kötve.

Az Egyesült Államok 100, Kanada pedig 50 millió dollár segélyt hagyott jóvá Ukrajna számára. A donorállamokhoz Oroszország is csatlakozott, amely Ukrajna első számú hitelezője. A winnipegi konferencián az orosz delegáció bejelentette, hogy Moszkva haladékot ad a 635 millió dollárnyi, az energiaszállításokból származó ukrán adósság idén esedékes törlesztésére. (Érdemes megjegyezni, hogy a konferencián résztvevő orosz külügyminiszter szorgalmazta: Uk

(Folytatás a 35. oldalon)

Van, hogy orvoshoz fordul, van, hogy ügyvédhez. De mikor forduljon brókerhez?

Vannak problémák, melyek megoldását szakemberre bízza. És ez teljesen természetes.

De miért bízná befektetéseit egy bróker cégre?

És miért éppen az OTP Broker Rt.-re?

Mert kiépült kapcsolatrendszerünk és felkészült szakembereink mellett biztos háttérként tudhatjuk magunk mögött anyavállalatunkat, az ország legnagyobb bankját, a maga több mint négy évtizedes tapasztalatával.

Háromszáz kijelölt OTP Bank fiókban és központi irodánkban fordulhat hozzánk, ha befektetési vagy privatizációs kérdésekben, portfóliójának kialakításában és kezelésében vár segítséget, vagy ha értékpapír forgalmazóra van szüksége.

Keressen meg minket és pénze kevesebb idő ráfordításával is gyarapodni fog.

OTP Broker Rt. Tudásunk Önnek kamatozik.

OTP BROKER RT.

AZ OTP CSOPORT TAGJA

1051 Budapest, Vigyázó Ferenc u. 6. Tel.: 269-0243

hat

(Folytatás a 33. oldalról)
rajna az ígért nemzetközi pénzügyi támogatások egy részét fordíthassa az Oroszországból származó energiahordozók és nyersanyagok árának törlesztésére.)

Az ukrán külgazdasági miniszter szerint Kijev elégedett a winnipegi segélykonferencia eredményével annak ellenére, hogy ***Kucsma*** elnök mintegy hatmilliárd dolláros végösszegű támogatást szeretett volna kapni. ***Oszinka*** miniszter szerint a Nemzetközi Valutaalap által felajánlott segítség egyrészről lehetővé teszi, másrészről pedig felgyorsítja a reformfolyamatot Ukrajnában.

Oroszország adósságmérlege

Az orosz pénzügyminisztérium adatai szerint az ország adósságállománya az idei esztendő végére eléri a 119 milliárd dollárt, s ez az összeg 1995-ben 11 milliárddal bővül majd. Az orosz adósságon belül a Szovjetuniótól visszamaradt tartozások 107,7 milliárd dollárt tesznek ki az idei esztendő végén. Ebből az összegből a kormányhitelezők részesedése 69,7 milliárd dollár, míg a magánbankoké és cégeké 38 milliárd dollár. Ez a tartozás az elmaradt kamatfizetések tőkésítése nyomán 1995-ben várhatóan 900 millió dollárral gyarapszik.

Az orosz költségvetés tervezete azzal számol, hogy jövőre 6,44 milliárd dollárt kell adósságtörleszésre fordítani. Ez az összeg csak akkor marad változatlan, ha a kormányhitelezőket tömörítő Párizsi Klub hozzájárul a hosszú távú adósságok átütemezéséhez. Moszkva nem kért halasztást azon kölcsönök visszafizetésére, amelyeket független államként, 1992 január elseje óta vett fel. Az orosz pénzügyminisztérium szerint Oroszország 1994 végéig 5,8 milliárd dollárral fog tartozni a nemzetközi pénzintézeteknek, a hitelező kormányoknak pedig 5,6 milliárddal.

Becslések szerint 1995 végére a tisztán orosz adóssága a nemzetközi pénzintézetekkel szemben 14,4 milliárd dollárral növekszik, a hitelező kormányokkal szemben pedig 5,3 milliárd dollárra mérséklődik. Így a szovjet tartozásokkal együtt Moszkva teljes adósságállománya 1996 január elsején várhatóan 130,3 milliárd dollárt tesz majd ki.

Gonda György

FED-intervenció a dollár védelmében

Eseménydúsan telt november első fele a nemzetközi devizapiacokon. Újabb, soha nem látott árfolyamok születtek, és június óta először újra interveniált az amerikai központi bank devizája erősítése érdekében.

A dollár-jen árfolyam újabb történelmi mélypontot ért el, 96,17-es szinten is történtek üzletkötések. Az olasz líra márkával szembeni jegyzései pedig 1031 fölé kúsztak azt követően, hogy különböző hírek keltek szárnyra ***Berlusconi*** miniszterelnök lemon-dásáról.

Igazolva tehát a rendkívül negatív piaci hangulatot, a „zöldhasú" árfolyama tovább csúszott lefelé, annak ellenére, hogy az amerikai pénzügyminiszter hangoztatta a kormány erősebb dollár iránti óhaját.

Az Egyesült Államokban a harmadik negyedévben a GDP a vártnál jobban, éves szintre vetítve 3,4 százalékkal nőtt, míg az inflációs mutató mindössze 1,6 százalékkal emelkedett.

Mind a kötvény-, mind a részvénypiacokon látványos árfolyam-emelkedés történt: a 30 éves államkötvény hozama ideiglenesen 8 százalék alá süllyedt, a Dow Jones index 55 ponttal feljebb zárt, hiszen az adatokból lassuló, de továbbra is erős gazdasági növekedést lehet kiolvasni, amit alacsony infláció kísér.

A probléma az, hogy a piaci szereplők nem hiszik el, hogy az infláció továbbra is alacsony marad, és más adatok őket igazolják. Az NAPM index árkomponense októberben egészen 79,9-ig nőtt, amit megbízható adatnak tartanak az árak alakulása szempontjából. Az Egyesült Államok tőkepiacain az árfolyam-emelkedések csak tiszavirág-életűek, folytatódik a kötvények mélyrepülése, és a 30 éves Treasury hozama immár a 8,11 százalékot is elérte.

November 2-án és 3-án a tovább gyengülő dollár stabilizálása érdekében a FED 2 milliárd dollárra becsült intervenciót hajtott végre, mind a jennel, mind a márkával szemben vásárolta saját devizáját.

Érdekes módon ezúttal nem csatlakozott az akcióhoz a többi európai központi bank, bár szóban többen támogatásukról biztosították ezt a lépést, többek között a németek és a japánok. A korábbi intervenciók nem voltak képesek arra, hogy megerősítsék a dollárt. Az ideiglenes árfolyam-emelkedést a piaci szereplők újabb eladásokra használták fel, visszaállítva ezzel az intervenció előtti szinteket.

Az angol font a szeptember 12-i kamatemelés óta kisebb korrekciókat nem kizárva, de lényegében folyamatosan erősödik. Dollárral szembeni árfolyama egészen 1,64-ig javult, míg a márkával szembeni jegyzései elérték a 2,46-os szintet.

Ez a tendencia várhatóan tovább fog folytatódni, hiszen a stabil és inflációmentes gazdasági fellendülés tartósnak ígérkezik és azoknak a befektetőknek, akik fontban tartják pénzüket nem kell attól tartani, hogy az ☞

infláció erodálja későbbi tőke- és kamatbevételeiket.

A londoni pénzpiacokon szóbeszédek keltek szárnyra, hogy a Bank of England újra emelni fogja az alapkamatokat, megelőzendő bármiféle később jelentkező inflációs nyomást. Egy ilyen lépés tovább javítaná a fontba vetett bizalmat, és a márkával szembeni kamatrés tovább nőne az angol deviza javára. Bár a Bundesbank legutóbbi ülésén nem változtak az irányadó kamatlábak, a kérdés továbbra is nyitott, hogy melyik irányba fognak módosulni legközelebb.

Sokak szerint a német gazdaság állapota nem indokolja a szigorítást monetáris téren, sőt a kamatlábak további csökkenése sem kizárt. A 10 éves angol államkötvény hozama mintegy 110 bázisponttal haladta meg német társának hozamát, és mint láttuk, ez a különbség még nőhet is.

Ha a font-márka árfolyam áttöri a 2,47-es ellenállási szintet, akkor nem ütközhet komoly akadályba a 2,5 DEM/GBP szint elérése. A technikai elemzés alapján az emelkedő trend mindaddig érvényes, míg az árfolyam 2,41 alá nem süllyed. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy ha feltételezzük a dollár-márka árfolyam további esését, akkor a font-márka árfolyam csak jóval lassabban tud kúszni felfelé, mint a font-dollár.

Európa északi felében is jó úton halad a gazdasági fellendülés, bár annak üteme országonként eltérő. Dánia és Norvégia ebben az évben 4,5-5 százalék körüli GDP növekedéssel dicsekedhet, míg Svédországban és Finnországban ez a mutató valamivel kisebb, 2-3 százalék körül fog alakulni. Ehhez nagyban hozzájárult az export növekedése, ami azon alapult, hogy emelkedett a világpiacon azoknak a termékeknek az ára, például a fáé, melyek hagyományos exportcikkeknek számítanak az északi országokban.

Eddig azonban nem igazán érvényesül az az általános érvényű tendencia, miszerint a gazdasági fellendülést deviza-felértékelődés kíséri. Ez év augusztusában azonban változott a helyzet, és mind a svéd korona, mind a finn márka jelentősen erősödött az egyébként szintén stabil német márkával szemben.

Bár Svédországban komoly problémákat okozott az augusztus 11-én végrehajtott kamatemelés, és az azt kikényszerítő magas költségvetési hiány, a korona értékvesztése csak ideiglenes volt, és utána folytatódott a német márkával szembeni erősödése.

Hozzájárult ehhez a szeptemberi választásokon aratott szociáldemokrata győzelem is, és a bizalom, hogy kemény intézkedésekkel sikerült visszaszorítani az államadósságot, mely a GDP 9 százalékára rúg.

November 1-jétől 7,4 százalékra emelkedtek a repokamatok is, ami hozzájárulhat az infláció kordában tartásához. A finn márka az augusztusi 3,34 FIM/DEM szintről egészen 3,0280-ig erősödött, amihez persze hozzájárult az is, hogy a devizapiacok jó jelként értékelték Finnország csatlakozását az Európai Unióhoz.

Összegezve tehát a skandináv országok gazdaságának megítélése egyre pozitívabb és ez immár devizáik árfolyamában is tükröződik. A gazdasági fellendülés minden jel szerint tartós lesz, és alacsony árszínvonal fogja jellemezni. Még ha feltételezzük is, hogy a német márka erősödni fog a dollárral szemben, akkor sem várható ezen devizák leértékelődése a márkával szemben. A Finnországon kívül a többi országban is megrendezendő szavazás az Európai Unióhoz való csatlakozásról komoly hatást gyakorolhat az érintett devizák árfolyamára.

1994-ben a spanyol gazdaság az egyik leggyengébb teljesítményt nyújtja Nyugat-Európában, és továbbra is túl magas az infláció, a munkanélküliség, a költségvetési deficit, az államadósság pedig a GDP 7 százalékát is elérheti.

1992 szeptemberében a spanyol pezeta is, több társához hasonlóan, kiesett az Európai Monetáris Rendszerben meghatározott árfolyamsávból. A nagy devizal-eértékelődés viszont azzal a kedvező hatással járt, hogy jelentősen megnőtt az export és lényegében ez az, aminek a gazdasági fellendülés megindulása köszönhető, hiszen a belső kereslet még tavaly is mintegy 3,6 százalékkal csökkent.

1993-ban a GDP még mintegy 1 százalékkal csökkent, idén már szerény, mintegy 1,7 százalékos növekedése várható.

A pezeta, bár kisebb mértékben, de azóta is folyamatosan gyengül a márkával szemben. A spanyol deviza iránti hangulat javulása nem is várható addig, amíg nem sikerül az inflációt és a költségvetés deficitjét leszorítani az európai átlag szintjére.

A márka pezetával szembeni jegyzései kb. 1 éve a 80-84 ESP/DEM sávban mozognak, és a fentiek alapján azt várhatjuk, hogy az árfolyam hamarosan a '84-es szint fölé kerül.

Oravecz Csaba

A bessz nem kímélte a gyógyszergyári részvényeket sem

A gyógyszergyári részvényekközül a legnagyobb vesztes az Egis volt, legalábbis a várakozásokhoz képest. A nyáron piacra került papírok ősszel 2500-2700 forintos árfolyamon forogtak, az esztendő végére viszont 3000 forint feletti árra számítottak. Hatalmas csalódás volt, hogy a tetőző általános befektetői pesszimizmus 2000 forintig nyomta az árat, követően is csak 2350-2300 forintig sikerült felküszködnie magát december elejéig.

Szintén nem váltották be a várakozásokat a Richter Gedeon Rt. részvényei, amelyekre a tőzsdei bevezetést megelőzően 170 százalékos árfolyamon is volt kereslet, ám azt követően nem tudták tartani ezt a szintet, sőt rövid időre 130 százalékig esett az ár.

A tőzsdén kívüli papíroknak sem jártak jobban. A Chinoint brókercégek által megadott vételi árfolyama az ősz eleji 500-ról november végére 400 százalék köré süllyedt.

Örömöt egyedül a Humán hozott. Ez sem az árfolyammal, hanem azzal, hogy a részvények tőzsdei bevezetése elérhető közelségbe került. November utolsó napján ugyanis kiválasztották a brókercéget, amely az akciót lebonyolítja — legkorábban még az év elején.

A. L.

Közös Astra-Merck marketingvállalkozás

A svéd gyógyszeripari nagyvállalat, az Astra 820 millió dollárt fizetett az amerikai Mercknek, amelyért 50 százalékos részesedést szerzett egy közös marketingvállalkozásban. Az új cég első számú tevékenysége a Prilosec nevű gyomor- és nyombélfekély-ellenes gyógyszer marketingjének átvétele, illetve végzése az amerikai piacon. A Prilosec az amerikai vényes gyógyszerpiac egyik slágercikke, értékesítése az év első háromnegyed évében elérte a 684 millió dollárt.

A Prilosecet a közös vállalat létrehozásáig jutalék ellenében a Merck forgalmazta az USA-ban. (Ismeretes, hogy a Prilosec az Astra saját fejlesztése és gyártmánya.)

Az Astra Merck nevű új cég a jövőben az Astra és más cégek számára végez majd fejlesztési és marketingtevékenységet.

A svéd és az amerikai gyógyszeripari vállalat 1982 óta folytat együttműködést, az új vállalat létrehozására pedig egy 1991-ben aláírt egyezmény nyomán került sor. Ez a megállapodás lehetőséget biztosított az Astra számára arra, hogy 50 százalékos tulajdoni hányadra tegyen szert egy új vállalatban akkor, amikor a Merck által — százalékos részesedés ellenében — forgalmazott Astra-gyógyszerek eladása elér egy meghatározott szintet. Az 50 százalékos tulajdoni hányad értéke szinte teljes egészében megfelel az Astra-gyógyszerek tavalyi amerikai forgalmának.

Az új cég székhelye Wayne-ben (Pennsylvania állam) van, dolgozóinak száma eléri a kilencszázat. A közös vállalkozás bevételeinek mintegy 95 százaléka a Prilosec értékesítéséből származik. A Prilosec szabadalmi védettsége 2001-ben jár le.

Elemzők véleménye szerint a Prilosec eladásainak alakulására nem hatott kedvezőtlenül, hogy idén az USA-ban több hasonló gyógyszer védettsége járt le. Többek között a hasonló célú Tagameté, amelynek olcsóbb, generikus változatát már több cég gyártja és forgalmazza. A Prilosec megállítja a gyomorsav képződését, a Tagamet és a Zantac (ezek az első számú versenytársak) csak a sav „kicsapódását" akadályozzák meg.

A Prilosecet az akut gyomor- és nyombélfekély kezelésére, illetve gyógyítására alkalmazzák. A piackutatások és a forgalmi adatok tanúsága szerint az erős konkurencia ellenére sem tapasztalható csökkenés a készítmény keresletében.

Az Astra egyébként számos készítményét továbbra is amerikai leányvállalatán keresztül forgalmazza majd az USA-ban. Jól ismertek az óceán túlsó oldalán a svéd cég antiallergikumai, valamint a kórházakban használatos készítményei.

G. Gy.

„Feltámadt" az amerikai gyógyszeripar?

Az amerikai gyógyszergyárak többségének vezetői hosszabb ideje a forgalom és a nyereség visszaesésére panaszkodnak. A számukra kialakult kritikus helyzetért elsősorban a költségvetési megszorításokat, valamint a betegbiztosítók szigorú takarékossági intézkedéseit teszik felelőssé.

Az ágazat 11 vezető cégének harmadik negyedévi teljesítményéről nemrégiben nyilvánosságra hozott adatok megkérdőjelezik a szüntelen panaszkodás jogosságát. 1994 harmadik negyedévében a Johnson and Johnson értékesítése 4,04 milliárd dollár volt, 15 százalékkal több, mint egy évvel korábban. Az Eli Lilly eladásai 19, a Mercké 49, a Pfizeré 11, a Schering-Ploughé pedig 6 százalékkal haladták meg az egy évvel korábbit. Az USA 11 legnagyobb gyógyszeripari cége a harmadik negyedévben átlagosan 15 százalékkal nagyobb forgalmat bonyolított le, mint 1993 harmadik negyedévében. (Érdemes megjegyezni, hogy a Merck kiugró forgalombővülésében már jelentős szerepet játszanak a bekebelezett Medco forgalmi adatai is.)

Az értékesítésnövekedés természetesen együtt jár a nyereség bővülésével is. A Johnson and Johnson 16, az Eli Lilly 8, a Merck pedig 11 százalékkal növelte nyereségét a harmadik negyedévben.

Szakértők véleménye szerint az iparág váratlan „feltámadásában" fontos szerepet játszott a depresszió elleni készítmények forgalmának nagymértékű „megugrása". Az Eli Lilly Prozac nevű termékének forgalma például a harmadik negyedben 74 százalékkal növekedett, s elérte az 545 millió dollárt. De a Prozachoz hasonló Pfizer- és SmithKline-gyógyszerek is nagy forgalmat bonyolítottak le, értékesítésük a harmadik negyedévben mintegy 50 százalékkal növekedett.

Az eredmények kedvező alakulásában más, elsősorban új termékek is szerepet játszottak. Februárban került a piacra a Pfizer skizofrénia elleni gyógyszere, a Risperdal, amelynek értékesítése szeptember végéig meghaladta a 100 millió dollárt. A Pfizer kiváló teljesítményében az is közrejátszott, hogy az elmúlt 12 hónapban a cég mintegy fél tucat originális termékkel jelent meg a piacon. A Schering-Plough „megtáltosodását" nem kis mértékben a Claritin nevű antihisztamin gyógyszernek köszönheti, amelyről a szakma azt tartja, hogy a Marion Merrell Dow cég Seldane nevű készítményének a koppintása.

Az ágazat független elemzői szerint a harmadik negyedévi eredmények nyomán kétséges, hogy a gyógyszeripar az Egyesült Államokban valóban válságban van. Annyi azonban bizonyos, hogy azok a cégek, amelyek nem tudtak új termékekkel megjelenni a piacon, egyre nehezebb helyzetbe kerülnek. Az Upjohn eladásai például a harmadik negyedben 4 százalékkal zsugorodtak, s nem haladták meg a 839 millió dollárt. Eközben a nettó nyereség 18 százalékkal, 126 millió dollárra csökkent.

Gonda György

EDNYT®

(enalapril maleat) tabletta, 2,5 mg, 5 mg, 10 mg, 20 mg

- nagyhatású ACE-gátló
- a hypertonia minden fajtájában és súlyossági fokában javasolt
- alkalmazásával az egyén számára ideális, individuális terápia valósítható meg
- korszerű gyógyszer, a betegek minden rétegének elérhető áron

Kérjük, olvassa el az alkalmazási előiratot is!

RICHTER GEDEON RT
Orvoslátogató Hálózat 262-6167
Orvostudományi Főosztály 262-6654

Mert senkin sincs szelep

Gyógyszeripari gyorsfénykép

A világgazdaságot sújtó tartós recesszió, valamint a csökkenő költségvetési bevételek a világ szinte minden kormányának figyelmét ráirányították az egészségügyi kiadásokra. Az Egyesült Államokban például 1993-ban az egészségügy számlája ezermilliárd dollár volt, amely az ország bruttó hazai termékének 14 százalékával volt egyenlő. Arányaiban ez két és félszerese a 30 évvel ezelőttinek.

Hasonló a helyzet az ipari országok többségében is. Japánban az egészségügyi kiadások aránya a GDP-n belül három évtized alatt 2,9-ről 6,6 százalékra emelkedett, ugyanebben az időszakban Franciaországban is megkétszereződött, s ma eléri a 9,1 százalékot.

A kiadások, a költségek növekedésének a legfőbb oka az új, meglehetősen drága egészségügyi technikák és technológiák elterjedése, valamint az időskorúak arányának emelkedése az összlakosságon belül. (Egy felmérés tanúsága szerint Japánban 1960-ban az időskorúak a lakosság 5,7 százalékát tették ki, ez az arány 2025-ben eléri majd a 23,9 százalékot.)

Az egészségügyi kiadások drámai növekedése érthető módon riadalmat keltett a a szolgáltatásokért fizető állampolgárok, a társadalombiztosítás, a biztosítótársaságok, valamint a kormányok költségvetési hivatalai körében. Ebben a helyzetben szinte minden országban előtérbe került az egészségügyi kiadások, s ezen belül is a gyógyszerekre fordított kiadások és támogatások lefaragása. Az egészségügyi kiadások rovatban Nagy-Britanniában 10, az Egyesült Államokban pedig 7 százalékot képviselnek a gyógyszerek.

A legtöbb országban az egészségügyel foglalkozó kormánytisztviselők úgy vélik, hogy könnyebb a gyógyszerek árát mérsékelni, mint a kórházi ágyak és az egészségügyben foglalkoztatottak számát csökkenteni. Az igazsághoz persze az is hozzátartozik, hogy az elmúlt években a világ szinte minden országában számottevően emelkedtek a gyógyszerárak. Az Egyesült Államokban például 1987 és 1993 között a gyógyszerárak több mint 100 százalékkal emelkedtek, miközben az infláció növekedése nem haladta meg a 26,2 százalékot. Az elmúlt két esztendőben a gyógyszerszámlákat ért támadások nem hagyták érintetlenül magát a gyógyszeripart sem. A tavalyi egészségügyi reform nyomán a német gyógyszerpiac 9 százalékkal csökkent. Az USA-ban tavaly csak 5 százalékkal bővült a gyógyszerforgalom, a '80-as évek végén a piac növekedése minden esztendőben még két számjegyű volt. Az előrejelzések szerint idén számottevően csökken a gyógyszerforgalom, illetve az ebből származó bevétel Japánban, Franciaországban és Olaszországban. Nagy-Britanniában, Spanyolországban, Hollandiában és Belgiumban idén ugyancsak a korábbi piaci növekedés visszaesésére számítanak.

A londoni IMS piackutató intézet tanulmánya szerint a '80-as évek végén a világ gyógyszerpiacán a bevételek évi 17-20 százalékkal bővültek, tavaly viszont a növekedés már nem haladta meg a 4 százalékot, s az előrejelzések szerint idén sem várható nagyobb arányú növekedés. Az előző évtizedhez képest nem rózsásak a kilátások az ezredfordulóig sem: jó esetben évi 5 százalékos forgalombővüléssel számolhatnak a gyógyszergyárak.

A tartósnak ígérkező lassúbb forgalomnövekedés ter-

Relifex

nabumeton

Az antirheumatikum, mely kiállja az idő próbáját

- Kiváló a hatékonysága rheumatoid arthritisben és osteoarthrosisban[1]
- Szignifikánsan alacsonyabb a fekélyek, perforációk és a vérzések incidenciája[2]
- Tíz éves klinikai tapasztalat, több mint 48 000 beteg esetében[3, 4, 5]

Kényelmes, napi egyszeri adagolás a legtöbb beteg számára

- Az általános kezdő adag napi 1000 mg este bevéve
- Az adag napi 2 g-ig emelhető a mellékhatások szignifikáns növekedése nélkül[2]
- A Relifex bevehető étkezéstől függetlenül

Hatóanyag: 500 mg nabumetonum tablettánként. **Javallatok**: osteoarthrosis, rheumatoid arthritis és hasonló, gyulladásgátló kezelést igénylő állapotok. **Ellenjavallatok:** aktív peptikus fekély, súlyos májkárosodás (pl: cirrhosis), nabumeton-túlérzékenység. Gyermekkor, továbbá terhesség és szoptatás időszaka, mivel megfelelő klinikai tapasztalat nem áll rendelkezésre. **Adagolás:** a tablettákat szétrágás nélkül, egészben kell lenyelni. **Felnőttek**: a javasolt napi adag 2 tabletta (1 g) egyszeri adagban, este, lefekvéskor. **Mellékhatások:** diarrhoea, dyspepsia, nausea, székrekedés, hasi fájdalom, flatulentia, fejlájás, szédülés, pruritus, bőrkiütés és sedatio előfordulhat. **Gyógyszerkölcsönhatások:** mivel a Relifex fő metabolitja a keringésben erősen fehérjéhez kötött, azokon a betegeken, akik egyidejűleg orális anticoagulánsokat, hidantoin tartalmú görcsgátló szereket vagy szulfanilurea tartalmú vércukorszint-csökkentőket kapnak, hatásfokozódás miatt rendszeresen figyelni kell ezen gyógyszerek esetleges túladagolásának jeleit. **Figyelmeztetés:** bizonyítottan acetilszalicilsav-túlérzékeny betegek hasonlóképpen reagálhatnak a nabumetonra is. Azokat a betegeket, akiknek az anamnézisében peptikus fekély szerepel, rendszeresen ellenőrizni kell a tünetek kiújulása miatt. **Eltartása:** száraz helyen, 25°C alatt, fénytől védve. **Megjegyzés:** + Csak vényre adható ki. **Csomagolás:** 20 filmtabletta. (SmithKline Beecham) OGYI eng. száma: 1217/40/93 A RELIFEX védjegyzett név. A részletes tájékoztatást az alkalmazási előirat tartalmazza.

Irodalom: 1. Lister, Am J Med 1993. 95; 2. Eversmeyer, Am J Med 1993. 95; 3. Stroehmann, Drugs 1990. 40; 4. Fletcher, Drugs 1990. 40; 5. Münzel, Lemmel, Drugs 1990. 40.

REL 131 H 94

További információval szívesen állunk rendelkezésére:

SB
SmithKline Beecham
Pharmaceuticals

SmithKline Beecham Marketing and Technical Services Limited,
Magyarországi Információs és Szerviz Iroda, Kis Buda Center,
1023 Budapest, Frankel Leó u. 30-34.
Tel: 212-1853 Fax: 212-1889

mészetesen nem hagyja érintetlenül a gyógyszeripar vállalatait. A brit Glaxo például tavaly még 20 százalékkal növelte eladásait, jövőre viszont 5,4, 1997-ben pedig csak 3 százalékos forgalombővülésre számíthat a cég. S a Glaxo még a gyógyszeripar szerencsés vállalatai közé tartozik. Hiszen a Marion Merrel Dow forgalma tavaly 16 százalékkal csökkent, amelyet idén 12 százalékos, jövőre pedig 8 százalékos értékesítés-zsugorodás követ.

A kedvezőtlen irányzatok a gyógyszeripart arra kényszerítették, hogy jelentősen karcsúsítsa önmagát, elsősorban átszervezések és fúziók révén. (Érdemes megjegyezni, hogy 1994 a gyógyszeriparban az összeolvadások és a bekebelezések éve. Az év első nyolc hónapjában az ágazatban csaknem 20 milliárd dollár értékben került sor fúziókra és felvásárlásokra, amelyek nyomán felgyorsult az iparágban a koncentráció.) Az előrejelzések szerint az évezred végéig a világ gyógyszeriparában 200 ezer munkahely szűnik meg.

A költségek radikális csökkentése mindjobban érinti az ágazat „szívét", a kutatást és a fejlesztést. A felmérések tanúsága szerint 1993-ban a világ 45 vezető gyógyszeripari cégéből 5 vállalat abszolút értékben is csökkentette K+F kiadásait. Az Egyesült Államok 12 legnagyobb gyógyszergyárából 11 csak kismértékben tudta növelni az előző évhez képest K+F kiadásait. Csak a Pfizer emelte jelentősen kutatási és fejlesztési költségvetését.

Jól jellemzi az iparág K+F kiadási lehetőségeit a Glaxo példája. A brit vállalat 1992-ben 25 százalékkal növelte kutatási és fejlesztési kiadásait, idén a növekedés 16 százalékos, jövőre pedig nem éri el az 5 százalékot.

Tavaly a világ gyógyszeripara mintegy 28 milliárd dollárt fordított K+F-re. A Lehman Brothers szakcég szerint az előrejelzett évi 5 százalékos piacbővülés mellett a gyógyszergyárak K+F kiadásaikban kénytelenek lesznek „visszamenni" a bevételek 10 százalékára, így az ágazat világméretű K+F kiadásai a pesszimista forgatókönyv szerint évi 12 milliárd dollár körül stabilizálódnak majd egy ideig, tehát a jelenleginél jóval alacsonyabb szinten. Szakértők nem tartják kizártnak, hogy ebben a helyzetben a gyógyszergyárak többségének nem lesz majd lehetősége, hogy úgynevezett internacionális gyógyszereket fejlesszen ki a világ három legnagyobb, az amerikai, az európai és a japán piac számára. Ezzel pedig bezárul a bűvös kör: ha csökken a „világkészítmények" száma, visszaesik a bevétel, s emiatt kevesebb jut majd K+F-re.

A borús helyzetben a gyógyszergyárak különféle megoldásokat keresnek a bevételek drámai csökkenésének elkerülésére, illetve a talponmaradás biztosítására. Ennek a folyamatnak egyik új fejleménye, hogy a gyógyszercégek mind szorosabb kapcsolatokat építenek ki a biotechnológiai vállalatokkal abban reménykedve, hogy a „házasság" fokozza majd innovációs képességüket és lehetőségeiket.

Amelyik cégnek hosszabb ideig nincsen lehetősége innovációra, az kénytelen feladni önállóságát. Az amerikai Syntexet például nemrégiben a svájci Roche vásárolta meg, miután a tengerentúli vállalatnak nem sikerült új termékekkel helyettesítenie a lejárt szabadalmi védettségű gyógyszereit.

Az American Home Products — amely a hetvenes években a világ egyik vezető gyógyszergyára volt — augusztusban az American Cynamid tulajdonába került 9,7 milliárd dollárért. Szakértők szerint a bekebelezést azért nem tudta elkerülni az American Home Products, mert az elmúlt években anyagi okok miatt nem tudott elegendő és jó minőségű új termékkel megjelenni a piacon.

Más vállalatok tevékenységük diverzifikálásával igyekeznek megfelelni a kihívásoknak. A SmithKline Beecham például bővítette és fokozta a vény nélküli gyógyszerek körét és termelését. A statisztikák tanúsága szerint ugyanis ezek piaca gyorsabb ütemben bővül, mint a vényköteles gyógyszereké. Noha a vény nélküli gyógyszerek profitja alacsonyabb, a forgalmazásukból származó bevétel kiszámíthatóbb, mint a vényköteleseké.

A gyógyszeriparban a következő években is a széttördeltség marad a jellemző. A világ első számú gyógyszergyára, az amerikai Merck tartja kezében a piac 5 százalékát. 1993-ban 10 gyógyszergyár uralta a világpiac 29 százalékát, míg az első húsz cég összesített piaci részesedése elérte az 50 százalékot. Várható, hogy a következő esztendőkben a koncentráció és a centralizáció fokozódása miatt a világ gyógyszerpiacát mind kevesebb óriáscég tartja majd a kezében egyre növekvő piaci részesedéssel.

GONDA GYÖRGY

Johnson & Johnson Kft.

A világ vezető egészségügyi termékeket gyártó és forgalmazó vállalata állást ajánl a fogyasztási cikkek részlegén belül az alábbi munkakörben:

gyógyszertári képviselő

Budapest területére

Feladata, hogy a gyógyszertárak és gyógyszertári központok rendszeres látogatása révén szélesítse a vállalat vevőkörét, növelje termékeinek ismertségét.

FELTÉTELEINK:

— legalább középfokú, szakirányú végzettség,
— hasonló munkakörben szerzett tapasztalat előny,
— kiváló kapcsolatteremtési és kapcsolattartási képesség,
— maximum 30 éves korhatár.

Olyan célorientált, határozott fellépésű, jó megjelenésű hölgyek és urak jelentkezését várjuk, akik kiegyensúlyozott teljesítmény nyújtására képesek, nyitottak újszerű értékesítési módszerek elsajátítására.

AJÁNLATUNK:

— átlagot meghaladó jövedelem,
— folyamatos továbbképzési és egyéni karrier lehetősége,
— szolgálati gépkocsi.

A pályázók fényképes jelentkezését magyar, illetve angol nyelvű önéletrajzzal, mellékelve az iskolai bizonyítványok másolatát az alábbi címre kérjük küldeni:

Johnson & Johnson Kft.

Romhányi Zoltán
területi értékesítési menedzser
1386 Budapest 62. Pf. 974

MH 14 989

Radikális védelem?

Az antioxidáns vitaminok és a béta-karotin hatása, ezek napi adagja komoly vita tárgya a tudósok körében is. Ismeretes, hogy a kétszeres Nobel-díjas Linus Pauling egyik legnagyobb támogatója volt az antioxidáns vitaminok magas dózisú alkalmazásának (C-vitamin esetében a Magyarországon ajánlott napi dózis 300-szorosát, de E-vitaminból és béta-karotinból is az ajánlott napi adag többszörösét fogyasztotta). A neves kémikus idén, 93 éves korában halt meg. Ugyanakkor, az ilyen magas dózisok ajánlását az orvosok, táplálkozástani szakemberek többsége ellenzi.

A viták eldöntésére nagy számban végeznek kísérleteket (elsősorban az Egyesült Államokban és Skandináviában). Tudományos közlemények is igen gyakran foglalkoznak ezzel a kérdéssel. A kísérletek leírásán kívül megpróbálják magyarázni ezen anyagok hatásmechanizmusát is. Feltételezések szerint ezek az antioxidáns vitaminok védik az érzékeny fehérje- és zsírmolekulákat az úgynevezett „szabad gyökök" (radikálisok) agresszív oxidáló hatásától. A „szabad gyökök" a környezeti ártalmak hatására keletkeznek a szervezetben. Ezzel a mechanizmussal magyarázzák, hogy ezek a vitaminok nemcsak a szervezet védelmi rendszerét erősítik, hanem a rák, szívinfarktus, a szürkehályog, érelmeszesedés ellen is védelmet nyújtanak, csökkentik egyes rizikótényezők erejét, mint például dohányzás, magas koleszterinszint stb. Ezt támasztja alá, hogy a szívinfarktus mortalitása és a plazma antioxidáns vitamin tartalma között fordított, koleszterintartalma között egyenes arányosságot találtak (Garry G. Duthie: Antioxidant hypothesis of cardiovascular disease, Trends in Food Science & Technology, 1991. augusztus).

A terület rendkívüli fontossága miatt az idén már másodízben rendezték meg az „Antioxidáns vitaminok és a béta-karotin szerepe a betegségek megelőzésében" című világkonferenciát. Berlinben október 10—12. között amerikai, német, angol, holland, svájci, ausztrál, japán, finn és kínai kutatók számoltak be az antioxidáns vitaminok, illetve a béta-karotin hatásáról szerzett legújabb kutatási eredményeikről.

Az előadások az alábbi témák közé csoportosíthatók:

— egészségre gyakorolt hatásuk biokémiai alapjai,

— szerepük a kardiovaszkuláris megbetegedések megelőzésében,

— szerepük a rákmegelőzésben,

— hatásuk egyéb, az „oxidatív stresszel" összefüggésben lévő állapotokban (például dohányzás, diabetesz stb.),

— alkalmazásuk a közgyógyellátásban a betegségek megelőzése céljából.

A konferenciát a szakmai és a laikus közvélemény egyaránt nagy reményekkel, óriási érdeklődéssel várta. A háromnapos konferencia minden bizonnyal sokat segít a viták eldöntésében és az antioxidánsok szerepének jobb megismerésében.

A Gyógyszerpiac kiküldött munkatársának tudósítását a konferencia eredményeiről következő lapszámunktól kezdve közöljük.

Centrum

MULTIVITAMIN ÉS ÁSVÁNYI ANYAG TABLETTA

Béta Karotint tartalmaz

- 30 létfontosságú hatóanyag A-tól Z-ig
- összetétele megfelel a világszerte elfogadott US RDA ajánlásainak
- napi egy tabletta elegendő
- a legkeresettebb vitamin Amerikában és sok más országban

Tablettánként	A felnőtteknek ajánlott napi dózis (U.S. RDA) százalékában		Tablettánként	A felnőtteknek ajánlott napi dózis (U.S. RDA) százalékában	
VITAMINOK			**ÁSVÁNYI ANYAGOK**		
A vitamin (Acetát és Béta Karotin)	5000 N.E.	(100%)	Kalcium	162 mg	(16%)
			Foszfor	125 mg	(13%)
D vitamin	400 N.E.	(100%)	Jód	150 mcg	(100%)
E vitamin	30 N.E.	(100%)	Vas	18 mg	(100%)
K_1 vitamin	25 mcg*		Magnézium	100 mg	(25%)
C vitamin	60 mg	(100%)	Réz	2 mg	(100%)
Fólsav	400 mcg	(100%)	Cink	15 mg	(100%)
B_1 vitamin	1,5 mg	(100%)	Mangán	2,5 mg*	
B_2 vitamin	1,7 mg	(100%)	Kálium	40 mg*	
B_6 vitamin	2 mg	(100%)	Klór	36,3 mg*	
Niacin	20 mg	(100%)	Króm	25 mcg*	
B_{12} vitamin	6 mcg	(100%)	Molibdén	25 mcg*	
Pantoténsav	10 mg	(100%)	Szelén	25 mcg*	
Biotin	30 mcg	(10%)	Nikkel	5 mcg*	
			Ón	10 mcg*	
			Szilícium	10 mcg*	
			Vanádium	10 mcg*	

Javasolt adagolás
Felnőtteknek napi 1 tabletta

Lederle Cyanamid Hungary Kft.

1133 Budapest, Váci út 110,
Tel.: 267-1689, Fax: 267-1851
Telex: 22-2515 cyana h

Kibontakozóban a generikus árháború

Miközben a világ vezető gyógyszeripari cégei a korábbi dinamikus növekedés lelassulásáról adnak számot, a világpiacon új „frontot" kellett nyitniuk a generikus készítmények és azok gyártói ellen. A világ országainak többségében az egészségügyi költségvetés, a társadalom- és betegbiztosítók előnyben részesítik az olcsóbb, de a drágább, márkás termékekkel azonos hatású gyógyszereket. A kényszerű és ésszerű takarékoskodás véletlenül egybeesik azzal a „jelenséggel", hogy az ezredfordulóig mind több nagy forgalmat lebonyolító sztárgyógyszer szabadalmi védettsége jár le.

Ismeretes, hogy az originális, saját fejlesztésű gyógyszerek általában 20 évig élveznek szabadalmi védettséget. Ezeket a készítményeket nem lehet legálisan „lekoppintani", vagy azonos összetételben más név alatt forgalomba hozni. Húsz esztendő után azonban megszűnik a védettség, s gyakorlatilag minden gyártó számára „szabad a gazda": más név alatt gyárthatják és forgalmazhatják a szabadalommal már nem rendelkező gyógyszereket, amelyek így generikus készítményekké „alakulnak át".

A hatvanas-hetvenes években a világ vezető gyógyszergyárai igen eredményes kutatási és fejlesztési tevékenységet folytattak, s új gyógyszerek kifejlesztésére dollártízmilliárdokat fordítottak. A gyártók statisztikáinak tanúsága szerint a hatalmas ráfordítások egy-egy készítmény esetében óriási bevételeket eredményeztek. A jelek szerint a következő években véget érnek az „aranyévek".

1993 és 2000 között több tucat kiemelkedő forgalmú sztárgyógyszer védettsége szűnik meg. Ezekből a gyógyszerekből évente csak az Egyesült Államokban 27 milliárd dollár bevételre tesznek szert a gyártók. Idén 17 világszerte elismert gyógyszer esetében „ketyeg le" a 20 év, előállításuk tehát minden gyártó számára megengedett. Jól jellemzi az originális gyártók várható bevételkiesését, hogy e 17 gyógyszerből az USA-ban évi mintegy 3 milliárd dolláros forgalmat bonyolítanak le.

Az eredeti, márkás készítmények ára meglehetősen magas. Ennek elsősorban az az oka, hogy egy új gyógyszer kifejlesztése, a klinikai kísérletek elvégzése, valamint bejegyeztetése általában 6-8 évet vesz igénybe, s legkevesebb 200 millió dollárba kerül. Érthető tehát, hogy a gyógyszergyáraknak addig kell megkeresniük a K+F és az egyéb költségeket, amíg a szabadalmi védettség nem jár le. A biztosítóknak és a fogyasztóknak tehát elsősorban a márkát és azt a sok évet és beruházást kell megfizetniük, amit a gyógyszergyárak az új készítményekbe már előre befektettek. A tapasztalatok szerint a szabadalmi védettség lejártakor a világpiacon azonnal megjelennek a márkás gyógyszerek generikus változatai. Összetételük teljesen megegyezik az eredetivel (csak nevük más), áruk pedig sok esetben 60-80 százalékkal marad el az eredeti készítményekétől. Ez természetes is, hiszen a generikusgyártóknak egy centet sem kell kutatásra, törzskönyvezésre, marketingre fordítaniuk. Mindössze alapanyagokat kell vásárolniuk, s be kell indítaniuk a gyártást a meglévő gépsorokon.

A szakmai felmérések tanúsága szerint az Egyesült Államokban 350-400 kisebb gyógyszerüzem, -laboratórium működik, amelyek generikus készítmények gyártására „szakosodtak". A piaci felmérések szerint a generikus gyógyszerek ára a gyártás megkezdésétől számított egy év után az eredeti készítmények árának 20 százalékára zuhan.

Az angol-amerikai SmithKline Beecham Tagamet nevű gyógyszerének — amelyet gyomorfekély kezelésére alkalmaznak — védettsége májusban járt le. A Tagamet a gyártó egyik legnagyobb bevételt hozó gyógyszere volt hosszú időn keresztül. A SmithKline Beechem azzal számol, hogy az azonnal piacra dobott generikus készítmények miatt forgalma az USA-ban évi 600 millió dollárral csökken.

Az amerikai Merck, a brit Glaxo, a svájci Ciba, a Hoffman-La Roche és az ágazat többi „nagyágyúja" a következő években kénytelen lesz jelentős forgalomzsugorodást elkönyvelni a sorozatos „lejárások" miatt. A generikus készítmények terjedésének viszont örülnek a fogyasztók, a betegségbiztosító intézetek és a társadalombiztosítás. A betegek ugyanis ugyanolyan összetételű és hatásmechanizmusú gyógyszerekhez a korábbinál jóval olcsóbban juthatnak hozzá.

Ebben a bevételapasztó helyzetben a gyógyszeripar vezető cégei igyekeznek menteni a menthetőt. Saját maguk is létrehoznak generikus gyógyszereket előállító részlegeket, s így meglehetősen fura helyzet áll elő: szinte egymás mellett folyik az eredeti, márkás és a generikus gyógyszer(ek) termelése. A kétségbeesett védekezés egy másik módszere a generikus gyógyszergyárak némelyikének felvásárlása, bekebelezése. A Bayer és a Hoechst amerikai generikus cégekben szerzett érdekeltséget, a Bristol Myers pedig nemrégiben szerzett 25 százalékos tulajdoni hányadot az egyik vezető német generikus készítményeket előállító vállalatban, az Azurpharmában. Látni való azonban, hogy a világ összes generikus gyógyszergyárát igencsak költséges és szinte lehetetlen lenne felvásárolni. Szakértők véleménye szerint a világ vezető gyógyszeripari cégei számára sem a saját készítmények generikus gyártása, sem pedig a felvásárlások nem jelentenek végső megoldást a kieső bevételek pótlására.

Ebben a helyzetben számukra két kézenfekvő megoldás kínálkozik. Egyik az, hogy a korábban sok eredeti készítménnyel rendelkező vállalatok lenyelik a keserű pirulát, s tudomásul veszik forgalmuk visszaesését. Ez utóbbi azzal jár, hogy kénytelenek áramvonalasítani önmagukat. A másik lehetőség pedig az, hogy belátható időn belül nagyszámú, új, eredeti készítménnyel jelennek meg ismét a piacon, és siker esetén 20 évig ismét extraprofitot élvezhetnek.

Az előrejelzések szerint a következő években nem lehet arra számítani, hogy a piacon nagy számban jelennek majd meg új eredeti készítmények, mivel az utóbbi esztendőkben a vezető nyugati gyógyszeripari vállalatok kutatási és fejlesztési tevékenysége lelassult, arányaiban kevesebbet fordítottak K+F-re. Pedig az új gyógyszerek ismét számottevően megnövelnék gyártóik forgalmát és bevételeit, amelyre igencsak szükségük van a dekonjunktúrában tevékenykedő gyógyszeripari cégeknek.

A szakemberek véleménye szerint az ezredfordulóig nem jelennek meg tömegesen új gyógyszerek a világpiacon. Kétségtelen, hogy a legnagyobb gyógyszergyárak kutatólaboratóriumaiban serény munka folyik, ennek eredménye azonban csak néhány év múlva „fordul termőre". Addig viszont valamilyen módon fel kell venniük a versenyt a generikus készítmények terjedésével, be kell kapcsolódniuk a kényszerű árháborúba, s nem utolsósorban a lehető legtöbbet kell „kifacsarniuk" a még le nem járt védettségű gyógyszereikből.

Gonda György

SICORTEN®

Javallatok: *halometason*

Bőrbetegségek helyi steroid kezelésére

0,05 % kenőcs

Különböző etiológiájú krónikus
ekcémás
megbetegedések:

- ***krónikus kontakt ekcéma/dermatitis***
- ***krónikus endogén ekcéma***
- *(krónikus alkati vagy atópiás dermatitis, krónikus neurodermatitis)*
- *nummuláris ekcéma*
- *krónikus Lichen simplex*

Psoriasis

0,05 % krém

Különböző etiológiájú akut
ekcémás
megbetegedések:

- ***akut kontakt ekcéma/dermatitis***
- ***endogén ekcéma akut fázisa***
- *(akut alkati vagy atópiás dermatitis, akut neurodermatitis)*
- *nummuláris ekcéma/dermatitis*
- *szeborreás ekcéma/dermatitis*

- ☑ Gyors hatásmechanizmus
- ☑ Hatékonyság
- ☑ Kiváló tolerabilitás

Felhasználása az alkalmazási előiratban foglaltak szerint

Forgalmazza:
Zyma SM Divízió, Ciba Hungária Kft.
1056 Budapest, Belgrád rkp. 25.
Tel: 117-1577, Fax: 118-1727

OGYI törzskönyvi szám:
Sicorten kenőcs: K 1348
Sicorten krém : K 1349

Ellenjavallat: Bőr tbc, syphillises bőrreakciók, friss vírusfertőzések, vaccinatios bőrreakciók, pyoderma, gombás bőrelváltozások, az alkotórészek iránti túlérzékenység. **Figyelmeztetés:** 6 hónapnál fiatalabb gyermekeknél nem alkalmazható. Terhesség és szoptatás alatt nem javasolt. Ügyelni kell, hogy a készítmény ne kerüljön szembe. Az arcon és a hajlatokban hosszú időn keresztül ne használjuk. **Adagolás:** A Sicortent a betegség súlyosságától függően napi 1-2 alkalommal vékony rétegben kell a beteg bőrfelületre kenni és gyengén bedörzsölni. **Csomagolás:** 10 g kenőcs, 10 g krém.

Zyma

SIC001/DEC93

Új divízió a Ciba Hungáriánál

1994. július 1. óta újabb divízió tartozik a Ciba Hungáriához. A döntés eredményeként a Ciba Vision szemészeti termékei a Ciba Hungária Kft. által kiépített disztribúciós hálózatra építve ezentúl közvetlenül jutnak el mintegy 300 gyógyszertárhoz és kórházhoz. A csatlakozással a Ciba Hungária termékskálája a szemészeti gyógyszerekkel, így a szemcseppekkel és szemkenőcsökkel, valamint a kontaktlencsékkel és ápolószerekkel bővül.

Mintegy 28 százalékos piaci részesedéssel és (kereskedelmi áron) majdnem 2 millió dolláros tavalyi forgalmával a Ciba Vision gyógyszer üzletága a szemészeti ágazat legjelentősebb nemzetközi cége Magyarországon. Szemészeti gyógyszerei közül a Dispersa család Ultracortenol, Triherpine, Naclof és Irgamid termékei a legismertebbek, míg a szintén idetartozó Lab. Faure termékeket a Vitabact és a szürkehályog elleni egyetlen gyógyszer, a Vitaphakol fémjelzi. Az elkövetkező másfél évben dinamikusan bővül a Magyarországon hozzáférhető szemészeti gyógyszerek köre, jelenleg is több termék áll törzskönyvezés alatt.

A másik üzletágat alkotó kontaktlencsék közül — minőségük alapján — a Cibasoft Visitint és Weicon CE emelkedik ki, a választékot a színes lencsék, a gázáteresztő kemény lencsék, a víztartalmú lágy lencsék és az eldobható lencsék teszik teljessé. Az ápolószerek között a hidrogén-peroxid alapú egyfázisú ápolószernek, az Aoseptnek van nagy jelentősége. A Ciba Vision a jövőben a kontaktlencsepiac dinamikus bővülésére számít. Míg Magyarországon a korrekcióra szorulóknak csak 2-3 százaléka hord kontaktlencsét, addig az USA-ban ugyanez az arány 10 százalék.

1980-ban történt megalapítása óta a Ciba Vision történetét a termékkínálat innovatív bővítése és a hasonló profilú cégek céltudatos felvásárlása jellemzi. 1993-ban a Ciba Vision a világ 70 országában több mint egymilliárd svájci frank (körülbelül 700 millió dollár) értékben forgalmazta termékeit és ezzel nemzetközileg is vezető helyet foglal el. A cég terjeszkedésének legutóbbi szenzációja a Johnson and Johnson szemészeti gyógyszereket előállító részlegének felvásárlása. A Ciba augusztus 9-én mintegy 300 millió dollárért lett az IOLAB Corporation tulajdonosa és ezzel termékskálája — a törzskönyvezést követően — Magyarországon is további 40 termékkel bővül.

Újabb gyógyszergyár színesíti a palettát

Új gyógyszergyár kezdi meg működését októbereben hazánkban, Medco Kft. néven. A társaságot 40 millió forinttal alapítják, melyhez fele-fele arányban járul a magyar Human Rt. és az amerikai El Lilly & Co.. A vegyesvállalat várhatóan 100 milliós éves forgalmat fog lebonyolítani, termelését pedig a Human gödöllői gyárában végzi majd.

Az oltóanyagok, különböző vérkészítmények és infúziós oldatok gyártásában élen járó magyar fél gyártási tapasztalatait, üzemegységeit és szakembereit adja az új céghez. A Lilly pedig világméretű gyógyszeripari fejlesztéseivel, képzési lehetőségekkel és marketingtapasztalatokkal járul hozzá a működéshez. A Medco segítségünkre lesz abban, hogy az eddig elért eredményekre építsünk, illetve azonosul azzal a stratégiánkkal, hogy a magyar egészségügy valódi és megbecsült partnerei legyünk — mondta Roland Powell, a Medco Kft. és a Lilly Hungária Kft. vezérigazgatója.

A Humán és a Lilly kapcsolata egyébként régebbi keletű (egészen 1983-ig nyúlik vissza), amely jelentősen hozzájárult a magyar cég fejlődéséhez. Azóta a Human több Lilly által kifejlesztett gyógyszert is gyárt már, többek között Vancocin TM nevű antibiotikumot, a Dobutrex TM elnevezésű kardiovaszkuláris hatóanyagot, valamint 1991-től kezdődően a cefaclor-tartalmú Ceclor TM antibiotikumot.

Az új cég már két gyógyszer-regisztrálási kérelmet is beadott a magyar hatóságoknak. Néhány éven belül a gyártókapacitás fejlesztésével szeretnék megtöbbszörözni termelésüket, és egész Kelet-Európába szállítani akarnak.

Ezzel a vállalkozással képesek leszünk magas minőségű, alacsony költségű, helyi előállítású gyógyszereket készíteni, és épp ez az, amire a magyar egészségügynek a lehető legnagyobb szüksége van — mondta Powell úr. A termelésen és forgalmazáson kívül — mint megtudtuk — a társaság szeretne hangsúlyt helyezni megfelelő szakembergárda kiképzésére, valamint oktatási és továbbképzési programok szponzorálására.

Aradi Lajos, a Human Rt. vezérigazgatója azt fejtegette a sajtó képviselői előtt, hogy a Lillyt a vegyesvállalat létrehozására végső soron a gödöllői gyár megbízható minőség-ellenőrzési rendszere győzte meg, hiszen a hosszú távú működésnek ez az előfeltétele.

Nagy R. Péter

A Kodak eladta diagnosztikai részlegét

Az elsősorban fotóipari termékeiről világhíres amerikai Eastman Kodak egymilliárd dollárért adta el diagnosztikai anyagokat gyártó üzletágát a Johnson and Johnsonnak. Az ügylet része annak a Kodaknál folyó átszervezésnek, melynek keretében az óriásvállalat profiltisztítást hajt végre. A karcsúsítás egyik célpontja a Kodak egészségügyi üzletága, amelytől már csaknem teljesen „megszabadult" a vállalat.

Gyógyszeripari alapanyagokat és gyógyszereket gyártó részlegeit az év első felében adta el a Sanofinak és a SmithKline Beechamnek összesen 5,6 milliárd dollárért.

A Kodak diagnosztikai anyagokat gyártó részlege tavaly 535 millió dolláros forgalmat bonyolított le, s ezzel az elsők között volt az ágazati listán. A Johnson and Johnson az ügylet nyomán a diagnosztikai alapanyag-gyártási ágazatban a harmadik helyre került az amerikai Abbott Laboratories és a német Boehringer Mannheim cégek után. (Érdemes megjegyezni: a Johnson and Johnson augusztusban 924 millió dollárért megvásárolta a Neutrogena céget, mely elsősorban bőr- és hajápolási termékeket állít elő.)

A Johnson and Johnson bejelentette, hogy a Kodaktól megvásárolt részleg külön vállalatként működik majd. Ralph Larsen elnök szerint a mostani felvásárlás nyomán a cég pozíciói számottevően erősödnek az immundiagnosztikai és a klinikai diagnosztikai termékek területén. Arra is számítanak, hogy jelentősen bővül vevőkörük, ezt elsősorban a kórházak központi diagnosztikai laboratóriumai jelentik.

A diagnosztikai részleg értékesítésével a Kodak közelebb került fő célkitűzése megvalósításához, az adósságok felszámolásához. A Kodak adósságállománya 1994 elején 6,4 milliárd dollár volt, szeptember elején — az év eleje óta felvett hiteleket is beszámítva — nem haladták meg az egymilliárd dollárt.

G. Gy.

LAMISIL®
MAGAS GYÓGYULÁSI ARÁNY

RÖVID IDŐN BELÜL

LAMISIL
ÚJ TERÁPIÁS LEHETŐSÉG A BŐR ÉS A KÖRÖM GOMBÁS BETEGSÉGEINEK KEZELÉSÉRE

- Rövid ideig tartó kezeléssel magas gyógyulási arány érhető el
- a relapsusok aránya alacsony
- a betegek jól tűrik
- az egyszerű adagolás miatt a betegek együttműködése jó

Per os és lokális

Magas gyógyulási arány rövid időn belül

Lamisil®
terbinafine

Lamisil: ® Per os és lokálisan alkalmazható fungicid szer.
Összetétel: Terbinafin (hidroklorid formájában (250 mg tabletta, 10 mg/1 g (1%) krém. **Javallat:** A bőr és a köröm gombás megbetegedése. **Ellenjavallat:** Hypersensivitás a terbinafinra, vagy a krém egyéb összetevőire. **Adagolás**: Tabletta - naponta 1x250 mg, Krém - naponta egyszer vagy kétszer az érintett bőrfelületen és környékén. A kezelés időtartama az indikációtól és a fertőzés súlyosságától függ. **Mellékhatások:** tabletta - gastrointestinalis tünetek (teltségérzet, étvágytalanság, émelygés, enyhe hasfájás, hasmenés), bőrtünetek (kiütés, urticaria). **Gyógyszerkölcsönhatások:** tabletta - enziminduktív szerekkel (pl. rifampicin), citochrom
P-450 gátlóival (pl. cimetidin). **Figyelmeztetés:** tabletta - terheseknek és szoptatóknak, ill. súlyos máj- és veseelégtelenség esetén fokozott óvatosság ajánlatos. Krém - kizárólag külsőleg alkalmazható, szembe való jutását el kell kerülni.

SANDOZ

2 cikk/Másik oldalon is!

Első félévi tendenciák a fejlett országokban

Gyógyszerpiaci körkép

Az IMS International piackutató vállalat felmérése szerint 1994 első hét hónapjában az ipari országok közül az Egyesült Államokban és Nagy-Britanniában bővült a legnagyobb mértékben a gyógyszeripari termékek értékesítése. Az USA-ban az év első hét hónapjában a vényre kapható gyógyszerek forgalma az előző esztendő azonos időszakához képest 7 százalékkal növekedett, s elérte a 29,9 milliárd dollárt. Az ütemes növekedés azért is figyelemre méltó, mert 1993-ban a vényes gyógyszerek értékesítése csak 5 százalékkal nőtt. A piaci elemzők véleménye szerint a 7 százalékos növekedés azt bizonyítja, hogy az amerikai gyógyszerpiac alakulását nem befolyásolta kedvezőtlenül a biztosítók és a munkáltatók intézkedéssorozata az egészségügyi kiadások csökkentésére.

Nagy-Britanniában — amely az ipari országok sorában a viszonylag kicsi gyógyszerpiacok közé tartozik — július végéig 8 százalékkal bővült a gyógyszerek forgalma 1993 azonos időszakához képest. A szigetországban az év első hét hónapjában a gyógyszerértékesítés elérte a 3,1 milliárd dollárt. Érdemes megjegyezni, hogy 1993 egészében a brit gyógyszerpiac még 11 százalékkal növekedett, az elmúlt év végén azonban a kormány árcsökkentő intézkedéseket hozott.

A forgalom szempontjából a világ második legjelentősebb gyógyszerpiaca Japán. Idén áprilisban az ázsiai szigetország kormánya központi intézkedéseket hozott a gyógyszerárak mérséklésére, s ennek hatása már érezhető az értékesítési statisztikák alakulásában. Az év első hét hónapjában a gyógyszerpiac mindössze 1 százalékkal bővült, s nem haladta meg a 12,2 milliárd dollárt. Jól jelzi a csökkenő irányzatot, hogy 1993-ban a japán gyógyszerpiacon az értékesítés növekedése még meghaladta a 6 százalékot.

1993-ban a francia gyógyszerpiac növekedése még 6 százalékos volt, az idei év első hét hónapjában viszont a piac mindössze 1 százalékkal bővült, s az eladások értéke 6 milliárd dollár körül alakult. Szakértők véleménye szerint a statisztikákban már tükröződik a kormány gyógyszerár-letörési szándéka.

Olaszországban az idei év elején átfogó egészségügyi reformot vezettek be. A nyolc legnagyobb nyugati gyógyszerpiac közül az olasz az egyetlen, ahol a gyógyszergyártók és a forgalmazók az értékesítés csökkenésével kénytelenek szembenézni. 1993-ban az értékesítés 2 százalékkal mérséklődött, 1994 első hét hónapjában pedig az ország „gyógyszerszámlája" 7 százalékkal esett vissza. A lanyhuló üzletmenetben jelentős szerepet játszik, hogy az egészségügyi reform keretében számos gyógyszer állami támogatása megszűnt, illetve mérséklődött.

Németországban 1993-ban ugyancsak megreformálták az egészségügyi költségvetést, s az intézkedések nyomán tavaly 9 százalékkal esett vissza az országban a gyógyszerforgalom. Az idei év első hét hónapjában viszont 6 százalékos gyógyszerértékesítés-növekedést regisztráltak. A váratlan növekedést az ágazat szakértői azzal magyarázzák, hogy az orvosok és a betegek együttesen használtak ki egy joghézagot. Nevezetesen azt, hogy a kórházakban felírt gyógyszerek „kimaradtak" a csökkentés ellenőrzésére irányuló szigorú intézkedésekből.

Az IMS International statisztikái szerint az USA-ban a legnépszerűbb és legnagyobb forgalmat lebonyolító készítmények a központi idegrendszerre ható gyógyszerek, beleértve az antidepressziós szereket is. A piaci siker valószínűleg annak tudható be, hogy nagy publicitást élvez az Eli Lilly antidepressziós gyógyszere, a Prozac. Ez a készítmény az óceán túlsó partján az előre számítottnál jóval népszerűbb és kelendőbb, s így forgalma is minden várakozást meghalad.

G. Gy.

A számítógép-billentyűzet ártalmai

Példátlan lépésre szánta el magát két nagy számítástechnikai cég — a Compaq és a Microsoft —, amikor az általuk gyártott számítógépeken, szembetűnő helyen, a gép billentyűzete tartós használata miatt fenyegető egészségkárosodás lehetőségére hívták fel a figyelmet. Ezzel a gépek gyakori igénybevétele kapcsán a kezelők kezét, csuklóját és más ízületeit fenyegető veszélyre akarták — a számos emiatt hozzájuk érkezett panaszra reagálva — felhívni előzetesen a figyelmet.

A két cég ezentúl az új számítógépek mellé egy, a billentyűzet célszerű használatára, a gépnek a helyiségben, illetve a bútorzaton való célszerű elhelyezésére, a világításra, a megfelelő látási viszonyok biztosítására és egyéb, a munka során beidegződő szokásokra vonatkozó tájékoztató könyvecskét is mellékel. Ily módon a Compaq — és sok más számítógépgyártó is — azon sok száz bírósági eljárásnak akarja elejét venni, amelyeket gépeik használói az általuk kibocsátott készülék billentyűzetének vélt (vagy valós) hiányosságai miatt indítanak ellene. Ezzel ugyanis a gyártó a készülék használatával járó kockázatok ismeretében még időben felhívja erre a vásárló figyelmét. Annál is inkább, mert eddig tudományos kutatásokkal még nem sikerült egyértelműen kimutatni, hogy a billentyűzet használata a fent említett károsodással járhat — érvel megelőző lépése mellett és ezek után bármilyen felelősség vállalása ellen a Compaq.

Ami azt illeti, az USA-ban és Európában is előfordult már számos panasz, amely a számítógépek tartós, illetve ismétlődő használata miatt a kéz és csuklók, valamint a váll izmaiban fellépő, valamint komoly idegi károsodással járó káros hatásokra vonatkozik. Az USA-ban ilyen panaszokkal a munkahelyi ártalmak miatt károsodottak jelentős része, mintegy 5 millió ember jelentkezett. Az Amerikai Ortopédsebészeti Akadémia becslése szerint e károsodás miatt évente 27 milliárd dollárra tehető orvosi ellátási költség, illetve jövedelemkiesés keletkezik. Az Egyesült Királyságban 1993-ban mintegy 200 ezer felsővégtag-károsodással összefüggő munkahelyi panaszt regisztráltak.

Megelőzésük, illetve további viták elkerülése érdekében a számítógépgyártók próbálnak minden lehetséges tájékoztatást megadni vásárlóiknak a gépek célszerű elhelyezésére és használatára vonatkozóan — tette hozzá a Financial Times tudósítójának adott interjúja kapcsán John Rose, a Compaq első elnökhelyettese.

B. B. K.

Terjeszkedik a SmithKline

A világ ötödik legnagyobb gyógyszergyára, a brit SmithKline négy hónap alatt két óriásfelvásárlást hajtott végre az ágazatban. Májusban 2,3 milliárd dollárért bekebelezte az amerikai Diversified Pharmaceutical Services céget, augusztus végén pedig 2,9 milliárd dollárért megvásárolta az Eastman Kodak gyógyszeripari üzletágát, a Sterling-Winthrop vállalatot.

Ez utóbbi bekebelezéssel a SmithKline Beecham egy csapásra vezető cége lett a vény nélküli gyógyszerek évi 30 milliárd dolláros forgalmat lebonyolító világpiacának. A SmithKline 1993-ban 2 milliárd dolláros forgalmat bonyolított le, üzleti nyeresége pedig 245 millió dollár volt. Legismertebb termékei többek között a fájdalomcsillapító Ecotrin, a megfázást kúráló Contac, valamint az emésztést elősegítő Tums és Tagamet 100. A bekebelezett Sterling-Winthrop tavalyi forgalma mintegy egymilliárd dollár volt, s ebből 162 millió dollár profit keletkezett. Legismertebb terméke a Panadol és a Midol fájdalomcsillapító. Jelentős bevételt hoz a cégnek még a Milk of Magnesia, a Valda, valamint a Neo-Synephrine is. Érdemes megjegyezni, hogy a Panadolt 64 országban forgalmazzák, s csak ez a készítmény évi 250 millió dollár árbevételhez juttatja a céget. Az Egyesült Államokban — ahol a SmithKline igen erős piaci pozíciókkal rendelkezik — a vény nélküli gyógyszerek piacán, az úgynevezett OTC-n a forgalombővülés lelassult, s ma már nem haladja meg az évi 3 százalékot. Az OTC-piac növekedése az USA-n kívüli országokban jóval gyorsabb és nagyobb. Ezekről a piacokról származik egyébként a Sterling bevételeinek kétharmada. A Sterling bekebelezésével a SmithKline-nak többek között az volt a célja, hogy az előbbi nagyobb piaci jelenlétet biztosítson számára Európa keleti és nyugati felén valamint az ázsiai országokban.

Fontos szerepet játszott a felvásárlásban az is, hogy a két cég értékesítési hálózatának egyesítése nyomán számottevő értékesítésnövekedésre lehet számítani, emellett pedig növekszik a SmithKline földrajzi „hatósugara" is. Az sem volt mellékes szempont, hogy Európában dinamikusan bővül az OTC-gyógyszerek piaca. Az OTC-piac európai növekedése mögött elsősorban az áll, hogy a legtöbb országban a kormányok a költségvetési kiadások mérséklése érdekében mind több gyógyszert „helyeznek át" a vényesből a vény nélkül vásárolható kategóriába. Nagy-Britanniában például nemrégiben került át kilenc, korábban vényköteles gyógyszer az OTC-kategóriába.

Jan Leschly, a SmithKline Beecham vezérigazgatója saját és a Sterling világhálózatát fel kívánja ajánlani a konkurenciának, azok egyes termékeinek forgalmazására. Véleménye szerint a versenytársak szívesen veszik majd igénybe a cég világhálózatát OTC-készítményeik forgalmazására. A vezérigazgató rövid távú tervei között szerepel a cég termelési és működési költségeinek megnyirbálása is. A tervek szerint a vállalat 750 millió dollárt fordít átszervezésre a következő három évben, amelynek nyomán várhatóan több ezer munkahely szűnik meg. A menedzsment fontos célkitűzése, hogy a cég profitrátája a jelenlegi 12-ről 20 százalékra növekedjék 1997 végére.

Szakértők véleménye szerint a felvásárlás és az átszervezés kedvező hatásai csak jövőre lesznek majd érezhetők a SmithKline gazdálkodásában. Az „áramvonalasítás" üteme attól is függ, milyen gyorsan tud „megszabadulni" a SmithKline az úgynevezett nem stratégiai termékektől. Ezek sorába tartozik többek között az Aqua-fresh fogkrém, valamint néhány, Nagy-Britanniában forgalmazott izotonikus italkészítmény.

A SmithKline a vártnál előbb jutott bevételhez az észak-amerikai Bayer-jogok értékesítéséből. Arról van szó, hogy a Bayer az első világháború befejezése óta nem forgalmazhatja az aszpirint közvetlenül az USA-ban és Kanadában. A termék természetesen eddig is jelen volt az észak-amerikai piacon, forgalmazója azonban a Sterling volt. Egy nemrégiben megkötött megállapodás értelmében a Bayer-aszpirin észak-amerikai forgalmazásának joga egymilliárd dollár kifizetése után visszakerült a német céghez, illetve annak amerikai leányvállalatához.

GONDA GYÖRGY

Generikus világhálózat kiépítését tervezi a Bayer

A Bayer legújabb piacbővítési tervei között egy világhálózat kiépítésével a generikus készítmények piacát célozza meg. Hasonlóan más gyógyszergyárakhoz, a Bayer vezetése is felismerte, hogy a gyógyszervilágpiac legdinamikusabban fejlődő szegmense a generikus készítményeké.

Márciusban a Bayer 310 millió dollárért 28,3 százalékos tulajdoni hányadot vásárolt a generikus készítményeiről jól ismert amerikai Schein cégben. Ez azt is jelenti, hogy a német óriásvállalat „belépőt" váltott a generikus piacra. A tulajdoni hányad megszerzésével kapcsolatos szerződés a Bayer számára középtávon lehetőséget biztosít a Schein részvényei 51 százalékának megszerzésére is.

Október elején a Bayer és a Schein vegyesvállalatot hozott létre a generikus üzletág világméretű kiterjesztésére. Kezdetben a közös cég 10-15 szakembert foglalkoztat, akik elsősorban marketinggel és új generikus készítmények felkutatásával foglalkoznak. (Schein több mint 400 generikus készítményt gyárt, ezek közül a központi idegrendszerre hatók, valamint szívgyógyszerek a legismertebbek.) David Ebsworth, a Bayer nemzetközi igazgatója szerint a vegyesvállalat a közeljövőben igyekszik minél több generikus antibiotikumot felkutatni, gyártani és forgalmazni. Ismeretes, hogy az elsősorban vényre kapható gyógyszereket gyártó cégek mindinkább a generikus készítmények felé fordulnak. Évtizedünkben számos, a hetvenes években bejegyzett gyógyszer szabadalmi védettsége lejár, így a generikusgyártók előtt új termékek és piacok nyílnak meg. A legtöbb kormány ösztönzi a generikus készítmények gyártását és fogyasztását annak reményében, ez árcsökkenést eredményez.

Az elmúlt másfél évben számos gyógyszeripari nagyvállalat „mozdult rá" a generikus piacra. A BASF gyógyszeripari cégét, a Knollt „állította rá" a generikus készítményekre, miután a Knoll veszteségessé vált. A Knoll egyébként külföldi együttműködő partnereket keres generikus üzletága számára.

1993-ban Németország harmadik legnagyobb vegyipari cége, a Hoechst 546 millió dollárért 51 százalékos részesedést szerzett az amerikai Copley Pharmaceuticals gyógyszergyárban, az amerikai Bristol Myers Squibb pedig megvásárolta a német Azupharma 25 százalékát. Mind a Copley, mind az Azupharma jelentős szereplője a generikus gyógyszerek világpiacának.

G. GY.

A generikus gyógyszerek terén meglévő keleti versenyelőny jelentőségét különösen aláhúzza a kelet-európai piacokon betöltött komoly szerepe az ebbe a kategóriába tartozó készítményeknek. Ugyanis míg az Egyesült Királyságban 30-40 százalék körüli a mennyiségbeni és 10 százalék alatti az értékbeni súlyuk a generikus termékeknek, addig ugyanezek az értékek Oroszországban 98 és 96 százalék, Csehországban 78 és 56 százalék, Magyarországon pedig 63 és 51 százalék.

Ennek a régiónak a piacai természetesen nemcsak ebből a szempontból alkalmasak a nagy gyógyszergyártók érdeklődésének felkeltésére. Érdekes eredményekre vezet a potenciális növekedési lehetőségek értékelése is. Az egy főre eső gyógyszerfogyasztás és a GDP alakulása ugyanis szoros összefüggést mutat, és ez a tény a régió országainak fejlődésével a gyógyszerek piacának jelentős kiszélesedését ígéri.

Természetesen ennek a folyamatnak az időigénye nagyon nehezen jósolható meg előre, ráadásul a régió országai között jelentős differenciálódás jöhet létre a növekedés időbeli eltolódása miatt. Egyelőre e piacnak szűkülése jósolható annak ellenére, hogy bizonyos részei esetleg növekedni fognak. Előreláthatólag a keleti gyártók részesedése a hazai és a volt szocialista piacokon csökkenni fog a növekvő gyógyszerimport eredményeként és a jelenlegi gyártókhoz áramló külföldi tőkeinjekciók hiányában. A közép-kelet-európai gyártók jövőbeli lehetőségeit leginkább a Független Államok Közössége piacairól való folyamatos kiszorulás érintheti negatívan. A versenyben fennmaradó gyártók azonban valószínűleg életképesek és jövedelmezőek lesznek a jövőben. Ehhez a gyártás minőségi követelményeinek nemzetközi szintre emelésén, az alacsony termelési költségek fenntartásán, a szigorúan meghatározott és új termékekkel kibővített termékpalettán és a regionális értékesítési hálózat kiépítésén keresztül vezet az út.

PATIK ZSOLT

„Kapaszkodik" a nyugat-európai gyógyszeripar

Valóságos forradalom zajlik le ezekben a hónapokban a nyugat-európai gyógyszergyártóknál annak érdekében, hogy minél előbb áramvonalasítsák önmagukat és meg tudjanak felelni az új piaci helyzetnek. Arról van szó, hogy kontinensünk nyugati felének kormányai egyre csökkenő összeggel finanszírozzák az egészségügyet; a gyógyszergyáraknak tehát a zökkenőmentes átállás érdekében egyrészről át kell alakítaniuk stratégiájukat, másrészről pedig fokozniuk kell működésük hatékonyságát. A londoni Gemini Consulting szerint a nyugat-európai gyógyszergyárak a nem távoli jövőben még 25-40 százalékkal képesek fokozni hatékonyságukat.

Nyugat-Európában a lakosság évente mintegy 41 milliárd dollárt költ gyógyszerre. Ennél lényegesen magasabb az amerikaiak „gyógyszerszámlája", így érthető, hogy a nyugat-európai gyógyszeripari cégek az önáramvonalasítás mellett igyekeznek minél nagyobb részt kihasítani maguknak az USA gyógyszerpiacából.

Ez utóbbi cél érdekében a nyugat-európaiak a közelmúltban számos nagy értékű cégfelvásárlást hajtottak végre az óceán túlsó partján. A Roche 5,3 milliárd dollárért megvásárolta a Syntexet, a SmithKline Beecham 2,9 milliárd dollárt fizetett a Sterling Winthrop OTC-gyógyszereket előállító részlegéért. A SmithKline egyúttal 2,3 milliárd dollárért kebelezte be a Diversified Pharmaceutical Services céget. A Sanofi 1,8 milliárd dollárért vásárolta meg a Sterling vényre kapható gyógyszereket gyártó üzletágát, a Bayer pedig egymilliárd dollárt fizetett azért, hogy ismét használhassa márkanevét az Egyesült Államokban.

Az amerikai gyógyszergyártók körében eddig elsősorban a svájci és a brit cégek „vásároltak be", az iparág német óriásai ebben a vonatkozásban most váltak aktívabbá. A Hoechst 1993-ban bekebelezte a Copley Pharmaceuticals Inc. generikus gyógyszereket előállító céget, s erősítendő amerikai jelenlétét hamarosan tulajdonába kerül a Marion Merrell Dow is. A Bayer pedig 28 százalékos részesedést szerzett a New Jersey államban létrejövő Schein vállalatban.

Miközben a Ciba-Geigy, a SmithKline és a többiek az elmúlt években számos jelentős lépést tettek saját karcsúsításuk érdekében, a vezető német gyógyszergyárak késésben vannak az önáramvonalasítás területén. Ennek elsősorban az az oka, hogy ezek a vállalatcsoportok főleg a „megroggyant" vegyipari üzletág talpraállításával voltak elfoglalva. Hírek szerint a Hoechst és a többiek most már gőzerővel dolgoznak a létszám- és költségcsökkentés megvalósításán.

Nyugat-Európa gyógyszeripari nagyvállalatai mikroszkóp alá helyezik a K+F kiadások alakulását, illetve felhasználását is. A Bayer például júniusban döntést hozott számos gyógyszer kutatásának felfüggesztéséről, s az erőforrásokat más területekre csoportosította át. Így a Bayer K+F tevékenységében megkülönböztetett figyelmet fordítanak a rák, az asztma és a vírusfertőzések elleni gyógyszerekre. Jól jellemzi a változó helyzetet a SmithKline gyógyszerkutató és -fejlesztési részlege vezetőjének, George Postenak nyilatkozata: „a nem távoli jövőben a fő tevékenységem az új technológiák felkutatása, valamint a vállalatközi kutatási szövetségek megszervezése lesz".

Független szakértők véleménye szerint a nyugat-európai gyógyszergyártókra még „hosszú menetelés" vár. Az Európai Unió tagországai még nem képeznek egységes gyógyszerpiacot, ezért a cégek kénytelenek országmenedzsereken keresztül tevékenykedni. Ez utóbbiak érthető módon nem érdekeltek abban, hogy mielőbb egységesüljön az Európai Unió gyógyszerpiaca. Jelenleg még minden tagországban külön-külön kell bejegyeztetni a gyógyszereket, s egyelőre nincsen lehetőség az azonos árak alkalmazására sem. Az egységes nyugat-európai gyógyszerpiac hiánya rontja a termelők versenyképességét, hiszen földrajzi és piaci szempontból nincsen lehetőségük a termelés, a raktározás és nem utolsósorban a marketing racionalizálására.

Márpedig a nyugat-európai gyógyszeriparnak nincsen sok ideje a megkapaszkodást jelentő ésszerűsítés végrehajtására. Németországban tavaly a költségvetés 18 százalékkal csökkentette a gyógyszerárak támogatását, 1995-re pedig elkészül azon gyógyszerek listája, amelyekre nem jár térítés az egészségbiztosítás részéről. Olaszországban ugyancsak számos intézkedést hoztak és hoznak a gyógyszerárak csökkentésére, Franciaországban pedig 1994-ben mintegy 333 millió dollárral csökkent a gyógyszerforgalom, a fogyasztást visszafogni hivatott intézkedések eredményeként.

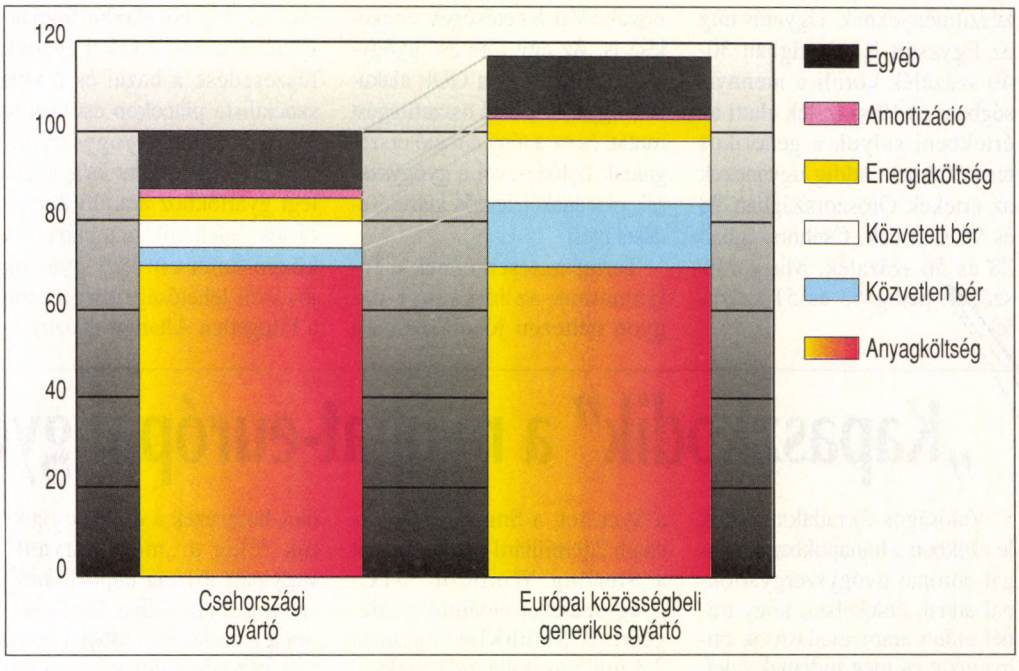
GONDA GYÖRGY

A kelet-európai gyógyszeripar fejlődési lehetőségei

A hazai és kelet-európai gyógyszeripar az elmúlt években az érdeklődés homlokterébe került a privatizációk, illetve a piacok átstrukturálódása nyomán. Az átalakulási folyamatok feltérképezésére vállalkozott az angliai székhelyű Boston Consulting Group egyik legutóbbi tanulmányában.

A régió gyógyszeripari vállalatai sajátos örökséggel léptek be a külföldi gyógyszergyárak megjelenésével kialakult piaci versenybe. Felduzzasztott létszám mutatók, a személyi ösztönző rendszerek hiánya, a kutatás-fejlesztésre fordított kiadások alacsony szintje és mindezek mellett elavult műszaki berendezések voltak azok a belső jellemzők, amelyek a továbblépés lehetőségeit meghatározták. Ugyanakkor egy rendkívül szoros vertikális integráció, nagyon összetett termékpaletta és az értékesítési rendszerek teljes hiánya, illetve az értékesítési monopóliumok túlsúlya jellemezte az iparági struktúrát. Mindezeken túl a Független Államok Közössége piacainak összeomlása a biztos értékesítési lehetőségek megszűnését is jelentette.

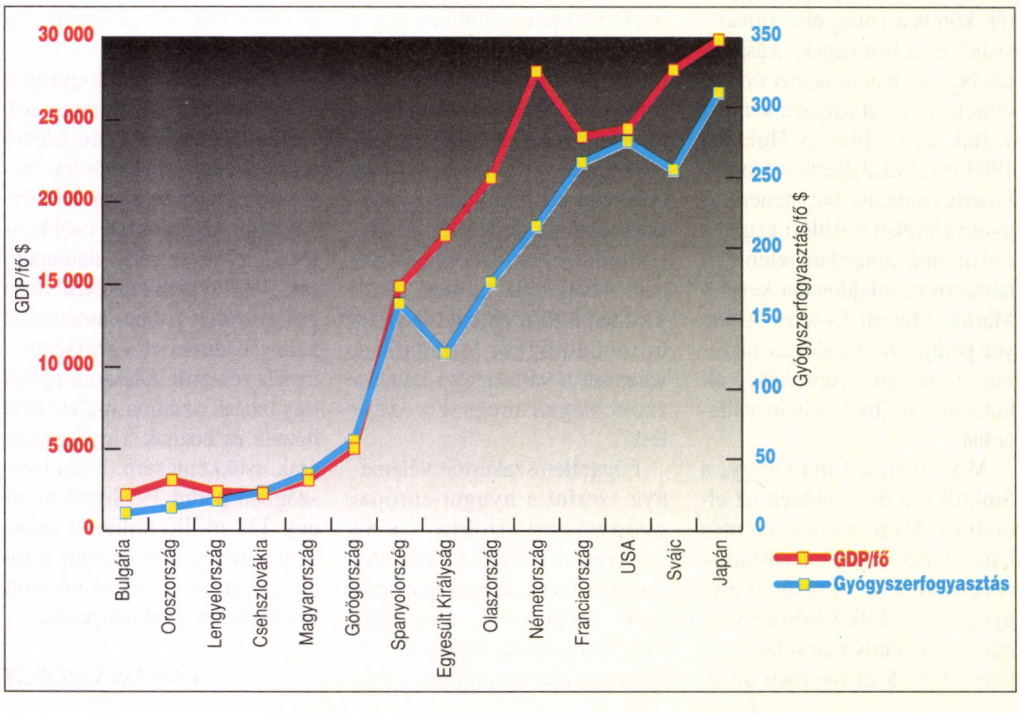
1. ábra: Költségstruktúra összehasonlítása

A keleti vállalatok versenyhátrányát néhány alapvető belső strukturális eltérés is fokozta, amelyek a piaci viszonyok között kialakult nyugati típusokhoz hasonlítva váltak láthatóvá. Az egyik legfontosabb ilyen különbség a vállalatok legfelső vezetésében található. Míg a volt szocialista országok ilyen típusú gazdasági egységei élén termelésorientált műszaki értelmiségiek álltak, addig a fejlett országok vállalatainak élén piacorientált gazdasági szakembereket találunk. Az adottságokból következik az eltérés, melyet a keleti gyártók marketingrészlegének teljes hiányával jellemezhetünk. Ugyanakkor a gazdasági vezetés szerepe is alapvető eltéréseket mutatott. A szigorú állami ellenőrzés alatt álló keleti vállalatok pénzügyi tevékenysége az állam felé kötelezően szolgáltatandó kimutatásokra korlátozódott, szemben a valódi pénzügyi menedzselés igényével. Mindezen különbségek egy eltérő integráltságú szervezeti felépítésbe ágyazódtak be.

Mégis a negatív hatások ellenére a keleti régióban hazainak számító gyógyszergyárak komoly költségelőnnyel rendelkeznek a nyugati generikus gyártókkal szemben. Ennek legfőbb oka a személyi jellegű kiadások mértékében keresendő, amint azt az 1. ábra is mutatja.

2. ábra: Az egy főre jutó GDP és az egy főre jutó gyógyszerfogyasztás összefüggése

Élénkülő német pénzpiac

Néhány nappal azután, hogy Németországban törvényessé vált a pénzpiaci alapokkal folytatott „üzletelés", a Commerzbank - az ország harmadik legnagyobb kereskedelmi bankja szokatlanul céltudatos marketing kampányba kezdett e termékek propagálására.

Az elsősorban rövid lejáratú befektetésekkel - banki letéti jegyekkel, kereskedelmi papírokkal - foglalkozó pénzpiaci alapok valóságos pénzügyi forradalmat keltettek korábban az USA-ban és Franciaországban. Ezek az alapok működésükkel érezhetően megcsapolták a bankok mérlegfőösszegét és megnövelték forrásköltségeiket is, mivel kénytelenek voltak a folyószámlákon tartott pénz után is kamatot felajánlani ügyfeleiknek.

Igaz, Németországban a kamatok most alacsonyak, ezért az alapok viszonylag kis többlethozamot tudnak csak kínálni a bankbetétekkel rendelkezőknek. A Commerzbanknak mégis sikerült már működése első három hetében 3 millió német márkát megszerezni az általa létesített pénzpiaci alapba. Igaz, ezen összegnek csupán mintegy egyharmada érkezett új ügyfelektől, a többi a banknál már bent lévő összegek átcsoportosításából származott.

Hátrány a német pénzpiac alapok számára, hogy a Bundesbank fékezni próbálja üzleti forgalmuk gyors bővülését. Kilátásba helyezte, hogy megszünteti a rövid lejáratú eszközök - az alapok tevékenysége szempontjából ideális befektetési lehetőségek - forgalmazását. Amíg tehát nem élénkül a kereskedelmi papírok kereskedelme, a szóban forgó alapok elsősorban a bankközi piacon helyezhetik el pénzüket.

Mindazonáltal a Deutsche Bank úgy véli, hogy belátható időn belül a német letéti és takarékszámlák mintegy fele ezekhez az alapokhoz vándorol át, ami különösen a takarékbankok számára járhat súlyos következményekkel.

Az éleződő versenyre a német bankok többsége reorganizációval válaszol, megszabadítva az értékpapír részleg menedzsmentjét a bürokratikus kötöttségektől és az univerzális bankokra jellemző érdekütközésektől. A Münchenben működő HypoBank például néhány éve még valamennyi befektetési termékkel üzletelt, csak éppen menedzserei alig értettek ehhez az üzletághoz, s ezért ügyfeleik rendre a különféle alapokhoz pártoltak. Most viszont a bankot öt különálló egységbe szervezték. Most már a bank egyes részlegei is versengenek egymással: például a Hypo leszámítoló brókercége, a Direkt Anlage Bank más német és külföldi pénzintézetek termékeit is forgalmazza.

Kínai cégreform

Hat pontból álló reformtervet hozott nemrég nyilvánosságra a kínai kormány. A régóta esedékes intézkedés kapcsán az állami vállalatokat részvénytársaságokká alakítják át és a vállalatvezetésnek formálisan szabad kezet adnak. Kínában a hatóságok eddig elsősorban az állami alkalmazottak körében fenyegető tömeges munkanélküliségtől tartva halogat-ták e szférában az előrelépést. Különösen a legutóbbi időkben váltak ezen a területen rendkívül óvatossá, amikor (elsősorban a városokban) nagymértékben felgyorsult az infláció.

Hivatalos becslés szerint az országban jelenleg mintegy 11 ezer közepes méretű, illetve nagyvállalat közel egyharmada működik veszteséggel, másik harmaduk éppen most közelít a jövedelmező gazdálkodáshoz, és csupán a maradék rentábilis. Nyugati szakértők azonban legalább a vállalatok felénél valószínűsítenek veszteséget és - szerintük - sok cégnél gyakorlatilag már beállt a csőd.

A mostani reform legfontosabb eleme egy olyan rendszer, amelynek keretében az állami vállalatokat értékelik, majd eladják. Egy-egy vállalat részvényeinek bizonyos részét a cégben is részvényes állami befektetési társaságok, holdingok vagy vagyonkezelő társaságok értékesítik. Kezdetben a kormány egy kísérleti szakaszt iktat be az állami vállalati szférában kezdeményezett reformba, 100 vállalatot jelöltek ki erre a célra.

Az akció kapcsán „be akarják lőni" azt a jogi eszköztárat, amely - az új csődtörvénynek megfelelően - lehetővé teszi a „reménytelen esetek" felszámolását vagy eladását is. Szerepel a hatpontos programban egy hatékony szociális háló is, amire a nyugdíj- és társadalombiztosítási alapok finanszírozása érdekében van szükség.

Balog Károly

Nyereséges az EBRD

Az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) 1994 harmadik negyedévében 3,67 millió ECU (4,5 millió dollár) nyereséget ért el. Egy ☞

évvel korábban az EBRD-nek még 6,06 millió ECU (7,45 millió dollár) vesztesége volt, ami az idei év első felében fokozatosan csökkent. Elsősorban a banki tevékenység javuló eredményének, a likvid pénzeszközök aktív menedzselésének, valamint a megszigorított költségvetési fegyelemnek köszönhetően. Noha az utóbbi hónapok már nyereségesek voltak, az év végén megnö-vekvő adminisztrációs költségek miatt várhatóan nullszaldóval zárul az 1994-es év.

Ismeretes, hogy túlzott költekezés miatt sok támadás érte a bankot ***Jacques Attali*** elnöksége idején. 1993 novembere óta az EBRD-t ***Jacques de Larosière*** irányítja, s szakértők véleménye szerint a pénzintézet kedvezőbb eredményeiben és megítélésében jelentős szerepe van az új elnöknek. Az EBRD jelenlegi politikája szerint a beruházások jelentős része likvid eszközökbe történik, ezeknek viszonylag magas a hozamuk. A nemzetközi pénzpiacokon kialakult irányzatok miatt veszteség származott az államadósságok fedezésére kibocsátott kötvények vásárlásából.

Itt kell elmondani, hogy az EBRD új stratégiát alkalmaz magyarországi befektetéseinél. A pénzintézet londoni központjában bejelentették, hogy a hagyományos magánszektorbeli beruházások és a privatizációban való részvétel mellett a jövőben több figyelmet szentelnek más területekre is. Nevezetesen: az állami és a magántőke együttműködésével kialakított programokra, az infrastruktúra, valamint a keleti kereskedelem fejlesztésére.

Bulgária és az IMF

Szófiában bejelentették, hogy Bulgária nem kap több támogatást a nemzetközi pénzügyi intézményektől, amennyiben nem teljesíti a Nemzetközi Valutaalap által előírt követelményeket.

Az infláció és a belső tőkeállomány alakulására vonatkozó receptek teljesítésének elmulasztása azzal a következménnyel járhat, hogy az ország finanszírozását felfüggesztik a nemzetközi pénzügyi intézmények. Ennek nyomán számottevően megnehezülhet a forrásszerzés a külföldi magánbankoktól is.

Az IMF által előírt éves árszínvonal-emelkedés idén nem lépheti túl a 20 százalékot, ezt viszont a bolgár pénzügyi szakemberek teljesíthetetlen-

Egész éjjel ...

... talpon vagyunk!

- fekete-fehér fénymásolás
- színes másolás
- tervrajzmásolás
- kötészeti eljárások
- bérelhető számítógépek
- kiadványszerkesztés
- házhoz szállítás
- **NONSTOP** (Lónyay u.)

COPY GENERAL
Fénymásoló üzletlánc
1093 Bp, Lónyay u. 36. Tel: 218-9052 Fax: 217-5304 NONSTOP
1054 Bp, Alkotmány u. 18. Tel: 112-7636 Fax: 132-2563 Nyitva: 7-22
1111 Bp, Bercsényi u. 4. Tel: (06-20) 345-570 Nyitva: 7-22
1012 Bp, Attila u. 12. Tel: 175-9047 Fax: 175-9083 Nyitva: hétköznap 7-22
1087 Bp, Fiumei út 3-5. Tel/Fax: 133-4059 Nyitva: hétköznap 7-22
1052 Bp, Semmelweis u. 4. Tel: 266-6564 Fax: 266-6563 Nyitva: hétköznap 7-22
1093 Bp, Lónyay u. 36. (önkiszolgáló) Tel: 218-5155 Fax: 217-5304 Nyitva: 8-23

nek tartják. Így nem kizárt, hogy a balkáni ország nem kapja meg az IMF-től a jelenlegi egyezmény értelmében fennálló 37 millió dolláros hitel harmadik részletét. Ennek elmaradása meghiúsíthatja az Európai Unió által kilátásba helyezett 700 millió ECU-s támogatását, valamint a japán Eximbank által felajánlott 50 millió dolláros hitelt.

Még egy fél évnél rövidebb hitelfelfüggesztés is komoly gondokat okozhat a bolgár gazdaságban. Veszélyt jelent, hogy számottevően leapadhatnak az ország valutatartalékai, amelyet a kereskedelmi hitelek visszafizetése miatti pénzkiáramlás tovább csökkenthet.

Az IMF delegációja és a szófiai jegybank, valamint a kormány képviselői a következő hónapokban többször ülnek majd tárgyalóasztalhoz az álláspontokat közelítendő. A jegybank képviselői nyomatékkal adták értésre, hogy Bulgária nem függeszti fel a hitelek törlesztését és teljesíteni fogja az IMF által előírt követelményeket.

Amerikai bankok Vietnamban

A vietnami hatóságok elvi engedélyt adtak a Citibanknak és a Bank of America-nak fióknyitásra az ázsiai országban. Az amerikai pénzintézeteknek 1975-ben kellett elhagyniuk Vietnamot, s azóta ez az első eset a visszatérés engedélyezésére.

A vietnami központi bank megerősítette, hogy mindkét amerikai pénzintézet széles banki tevékenységet folytathat a jövőben Hanoiban és Ho Si Minh-városban. (Érdemes megjegyezni, hogy a két amerikai pénzintézet eddig csak képviseleti irodát tarthatott fenn, amelyeket 1993-ban nyitottak meg.)

Idén februárban ugyan ***Clinton*** elnök feloldotta a Vietnam elleni kereskedelmi embargót, de a két amerikai banknak több mint fél esztendőt kellett várnia az engedélyre.

Mind a Citibank, mind pedig a Bank of America vezetői úgy vélik, hogy az új bankfiókok 1995 elején kezdik majd meg működésüket. Tevékenységük középpontjában kezdetben az általános bankműveletek állnak majd, a Bank of America emellett finanszírozási tanácsadást végez a kormány számára, elsősorban az energiaágazat újjáépítésére vonatkozóan.

A 72 millió lakosú Vietnamban jelenleg 9 külföldi bank működtet fiókokat, amerikai pénzintézet nincsen közöttük.

Hírek szerint a vietnami hatóságok előtt jelenleg 20 külföldi banknyitási kérelem vár elbírálásra. Valószínűleg ezek közül csak néhánynak engedélyezik a letelepedést az országban, mert szakértők szerint félő, hogy Vietnam rövid időn belül „túlbankosított" lesz.

Az Állami Bank adatai szerint az ország mindössze 100 millió dollárral tartozik a külföldi kereskedelmi bankoknak. A külföldi pénzintézetek mind a vietnami állami, mind pedig a magáncégek irányába igencsak óvatos hitelnyújtási politikát folytatnak. A külföldi bankok egyébként szeretnék elérni, hogy a kormány valamelyest lazítson a külföldi bankokat nagy mértékben sújtó forgalmi adón.

Lengyelország az éllovas

A varsói Központi Tervezési Hivatal szerint Lengyelország továbbra is élen jár a közép- és kelet-európai átalakulás területén. 1994-ben a térségben Lengyelországban növekszik a legnagyobb mértékben - az előrejelzések szerint 4,7 százalékkal - a GDP.

A hivatal értékelése szerint Lengyelországban a magánszektor állítja elő a bruttó hazai termék 56 százalékát. Csehországban pedig ez az arány 53 százalék. A magánszektor arányát Magyarországon, Oroszországban és Litvániában egyaránt 50 százalék körülire becsülik. Térségünkben a munkanélküliség és az infláció továbbra is Csehországban a legalacsonyabb. Az előzetes adatok szerint 1994-ben a lengyel ipari termelés 12 százalékkal növekszik, a mezőgazdaság teljesítménye viszont 3 százalékkal marad el az 1993 évitől. Éves szinten az infláció 31-32 százalék körül alakul.

Idén Lengyelországban a reálbérek 4-5, a reálnyugdíjak pedig 5-6 százalékkal emelkednek. Figyelemreméltó, hogy a költségvetési intézmények dolgozóinak reálbére idén 2 százalékkal csökken.

A magánszektor az exportban több mint 50, az importban pedig 65 százalékkal részesedik. Számottevően bővült az export: a kivitel értéke 1993-ban 13,6 milliárd dollár volt, idén pedig meghaladta a 16,3 milliárdot. 1994-re 83 ezer milliárd zlotys költségvetési hiányt irányoztak elő, nem végleges adatok szerint a büdzsédeficit „csak" 66,5 milliárd zloty, vagyis mintegy 2,8 milliárd dollár. Ez az összeg a GDP 3,2 százalékával egyenlő.

A költségvetési hiány finanszírozása azonban egyre többe kerül, így folyamatosan bővül az államadósság. Számítások szerint az állam eladósodása 1994 végére eléri az 1500 milliárd zlotyt (64 milliárd dollár). A Központi Tervezési Hivatal jelentése összefoglalóan megállapítja: a gazdaság még nem látott nagy ütemben fejlődik, számottevő növekedés jellemzi az exportot, a befektetéseket és a belföldi keresletet. Az infláció azonban még mindig igen magas. Sok vállalat és bank van továbbra is nehéz helyzetben, s a költségvetésben is sok a „leépíthetetlen" kiadás.

Kína az amerikai pénzpiacon

A Nemzetközi Valutaalap egyik tanulmánya szerint nagyon valószínű, hogy a következő esztendőkben Kína mind nagyobb figyelmet fordít majd az Egyesült Államok kötvénypiacára, mint a nagy ívű infrastruktúra-fejlesztési program megvalósításának egyik fontos finanszírozási forrására.

Az IMF megállapítja, hogy Peking a külföldi források igénybevételekor a banki finanszírozásokkal szemben előnyben részesíti majd a kötvényfinanszírozást. Ez utóbbi forrásnak ugyanis alacsonyabb a kamata és hosszabb lejáratra is igénybe vehető. A valutaalap közgazdászainak véleménye szerint a kínai hatóságok forrásgyűjtési célpontjai közül az amerikai piac áll az első helyen.

Az IMF tanulmánya szerint Kína igencsak aktív volt a nemzetközi pénzpiacokon 1982 és 1989 között. Peking 1982-ben kezdte meg külföldi kötvénykibocsátási tevékenységét, 1989-ben pedig a külföldi forrásgyűjtés üteme jócskán lelassult. 1991-ben ismét lendületet kapott Kína aktivitása a nemzetközi pénzpiacokon, s azóta is szüntelenül tart. 1993 végén az ázsiai ország külföldön kibocsátott kötvényeinek állománya mintegy 9 milliárd dollár volt.

A pekingi pénzügyminisztérium egyik vezető munkatársa nemrégiben bejelentette, hogy Kína a következő öt évben összesen 10 milliárd dollárra szeretne szert tenni a nemzetközi pénzpiacokon.

Az IMF ugyanakkor nehezményezi Peking úgynevezett „tíz ablak" politikáját, nevezetesen azt, hogy mindössze tíz pénzintézet kapott a hatóságoktól jogosítványt forrásgyűjtésre külföldön. A Nemzetközi Valutaalap egyúttal bíztatónak tartja, hogy kísérleti jelleggel az illetékes hatóságok a vállalatok részére is biztosítanak némi lehetőséget a külföldi forrásgyűjtésre.

Az elmúlt hónapokban néhány esetben kínai cégek saját nevükben, a „központtól" függetlenül is megjelenhettek a nemzetközi kötvénypiacokon.

Kamatemelés az USA-ban

November közepén a központi bank szerepét betöltő FED háromnegyed ponttal felemelte az irányadó kamatokat. Ennek nyomán a leszámítolási kamatláb 4,75, a bankközi piacokon kialakított kamat (federal funds rate) 5,5 százalékra emelkedett. A piacok általában csak 50 bázispontnak megfelelő kamatemelésre számítottak, így a FED-nek sikerült meggyőznie az üzleti világot, hogy gondosan őrködik az árszínvonal stabilitása felett. Érdemes megjegyezni, hogy a FEDa „tartósan erős gazdasági tevékenységgel", valamint az „erőforrások magas és növekvő szintű kihasználtságával" indokolta a kamatlábak emelését. A kamatemelés nyomán erősödni kezdett a dollár, s egyes szakértők óvatos véleménye szerint nem kizárt, hogy véget ért a dollár mélyrepülése. Az amerikai valuta megerősödött a német márkával szemben, s a fordulat mögött feltehetőleg az áll, hogy négy év óta először az amerikai kamatszínvonal magasabb a németországinál.

A FED által képviselt pénzügyi politika helyességét látszik igazolni az is, hogy a fogyasztói árszínvonal októberben mindössze 0,1 százalékkal emelkedett. Ez az adat azért is érdemel megkülönböztetett figyelmet, mert az ipari nyersanyagok piacán erőteljes drágulás tapasztalható. Ráadásul az amerikai ipar kapacitáskihasználtsága is évek óta nem tapasztalt magas szinten áll.

Az amerikai elemzők egy része hajlik arra, hogy a kedvező irányzatokat tartósnak tekintse. Szerintük sokatmondó az amerikai kötvények árfolyamának emelkedése, mert ez ismét élénkítheti a külföldi - főleg japán - befektetők érdeklődését az amerikai papírok és ezen keresztül a dollár iránt. Ismeretes, hogy az utóbbi időben a csökkenő kötvényárfolyamok és a hanyatló dollár egymást erősítve késztették a külföldi befektetőket tőkéjük kivonására.

A japán bankárkörök kétlik, hogy véget ért az amerikai valuta gyengélkedése. Véleményük szerint a továbbra is nagy fizetési mérlegdeficit miatt további hasonló mértékű kamatemelésekre volna szükség ahhoz, hogy a dollár tartósan és jelentős mértékben megerősödjön.

Gonda György